

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE
STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE
OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ
2001/2002.**

**Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga
srpanj/kolovoz, 2002.**

1.	UVOD	3
1. 1.	ZAKON O SUZBIJANJU ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA	3
1. 2.	URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA	4
1. 3.	HRVATSKI ZAVOD ZA PREVENCIJU BOLESTI OVISNOSTI	6
2.	ANALIZA STANJA SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U 2001.	7
2.1.	Epidemiološko stanje bolesti ovisnosti	7
2.1.1.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2001. PREMA PODACIMA HRVATSKOG ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO	7
2.1.2.	OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2001. PREMA PODACIMA CENTARA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	21
2.1.3.	KOMUNE I TERAPIJSKE ZAJEDNICE	35
2.1.4.	ZATVORENICI - OVISNICI U PENALNOM SUSTAVU	38
2.1.5.	PODACI O SMRTI OD DROGA I PSIHOTROPNIH LIJEKOVA U 2001/2002.	41
2.1.6.	LIJEČENJE OVISNIKA	43
2.2.	Zapljene ilegalnih droga u Republici Hrvatskoj	45
2.2.1.	ZAPLJENE ILEGALNIH DROGA MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA	45
2.2.2.	ZAPLJENE ILEGALNIH DROGA MINISTARSTVA OBRANE	49
2.2.3.	ZAPLJENE ILEGALNIH DROGA MINISTARSTVA FINANCIJA – Carinska uprava	52
2.3.	Trendovi krijumčarenja u Republici Hrvatskoj	53
2.4.	Kriminalitet vezan uz zlouporabe opojnih droga	54
2.4.1.	KAZNENA DJELA U ODNOSU NA POČINITELJE PUNOLJETNE OSOBE, MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE I MALOLJETNIKE	54
2.4.2.	KAZNENA DJELA U ODNOSU NA POČINITELJE PRIPADNIKE ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE	58
2.5.	Međunarodna suradnja	63
3.	IZVJEŠĆE O RADU VLADINE KOMISIJE ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U 2001.	64
4.	IZVJEŠĆE O PROVEDBENOM PROGRAMU IZVRŠENJA NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2001.	65
5.	FINANCIJSKO IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA ZA PROVEDBU NACIONALNE STRATEGIJE U 2001.	70
6.	PROVEDBENI PROGRAM IZVRŠENJA NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2002.	75
7.	IZVJEŠĆE O RADU UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U 2002.	80

1. UVOD

Suzbijanje zlouporabe opojnih droga globalni je problem sa svojim dugoročnim posljedicama na zdravstvenoj, socijalnoj i gospodarstvenoj razini. Povećana dostupnost svih vrsta opojnih droga na ilegalnom narko-tržištu, uvjetuje pad cijena istih i posljedično pogoduje pojačanom interesu, odnosno povećanom potražnjom. Osnovni cilj Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga je zadržati pojavu ovisnosti u okvirima snošljivim za zajednicu, na način da se ne ugroze temeljne društvene vrijednosti i osobne slobode građana.

Nepostojanje zakonskog temelja za pravni ustroj sustava za liječenje ovisnika do sada je bila temeljna poteškoća u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Zato je izrada Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga prioritet i preduvjet djelovanja svih sektora uključenih u suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

1.1. ZAKON O SUZBIJANJU ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Sukladno zaključku Hrvatskog sabora od 1996. i potpisanim međunarodnim konvencijama s područja suzbijanja zlouporabe droga, Ministarstvo zdravstva je izradilo Prijedlog novog Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga i uputilo ga u saborsku proceduru u lipnju 2001. Nakon drugog čitanja, Hrvatski sabor donio je Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (u daljnjem tekstu Zakon), koji je na snagu stupio 13. prosinca 2001. (NN 107/2001).

Svrha donošenja temeljnog zakona je učinkovito suprotstavljanje rastućoj pogibelji širenja zlouporabe opojnih droga u suglasju s doktrinom definiranom u Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga (u daljnjem tekstu Nacionalna strategija). Zakon je središnja jezgra koja povezuje strukture i građu te temelj za zakone s područja kaznenog prava, socijalne i zdravstvene skrbi, gospodarskog poslovanja i međunarodne suradnje na području opojnih droga.

Zakon je glavni normativni akt koji propisuje najvažniju i cjelovitu legislativnu osnovu vezanu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Propisuje uvjete za uzgoj biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge, uvjete za izradu, posjedovanje i promet opojnih droga i tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga, nadzor nad uzgojem biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge te nadzor nad izradom, posjedovanjem i prometom opojnih droga i tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga. Također, Zakon definira sustav za prevenciju ovisnosti te pomoći ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga te mjesto i ulogu ustanova i nevladinih organizacija u sustavu skrbi i pomoći ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga.

Osim usklađivanja odredbi o proizvodnji i prometu opojnih droga (što je osnovni sadržaj nekadašnjeg preuzetnog saveznog Zakona) s hrvatskim

zakonodavstvom i duhom hrvatskog izričaja, tim se Zakonom uređuje i nadzor nad proizvodnjom i prometom tvari koje se mogu zlorabiti u izradi sintetičkih opojnih droga tzv. *prekursora* (tvari iz svakodnevne uporabe kao npr. aceton, kapi za nos, solna kiselina, pesticidi) te usklađuje unutarne zakonodavstvo s Konvencijom UN-a protiv nezakonitog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima. Republika Hrvatska spomenute je obveze preuzela potpisivanjem Konvencije iz 1988. Nova zakonska regulativa pretpostavka je poboljšanja međunarodne suradnje u suzbijanju zlorabe droga.

Zakon je obvezao Vladu Republike Hrvatske da osnuje Ured za suzbijanje zlorabe opojnih droga kao ustrojbene jedinice upravnog tijela Vlade s djelatnošću koordinacije izvršne vlasti na prevenciji i suzbijanju zlorabe opojnih droga. Ujedno, Ured je nositelj aktivnosti iz područja međunarodne suradnje u suzbijanju zlorabe opojnih droga.

Ministarstvo zdravstva dobilo je zadatak osnivanja i ustrojavanja nove zdravstvene ustanove - Hrvatskog zavoda za prevenciju bolesti ovisnosti.

1.2. URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

U skladu sa Zakonom o suzbijanju zlorabe opojnih droga, Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o osnutku Ureda za suzbijanje zlorabe opojnih droga koja je stupila na snagu 6. ožujka 2002. (NN 18/2002).

Ured za suzbijanje zlorabe droga (u daljnjem tekstu Ured) stručna je služba Vlade Republike Hrvatske koja sustavno prati pojave, razmatra pitanja i obavlja druge poslove u vezi s primjenom Zakona o suzbijanju zlorabe opojnih droga te provedbom Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlorabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama.

Djelokrug rada Ureda za suzbijanje zlorabe opojnih droga:

- stručni i administrativni poslovi u ostvarivanju sustavne provedbe Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama i suzbijanje zlorabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama,
- Ured daje prijedlog općeg programa za suzbijanje zlorabe opojnih droga te prijedlog posebnog programa za suzbijanje zlorabe opojnih droga,
- izrada nacrtu Nacionalne strategije kojeg dostavlja Vladi Republike Hrvatske te razrađuje provedbu Nacionalne strategije,
- koordinacija i praćenje učinkovitosti provedbe Nacionalne strategije te aktivnosti ministarstava u provedbi programa,
- analiza podataka službenih evidencija na području suzbijanja zlorabe opojnih droga,
- priprema prijedloga raspodjele sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske namijenjenog suzbijanju zlorabe opojnih droga i nadzor uporabe tih sredstava,

- suradnja s tijelima državne vlasti i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, ustanovama socijalne skrbi, odgojnim, prosvjetnim, kulturnim, zdravstvenim i drugim ustanovama, vjerskim zajednicama, udrugama, zakladama, sredstvima javnog priopćavanja te pravnim i fizičkim osobama,
- suradnja s međunarodnim tijelima, ustanovama, udrugama, pravnim i fizičkim osobama te
- Ured obavlja i druge poslove na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga koje mu povjeri Vlada Republike Hrvatske.

Pri Uredu će kao stručno tijelo djelovati Stručni savjet koji, između ostaloga, daje mišljenje na prijedlog općeg programa i posebnih programa te mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Nadalje, Ured predlaže povjerenstvu, proučava, prati i analizira čimbenike zlouporabe opojnih droga, prati kretanje te provedbu mjera i aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga, prati i ujedinjuje te usmjerava aktivnosti koje se poduzimaju u svrhu preventivnog djelovanja na području suzbijanja ovisnosti. Naposljetku, Ured pruža stručnu pomoć nositeljima aktivnosti na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini te daje stručno mišljenje i prijedloge za donošenje Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga.

Uz Stručni savjet pri Uredu djelovat će i Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kao koordinacija na ministarskoj razini, koja utvrđuje politiku i državnu strategiju na području prevencije i suzbijanja ovisnosti. Povjerenstvo na prijedlog Ureda, uz prethodno mišljenje Stručnog savjeta, donosi opći program i posebne programe mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga:

1. za liječenje i odvikavanje od ovisnosti,
2. za skrb o ovisnicima o opojnim drogama te povremenim uzimateljima opojnih droga,
3. za pripadnike Oružanih snaga Republike Hrvatske i hrvatske branitelje,
4. za osobe u pritvoru i osobe na izdržavanju kazni zatvora prema kojima se izvršava mjera liječenja od ovisnosti koju je izrekao sud te za osobe kojima je odgođen početak kaznenog progona ako se podvrgnu odvikavanju od droga,
5. posebne programe za Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo financija – Carinsku upravu, inspekcije, međunarodnu suradnju,
6. za djecu predškolske dobi, učenike osnovnih i srednjih škola i za članove športskih udruga te
7. za djecu i mladež koja ne pohađaju školu.

1.3. HRVATSKI ZAVOD ZA PREVENCIJU OVISNOSTI

Sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o osnutku Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti kao zdravstvene ustanove na državnoj razini. Uredba je stupila na snagu 6. ožujka 2002. (NN 18/2002). Za potrebe osnutka i početak rada Zavoda za prevenciju ovisnosti osigurana su sredstva iz državnog proračuna. Sjedište Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti je u Gradu Zagrebu.

Hrvatski zavod za prevenciju ovisnosti (u daljnjem tekstu: Zavod) upisan je u registar Trgovačkog suda u Zagrebu. Vlada Republike Hrvatske imenovala je članove Upravnog vijeća Zavoda, a u tijeku je donošenje akata za pravni ustroj Zavoda. Zavod će kao zdravstvena ustanova obavljati djelatnost posredstvom podružnica -centara za prevenciju ovisnosti- na području županija Republike Hrvatske.

Sukladno Uredbi, Zavod ima sljedeće zadaće:

- provoditi program liječenja i odvikavanja od ovisnosti,
- prikupljati podatke iz područja bolesti ovisnosti i zlouporabe opojnih droga,
- analizirati epidemiološko stanje, predlagati, organizirati i provoditi mjere sukladno općem programu mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga,
- oblikovati doktrinu u liječenju bolesti ovisnosti i nadzirati njenu primjenu,
- surađivati sa zdravstvenim ustanovama i zdravstvenim djelatnicima u provedbi dijagnostike liječenja bolesti ovisnosti,
- surađivati s drugim ustanovama i organizacijama na području suzbijanja ovisnosti i liječenja ovisnika, rehabilitacije i socijalne integracije ovisnika (terapijske zajednice i socijalne ustanove),
- planirati i sudjelovati u predlaganju i provedbi mjera i aktivnosti za sprečavanje, rano otkrivanje i suzbijanje bolesti ovisnosti (pušenje, alkohol, droge),
- provoditi zdravstveni odgoj i prosvjećivanje pučanstva o bolestima ovisnosti te
- sudjelovati u organizaciji i provedbi trajne izobrazbe zdravstvenih i drugih djelatnika na području suzbijanja i liječenja bolesti ovisnosti.

2. ANALIZA STANJA SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U 2001.

2.1. EPIDEMIOLOŠKO STANJE BOLESTI OVISNOSTI

2.1.1. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2001. PREMA PODACIMA HRVATSKOG ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga dostavio je službene podatke o osobama liječenim zbog uzimanja ili zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama u zdravstvenim ustanovama u Republici Hrvatskoj čiji je broj ukupan broj **4862** osobe u 2001. No, ako se radi analiza prema ustanovama onda je riječ o 5.595 osoba, što znači da se 730 osobe liječilo u dvije ili više ustanova, budući zdravstvene ustanove (bolnice i Centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti) prijavljuju sve osobe koje su kod njih bile na liječenju, bez obzira da li su se liječile tijekom te kalendarske godine i u drugim bolnicama ili centrima.

U odnosu na 2000. godinu (3.819) prijavljeno je 1043 osobe više (27,31%). Razlog tome je bolje prijavljivanje sa terena i pojačana suradnja s županijskim centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Tablica 1. Broj liječenih ovisnika, broj bolničkih boravaka, broj novootkrivenih (prvi put registriranih) te broj novootkrivenih ovisnika opijatskog tipa u Hrvatskoj u 2000./2001.

Godina	Ukupan broj liječenih osoba	Novootkriveni svi tipovi ovisnosti	Novootkriveni opijatski tip ovisnosti	Novootkriveni povremeni uzimatelji
2000.	3.819	1.990	961	1.029
2001.	4.862	2.420	948	1.472
međugodišnja promjena u %	27,39%	21,61%	- 1,37%	43,05%

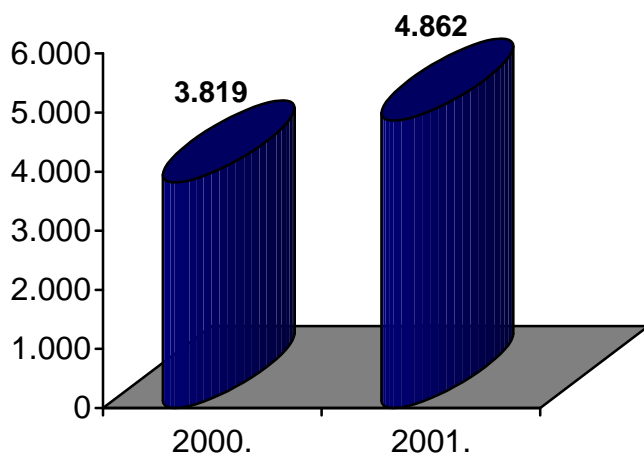
Broj prvi put evidentiranih osoba (novootkrivenih) u tretmanu sustava zdravstva u 2001. iznosio je 2.420 što je povećanje od 21,61% u odnosu na 2000. (1.990). Od ukupnog broja novootkrivenih slučajeva (2.420), 948 je novootkrivenih ovisnika opijatskog tipa.

Iz iznesenih podataka razvidan je porast broja novopridošlih povremenih uzimatelja opojnih droga koji se u odnosu prema novopridošlim ovisnicima opijatskog tipa iskazuje omjerom 2,55:1 (2.420:948).

Najveći broj povremenih uzimatelja u tretman centara poslalo je Državno odvjetništvo čiji podaci upućuju na veću zlouporabu droga maloljetnih osoba i mlađih punoljetnika. Slijedom toga može se ustvrditi kako se kvalitetno ostvaruje suradnja centara i Državnog odvjetništva, koje nakon uspješno završenog postupka odvikavanja i apstinencije od opojnih droga u programima centara prekidaju pokrenuti postupak.

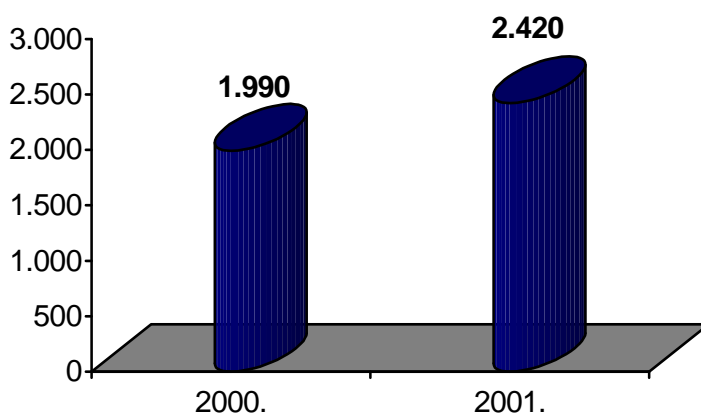
Grafički prikaz: osobe liječene zbog uzimanja i ovisnosti o opojnim drogama, novopridošle osobe i novopridošli opijatski ovisnici u zdravstvenim ustanovama (bolnički i ambulantno) Republike Hrvatske tijekom 2001.

Slika 1. Osobe liječene zbog uzimanja i ovisnosti o opojnim drogama u tretmanu zdravstvenih ustanova 2000/2001.

2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
3.819	4.862	27,31%

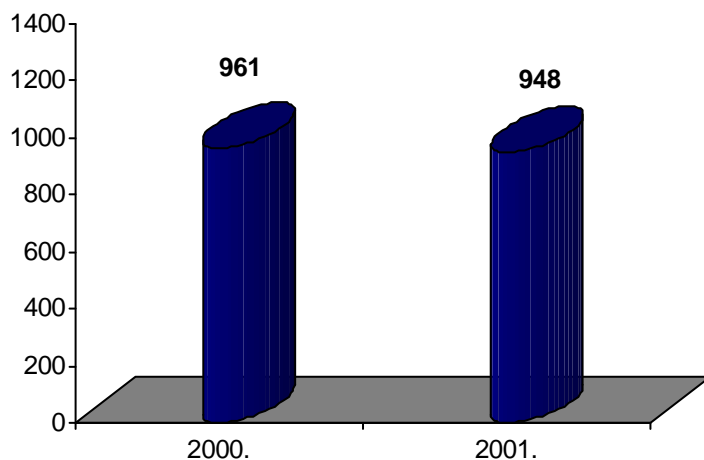
Slika 2. Prvi put liječene osobe u tretmanu zdravstvenih ustanova 2000/2001. (novopridošle osobe)

2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
1.990	2.420	21,61%

Slika 3. Opijatski ovisnici prvi put liječeni u tretmanu zdravstvenih ustanova 2000/2001.

2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
961	948	- 1,37%

Tablica 2. Opijatski tip ovisnosti u zdravstvenim ustanovama

USTANOVA	opijatski tip ovisnosti UKUPAN BROJ OSOBA	opijatski tip ovisnosti NOVOOTKRIVENE OSOBE
PB Jankomir	40	1
PB Vrapče	241	36
KB Sestre milosrdnice	1.552	217
KBC Zagreb-Rebro	4	0
KB Dubrava	1	0
DP Kukuljevićeva Neuropsihijatrijska bolnica Popovača	4	1
OB Karlovac	0	0
OB Varaždin	11	2
OB Koprivnica	0	0
OB Bjelovar	1	0
KBC Rijeka	24	7
PB Rab	4	1
OB Virovitica	7	1
OB Nova Gradiška	0	0
OB Slavonski Brod	4	0
OB Zadar	39	4
PB Ugljan	6	0
KB Osijek	11	2
OB Vinkovci	16	3

OB Šibenik	3	0
OB Vukovar	1	0
KB Split	35	10
OB Pula	13	3
OB Dubrovnik	9	3
ŽB Čakovec	13	1
Nepoznata ustanova	4	3
Centar Zagreb - Jarun	18	11
ŽC Karlovac	4	1
ŽC Varaždin	62	21
ŽC Rijeka	429	164
ŽC Virovitica	18	12
ŽC Zadar	154	95
ŽC Osijek	92	32
ŽC Vinkovci	44	24
ŽC Šibenik	57	33
Zavod Split	94	83
ŽC Pula	460	117
Centar Poreč	55	43
ŽC Dubrovnik	0	0
ŽC Čakovec	59	16
UKUPNO	3.589 (3.067)	948

Iz tabelarnog prikaza vidljivo je kako je tijekom 2001. 3.589 osoba, u bolnicama i Centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, liječeno zbog dijagnoze opijatskog tipa ovisnosti. Međutim, važno je napomenuti kako su 522 osobe tijekom 2001. godine liječene u dvije ili više zdravstvenih ustanova, pa je broj osoba liječenih zbog dijagnoze opijatskog tipa ovisnosti, koje su samo jednom tijekom navedene kalendarske godine bile prijavljene u nekoj od zdravstvenih ustanova, 3.067 osoba.

Nova osoba, znači osoba koja je prvi put ušla u sustav liječenja i broji se samo jednom, a takvih je tijekom 2001. s dijagnozom opijatskog tipa ovisnosti u Hrvatskoj bilo 948, a što je u odnosu na godinu prije (961), u smanjenju za 1,37 %.

Na temelju podataka, dostavljenih od strane Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo moguće je ustvrditi da je u tretmanu zdravstvenih ustanova, tijekom 2001. bilo 4.862 osobe što je 1.043 osobe više nego 2000. (3.819) ili povećanje od 27,31%. Prema podacima o evidentiranim ovisnicima opijatskog tipa, 3.067 osoba u 2001, čiji je broj najveći u ambulantnom tretmanu centara, prema preporuci Svjetske zdravstvene organizacije (uvećanjem broja osoba u tretmanu od tri do pet puta) moguće je procijeniti broj od 9.201 do 15.335 opijatskih ovisnika u Hrvatskoj.

Tablica 3. i 4. Prikaz stacionarnih boravaka i ambulantnih dolazaka u zdravstvene ustanove tijekom 2001.

Tablica 3. Stacionarni boravci u zdravstvenim ustanovama

ZDRAVSTVENA USTANOVA	STACIONARNI (bolnički) BORAVCI	Udio (%)
PB Vrapče	371	35,8
KB Sestre milosrdnice	228	22,0
KBC Zagreb-Rebro	17	1,6
KB Dubrava	1	0,1
DP Kukuljevićeva	48	4,6
Neuropsihijatrijska bolnica Popovača	2	0,2
OB Karlovac	3	0,3
OB Varaždin	28	2,7
OB Koprivnica	3	0,3
OB Bjelovar	2	0,2
KBC Rijeka	39	3,8
PB Rab	6	0,6
OB Virovitica	15	1,4
OB Nova Gradiška	1	0,1
OB Slavonski Brod	10	1,0
OB Zadar	43	4,2
PB Ugljan	9	0,9
KB Osijek	13	1,3
OB Vinkovci	17	1,6
OB Šibenik	4	0,4
OB Vukovar	2	0,2
KB Split	41	3,9
OB Pula	15	1,4
OB Dubrovnik	13	1,3
OB Čakovec	16	1,5
Druge ustanove	2	0,2
UKUPNO stacionarne zdravstvene ustanove	1.036	100,0
TERAPIJSKA ZAJEDNICA		
RETO centar	36	100,0
SVEUKUPNO	1.072	

Iz podataka je vidljivo da su 1.072 osobe bile u stacionarnim boravcima. Najveći broj osoba bolnički liječenih i dalje je u tretmanu bolnica Grada Zagreba, gdje je ostvareno 64,1% bolničkih liječenja ovisnika. 35,8% je liječeno u PB Vrapče, 22,0% u KB "Sestre milosrdnice", a u svim ostalim stacionarnim ustanovama Hrvatske 42,2%.

Ministarstvo zdravstva u 2001. izradilo je i financiralo program za organizaciju regionalnih specijalnih jedinica za *detoks* program. Cilj programa bio je otvaranje *detoks* jedinica u kliničkim ili županijskim bolnicama i povećanje krevetnih kapaciteta za liječenje ovisnika: Split (5 kreveta), Rijeka, Osijek, Pula, Zadar, Dubrovnik (po 4 kreveta), Zagreb (12 kreveta) te Šibenik, Karlovac, Varaždin, Slavonski Brod, Vinkovci, Sisak (po 2 kreveta).

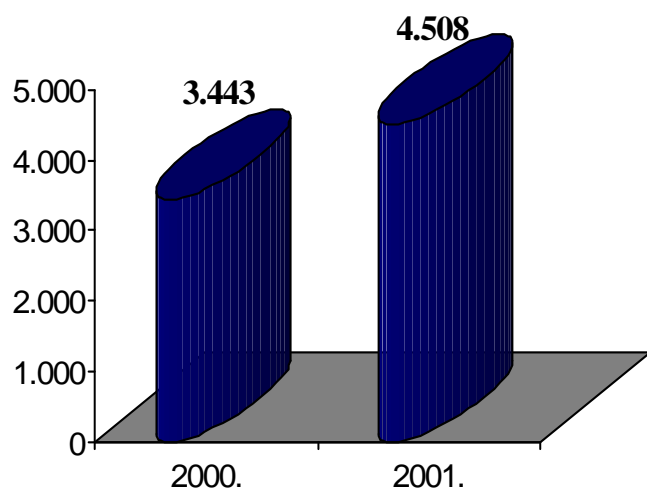
Tablica 4. Ambulantni dolasci u zdravstvene ustanove

CENTRI ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	AMBULANTNI DOLASCI	Udio (%)
Centar Zagreb - Jarun	378	7,92
KB Sestre milosrdnice	1.896	41,94
ŽC Karlovac	39	0,86
ŽC Varaždin	150	3,32
ŽC Rijeka	623	13,78
ŽC Virovitica	25	0,55
ŽC Zadar	157	3,47
ŽC Osijek	163	3,61
ŽC Vinkovci	70	1,55
ŽC Šibenik	90	1,99
Zavod Split	154	3,41
ŽC Pula	596	13,18
Centar Poreč	55	1,22
ŽC Dubrovnik	28	0,62
ŽC Čakovec	84	1,86
PB Vrapče	12	0,27
Druge ustanove	3	0,07
UKUPNO	4.523	100,00

Ambulantni se dolasci prema zakonom propisanom vođenju na tzv. *Pompidou listićima* bilježe za istu osobu samo jedanput na godinu u pojedinoj ustanovi. U 2001. bilježi se 4.523 ambulantni tretman, od čega se **4.508 osoba nalazilo u tretmanu Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti**. Od ambulantno liječenih ovisnika 41,94% ih se liječilo na odjelu za ovisnosti KB "Sestre Milosrdnice", 13,78% u Centru za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Rijeci, 13,18% u Centru za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Puli, 3,41% u Zavodu za prevenciju ovisnosti Sv.Kaja u Solinu te 7,92% u Centru za prevenciju ovisnosti grada Zagreba - Jarun. Treba napomenuti da u pojedine Centre (npr. Grada Zagreba, Varaždin) dolaze također i osobe te koje imaju pravo ostati anonimne pa ih nije moguće ovdje ubrojiti. Riječ je o maloljetnicima koji još nisu ovisnici nego samo «kuketiraju» i eksperimentiraju s drogama pa ih se ne prijavljuje.

Grafički prikaz: ambulantni dolasci, prvi put liječene osobe i novopridošli opijatski ovisnici u Centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti tijekom 2001.

Slika 4. Ambulantni dolasci u Centre za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

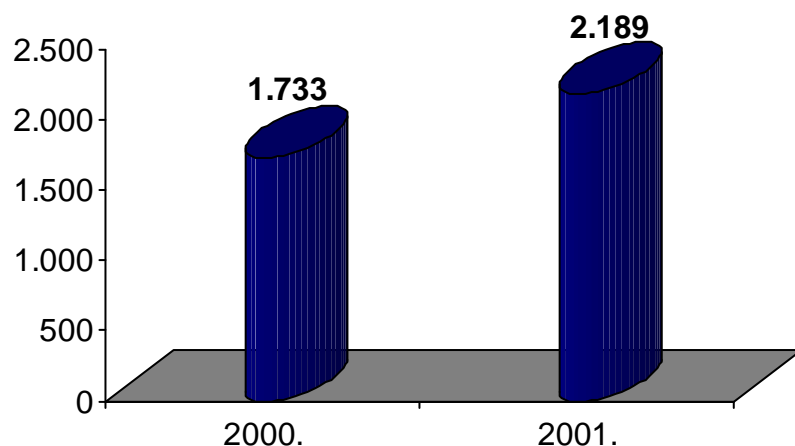

Tablica 5. Tablični prikaz ambulantnih dolazaka u Centre za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti 2000./2001.

CENTAR ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	2000.	2001.
PULA	185	596
POREČ	23	55
SPLIT	281	154
ČAKOVEC	42	84
ŠIBENIK	96	90
RIJEKA	425	623
ZADAR	122	157
VARAŽDIN	34	150
DUBROVNIK	35	28
KARLOVAC	43	39
OSIJEK	93	163
VINKOVCI	25	70
VIROVITICA	19	25
KB SESTRE MILOSRDNICE	1.727	1.896
CENTAR ZAGREB - JARUN	239	378

OSOBE U TRETMANU	2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
UKUPNO	3.443	4.508	30,93%

Slika 5. Prvi put liječene osobe u tretmanu centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti 2000/2001. (novopridošle osobe)

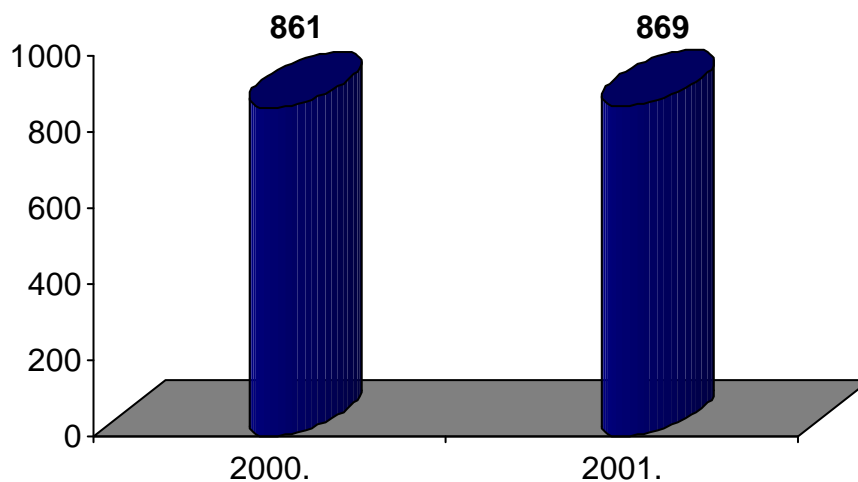

Tablica 6. Tablični prikaz prvi put liječenih osoba u tretmanu Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje tijekom 2000./2001.

CENTAR ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	2000.	2001.
PULA	141	218
POREČ	18	43
SPLIT	265	142
ČAKOVEC	21	35
ŠIBENIK	56	64
RIJEKA	222	300
ZADAR	90	98
VARAŽDIN	28	86
DUBROVNIK	34	24
KARLOVAC	40	34
OSIJEK	63	90
VINKOVCI	17	49
VIROVITICA	8	17
KB SESTRE MILOSRDNICE	519	666
CENTAR ZAGREB - JARUN	211	323

NOVOPRIDOŠLE OSOBE	2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
UKUPNO	1.733	2.189	26,31%

Slika 6. Opijatski ovisnici prvi put liječeni u tretmanu centara za prevenciju i izvan bolničko liječenje ovisnosti 2000/2001.

Tablica 7. Tablični prikaz opijatskih ovisnika prvi put liječenih u tretmanu Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje tijekom 2000./2001.

CENTAR ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	2000.	2001.
PULA	117	117
POREČ	18	43
SPLIT	120	83
ČAKOVEC	8	16
ŠIBENIK	37	33
RIJEKA	117	164
ZADAR	89	95
VARAŽDIN	5	21
DUBROVNIK	3	0
KARLOVAC	0	1
OSIJEK	40	32
VINKOVCI	13	24
VIROVITICA	3	12
KB SESTRE MILOSRDNICE	288	217
CENTAR ZAGREB - JARUN	3	11

OPIJATSKI OVISNICI	2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
UKUPNO	861	869	0,91%

Na temelju podataka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo moguće je konstatirati da je u tretmanu centra tijekom 2001. godine bilo 4.508 osoba što je za 1.065 osoba više nego 2000. (3.443) odnosno povećanje od 30,93%. U ukupnom broju osoba u tretmanu Centra prvi put evidentiranih je 2.189 što je iskazano povećanje za 26,31%, u odnosu na godinu prije (1.733). Među prvi put evidentiranimi je 869 osoba sa dijagnozom ovisnosti opijatskog tipa. Broj novoevidentiranih opijatskih ovisnika u povećanju je za 0,91%, u odnosu na 2000. godinu (861), što je jednako trendu iskazanom u 2000.

Tablica 8. LIJEČENI OVISNICI PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA (STOPA NA 100.000) ZA RAZDOBLJE 2000./2001.

Županija	2000.		2001.	
	Broj	Stopa /100.000	Broj	Stopa /100.000
Grad Zagreb	1.689	219,3	1.927	247,3
Zagrebačka	190	62,5	253	81,7
Splitsko-dalmatinska	382	83,6	247	53,3
Šibensko-kninska	107	95,5	108	95,7
Zadarska	161	101,3	198	122,2
Istarska	229	111,3	616	298,5
Primorsko-goranska	429	140,9	637	208,5

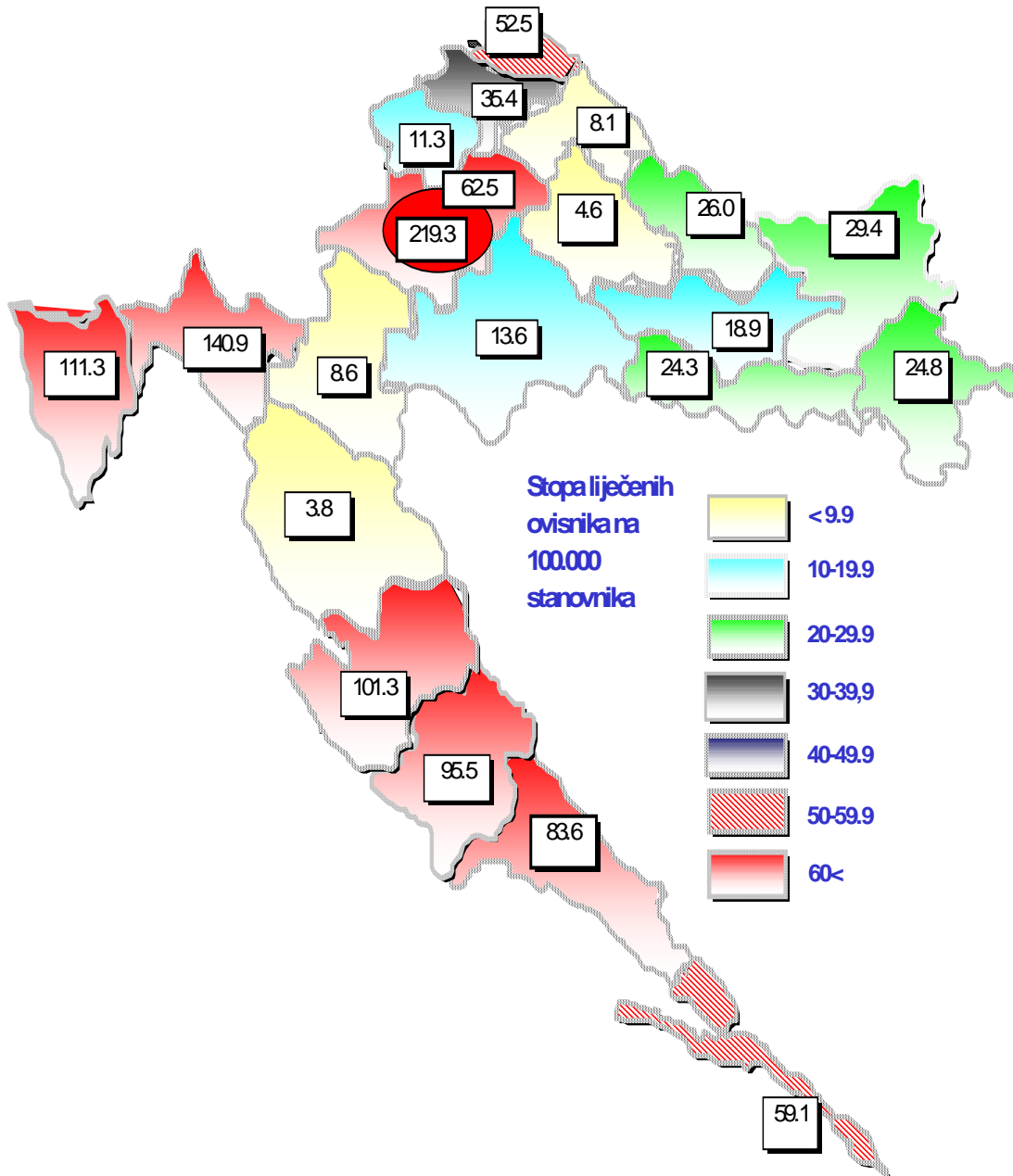
U tabelarnom prikazu liječenih osoba zbog uzimanja psihoaktivnih droga ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama prema mjestu stanovanja u apsolutnom broju prednjači Istarska županija (616:298,5), slijedi Grad Zagreb (1.927:247,3), županija Primorsko-goranska (637:208,5), Zadarska (198:122,2), Šibensko-kninska (108:95,7), Varaždinska (161:87,1), Zagrebačka (257:81,7) te Međimurska (94:79,4).

Najizraženiji problem ovisnosti opijatskog tipa i dalje imaju urbana središta – gradovi Pula, Zagreb, Rijeka i Zadar.

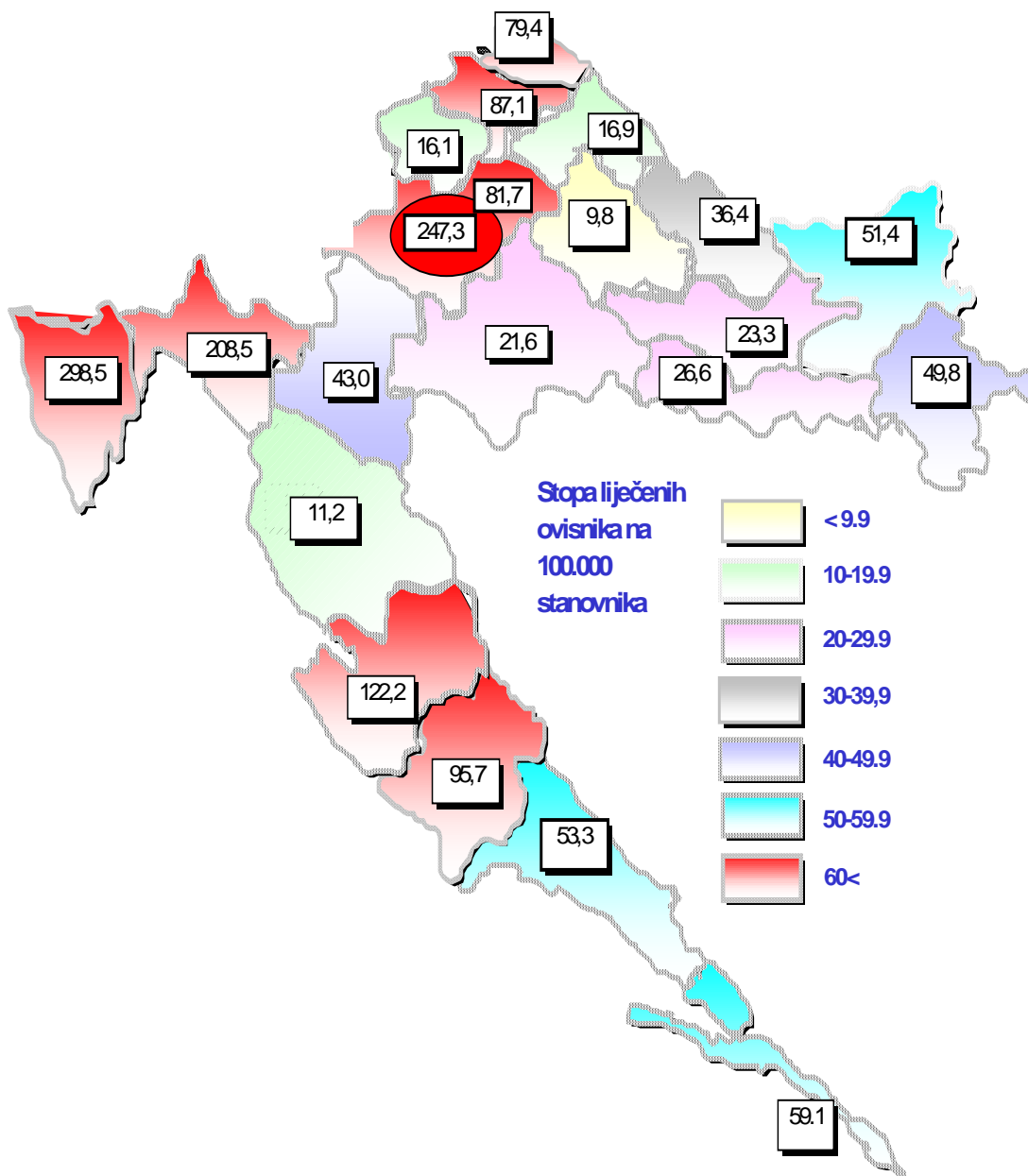
Stopa liječenih ovisnika za cijelu Hrvatsku, na 100.000 stanovnika iz godine u godinu se povećava. Od 54,4 u 1998. godini, 61,1 u 1999. godini, 84,3 u 2000. godini te 109,1 u 2001. godini. Povećanje stope na 100.000 stanovnika po pojedinim županijama, posljedica je sve bolje suradnje s županijskim centrima.

Slika 7. Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika po županijama 2000. godine

Slika 8. Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika po županijama 2001. godine

Tablica 9. Broj osoba u tretmanu zdravstvenih ustanova prema mjestu prebivališta 2001.

ŽUPANIJA	UKUPAN BROJ OSOBA u tretmanu	STOPA na 100.000	NOVOTKRIVENE OSOBE prvi put zabilježeni u tretmanu
Grad Zagreb	1927	247,3	839
Zagrebačka	253	81,7	139
Krapinsko Zagorska	23	16,1	18
Sisačko-moslavačka	40	21,6	29
Karlovačka	61	43,0	50
Varaždinska	161	87,1	86
Koprivničko-križevačka	21	16,9	13
Bjelovarsko-bilogorska	13	9,8	12
Primorsko-goranska	637	208,5	321
Ličko-senjska	6	11,2	3
Virovitičko-podravska	34	36,4	25
Požeško-slavonska	20	23,3	7
Brodsko-posavska	47	26,6	14
Zadarska	198	122,2	112
Osječko-baranjska	170	51,4	98
Šibensko-kninska	108	95,7	70
Vukovarsko-srijemska	102	49,8	68
Splitsko-dalmatinska	247	53,3	170
Istarska	616	298,5	245
Dubrovačko-neretvanska	64	52,1	42
Međimurska	94	79,4	45
UKUPNO HRVATSKA	4.842	109,1	2.406
Druge države	20		14
UKUPNO	4.862		2.420

Tablica 10. Broj opijatskih ovisnika u tretmanu zdravstvenih ustanova prema prebivalištu 2001.

ŽUPANIJA	opijatski tip ovisnosti UKUPAN BROJ OSOBA	opijatski tip ovisnosti NOVOTKRIVENE OSOBE
Grad Zagreb	1.163	204
Zagrebačka	111	22
Krapinsko Zagorska	5	1
Sisačko-moslavačka	8	0
Karlovačka	8	1
Varaždinska	79	31
Koprivničko-križevačka	10	3
Bjelovarsko-bilogorska	1	1
Primorsko-goranska	434	178
Ličko-senjska	5	2
Virovitičko-podravska	20	14
Požeško-slavonska	11	1
Brodsko-posavska	34	4

Zadarska	187	101
Osječko-baranjska	99	34
Šibensko-kninska	73	38
Vukovarsko-srijemska	67	34
Splitsko-dalmatinska	170	96
Istarska	484	146
Dubrovačko-neretvanska	21	7
Međimurska	61	20
UKUPNO HRVATSKA	3.051	938
Druge države	16	10
UKUPNO	3.067	948

Tablica 11. Vrsta korištene psihoaktivne droge

VRSTA PSIHOAKTIVNE DROGE	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
- opijati	2.511	63,3	556	62,1	3.067	63,1
- kanabinoidi	1.113	28,1	182	20,3	1.295	26,6
- sedativi i hipnotici	68	1,7	61	6,8	129	2,7
- kokain	14	0,4	3	0,3	17	0,4
- stimulativna sredstva	55	1,4	15	1,7	70	1,4
- halucinogeni	10	0,2	6	0,7	16	0,3
- hlapljiva otapala	8	0,2	2	0,2	10	0,2
- više droga i ostale	188	4,7	70	7,8	258	5,3
UKUPNO	3.967	100,0	895	100,0	4.862	100,0

Gotovo je pravilo da ovisnik uzima više ilegalnih tvari odjednom, te je upravo stoga teško precizno razvrstati liječene osobe u pojedini tip ovisnosti. No ipak, je opijatski tip ovisnosti najprisutniji među našim ovisnicima i čini 63,1% populacije onih koji dopijaju na liječenje. Ovako visokom udjelu liječenih zbog ovisnosti o opijatima djelomično je i razlog veliki broj ovisnika koji su na održavanju na metadonu kao metodi liječenja. Prosječna dob prvog uzimanja opijata je 20 godina a prvog odlaska na liječenje oko 25 godina. Unatrag dvije do tri godine zamijećen je i porast uzimanja kokaina, iako se ne radi o velikim brojkama (0,4%). Prosječna dob prvog uzimanja je 22 godine. Marihuana se javlja u 26,6% slučajeva. Sve je veći broj mladih koji na liječenje dolaze zbog kanabisa a koji su zatečeni sa izvjesnom količinom droge te stoga dragovoljno prihvaćaju odlazak na liječenje kako bi izbjegli pokretanje kaznenog postupka (Načelo oportuniteta, čl. 64. Zakona o sudovima za mladež). Prosječna dob prvog uzimanja je 16 godina. Stimulativna sredstva također su sve prisutnija, posebice ecstasy-a. Prosječna dob prvog uzimanja je 16 godina.

2.1.2. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ TIJEKOM 2001. PREMA PODACIMA CENTARA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI

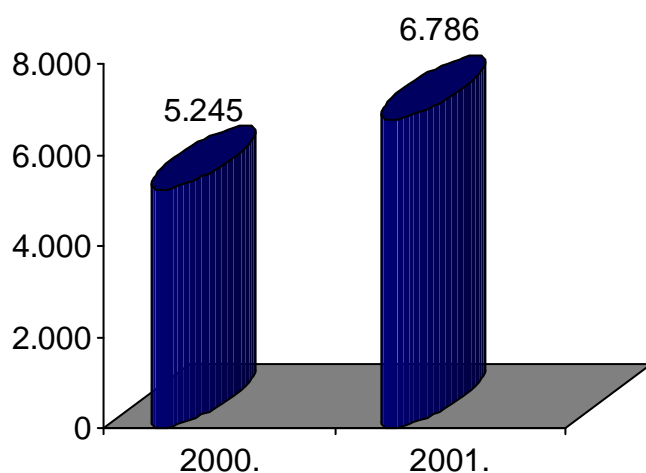
Hrvatski zavod za prevenciju ovisnosti upisan je u registar Trgovačkog suda u Zagrebu, čime je završen postupak registracije nove zdravstvene ustanove. Ministar zdravstva izdao je rješenje 12. lipnja 2002. za ispunjenje uvjeta za početak rada Zavoda. Vlada je imenovala članove Upravnog vijeća i u tijeku je donošenje pravnih akata koji će definirati ustroj Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti te njegovih podružnica, centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, da bi utvrdio broj osoba u tretmanu centara i izradio Izvešće Vlade Republike Hrvatske o stanju ovisnosti i suzbijanju zlouporabe opojnih droga u 2001, u ožujku 2002., zatražio je od centara sljedeće podatke: broj osoba u tretmanu, broj opijatskih ovisnika, broj novopridošlih (prvi put zabilježenih) osoba u tretmanu te broj novopridošlih osoba s dijagnozom opijatske ovisnosti.

Uspoređujući podatke koje je dostavio Hrvatski zavod za javno zdravstvo i podatke Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, vidljiva je razlika u broju osoba u tretmanu. Razlog tomu je činjenica da se prema zakonom propisanom vođenju, *Pompidou listić* bilježi za istu osobu samo jedanput na godinu u pojedinoj ustanovi, a centri nemaju evidenciju o tome budući da se osoba kod njih prijavila prvi put i registrirana je kao novopridošla osoba, zatim zbog nepravovremenog ispunjavanja *Pompidou listića* kojeg su Centri HZJZ trebali dostaviti do konca ožujka 2002. Sve spomenuto uvjetovao je nedovršen ustroj centara koje do ustroja nije bilo moguće u potpunosti unificirati temeljem programa rada Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti, sukladnog Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Ministarstvo zdravstva uložiti će maksimalan napor da novo ustrojena zdravstvena ustanova podnese cjelovito izvješće u prosincu 2002.

Prema dostavljenim podacima Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u tretmanu centara 2001. bilo je 6.786 osoba, što je povećanje za 29,38% u odnosu na 2000. (5.245).

Slika 9./ Tablica 12. POVREMENI UZIMATELJI DROGA I OVISNICI U TRETMANU CENTARA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI 2000./2001.

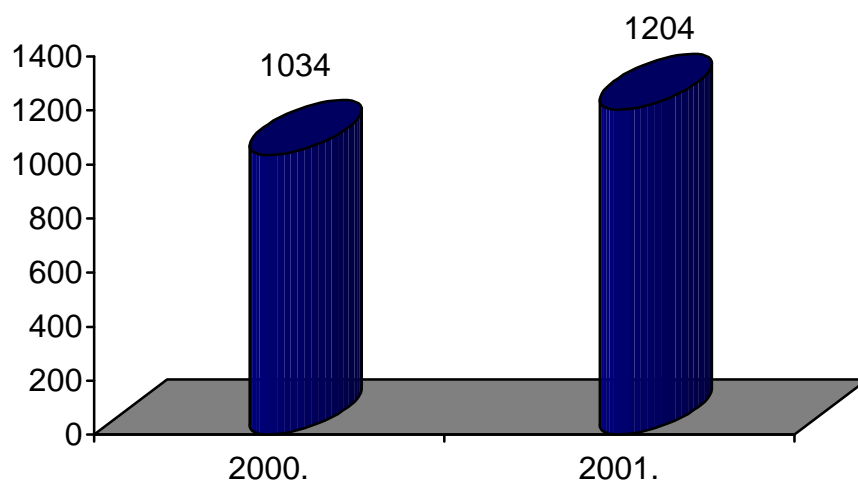
CENTAR	2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000.-2001.
1. PULA	510	612	20,00
2. POREČ	83	140	68,67
3. SPLIT	869	817	5,98
4. ČAKOVEC	44	122	177,27
5. ŠIBENIK	283	271	4,24
6. RIJEKA	497	682	37,22
7. ZADAR	439	455	3,64
8. VARAŽDIN	33	157	375,76
9. DUBROVNIK	92	82	10,87
10. SESTRE MILOSRDNICE	1027	1700	65,53
11. KARLOVAC	107	262	144,86
12. OSIJEK	94	200	112,77
13. VINKOVCI	82	188	129,27
14. VIROVITICA	19	58	205,26
15. CENTAR ZAGREB - JARUN	1.066	1.040	2,44

OSOBE U TRETMANU	2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
UKUPNO	5.245	6.786	29,38%

Statistički pokazatelji ukazuju da u navedenom vremenskom razdoblju, broj osoba u tretmanu centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti bilježi neprekinuti blagi trend porasta, što možemo tumačiti kao rezultat pojačanih aktivnosti Centara.

Centri za prevenciju ovisnosti u 2001. svojim programima privukli su veći broj korisnika premda ne treba zanemariti ni činjenicu da je bolest ovisnosti recidivirajuća bolest čije je liječenje dugotrajno stoga se dio ovisnika u programima Centara nalazi i po nekoliko godina.

Slika 10./Tablica 13. OPIJATSKI OVISNICI PRVI PUT LIJEČENI U TRETMANU CENTARA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI 2000./2001.

CENTAR	2000.	2001.
1. PULA	115	130
2. POREČ	34	47
3. SPLIT	132	93
4. ČAKOVEC	17	23
5. ŠIBENIK	49	43
6. RIJEKA	112	186
7. ZADAR	99	131
8. VARAŽDIN	13	25

9. DUBROVNIK	17	2
10. SESTRE MILOSRDNICE	336	420
11. KARLOVAC	2	1
12. OSIJEK	42	47
13. VINKOVCI	61	43
14. VIROVITICA	5	13
15. CENTAR ZAGREB - JARUN	46	66

OPIJATSKI OVISNICI	2000.	2001.	Međugodišnja promjena u % 2000/2001.
UKUPNO	1.080	1.270	17,60%

Tablica 14. Odjel za ovisnosti pri KB "Sestre Milosrdnice", Zavod za bolesti ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije, Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje Zadar, Pula i Rijeka - usporedba 2000/2001.

CENTRI	Broj osoba u tretmanu 2001./2000.		Novootkriveni prvi put zabilježeni 2001./2000.		Novootkriveni opijatski tip 2001./2000.	
KB Sestre Milosrdnice	1.700	1.027	550	530	420	336
Zavod Split	817	869	150	291	93	132
Rijeka	682	497	356	251	186	112
Pula	612	510	250	176	130	115
Zadar	455	439	204	106	131	99

Pri Odjelu za ovisnosti KB "Sestre Milosrdnice" broj novootkrivenih osoba liječenih zbog ovisnosti o drogama povećao se za 2,63% (550), a broj novootkrivenih osoba liječenih od opijatske ovisnosti za 25,00% (420). Splitsko-dalmatinska županija bilježi 48,45% manje novootkrivenih osoba u tretmanu te je evidentirano 83 novootkrivena slučaja opijatskog tipa ovisnosti, što je u odnosu na godinu prije smanjenje od 29,55 % (132). Među gradovima koji bilježe porast prvi put evidentiranih osoba u tretmanu centara su i Rijeka s 41,83% (356) više novopridošlih osoba u tretmanu i 66,07% više novootkrivenih slučajeva opijatske ovisnosti (186). U Puli je evidentirano povećanje novopridošlih osoba za 42,05% (250), a broj novoevidentiranih osoba s opijatskim tipom ovisnosti u povećanju je za 13,04%, u odnosu na 2000. (115). U Zadru se očituje povećanje prvi put evidentiranih osoba u tretmanu od 92,45% (204) gdje je 32,32% više osoba s opijatskim tipom ovisnosti.

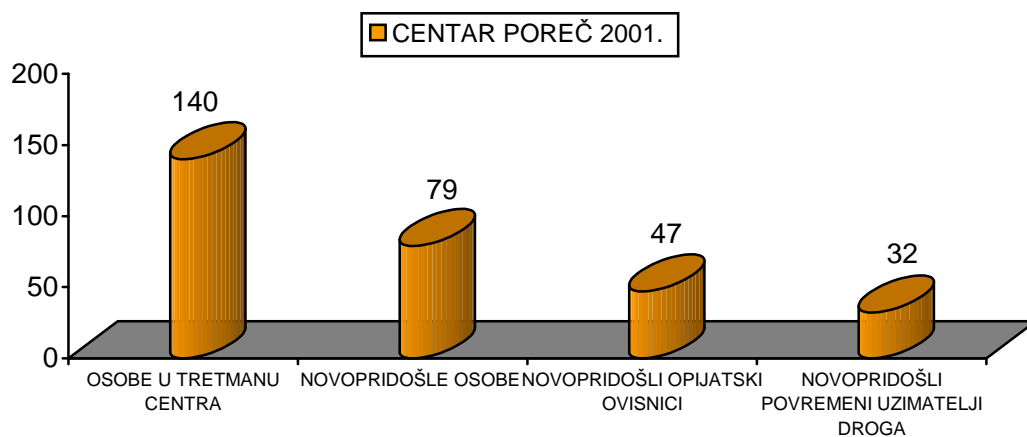
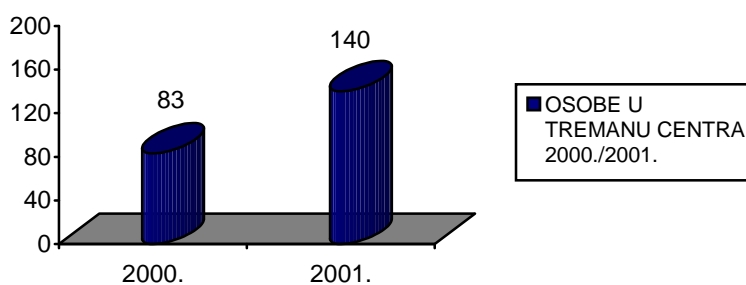
Centri za prevenciju ovisnosti u 2001. svojim programima privukli su veći broj korisnika premda ne treba zanemariti ni činjenicu da je bolest ovisnosti

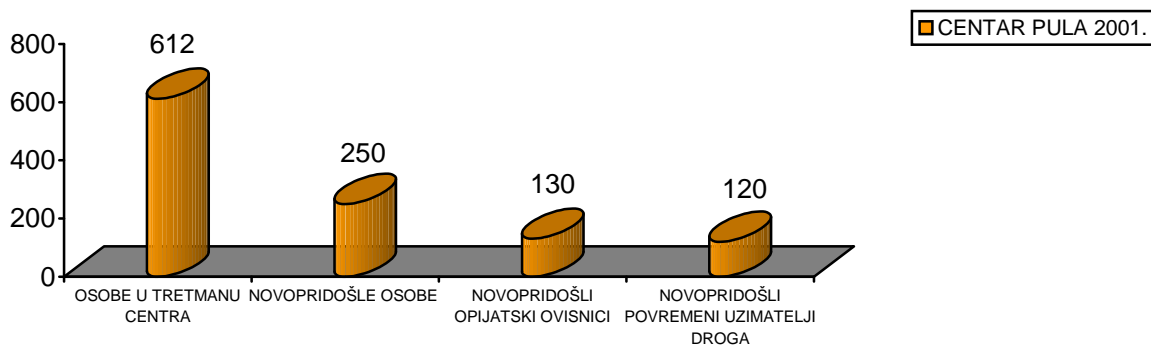
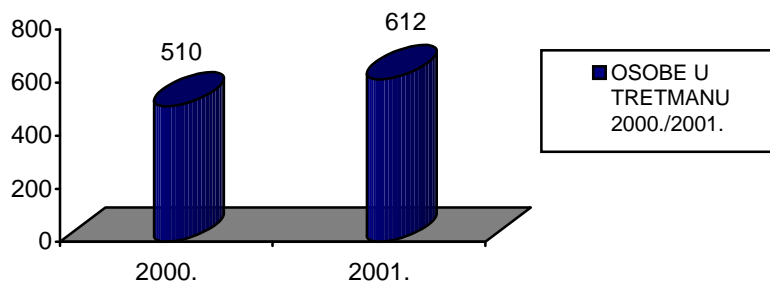
recidivirajuća bolest čije je liječenje dugotrajno i zato je dio ovisnika u programima centara i po nekoliko godina.

Slika 11. GRAFIČKI PRIKAZ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPOJNIH DRUGA PREMA PODACIMA CENTARA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI TIJEKOM 2001.

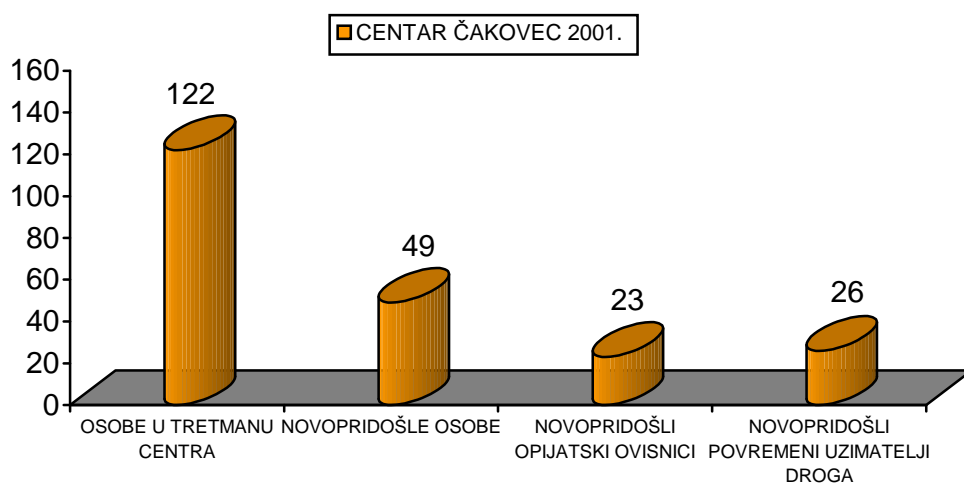
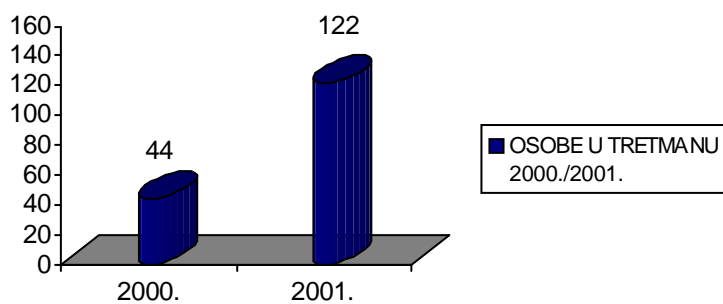
1. POREČ

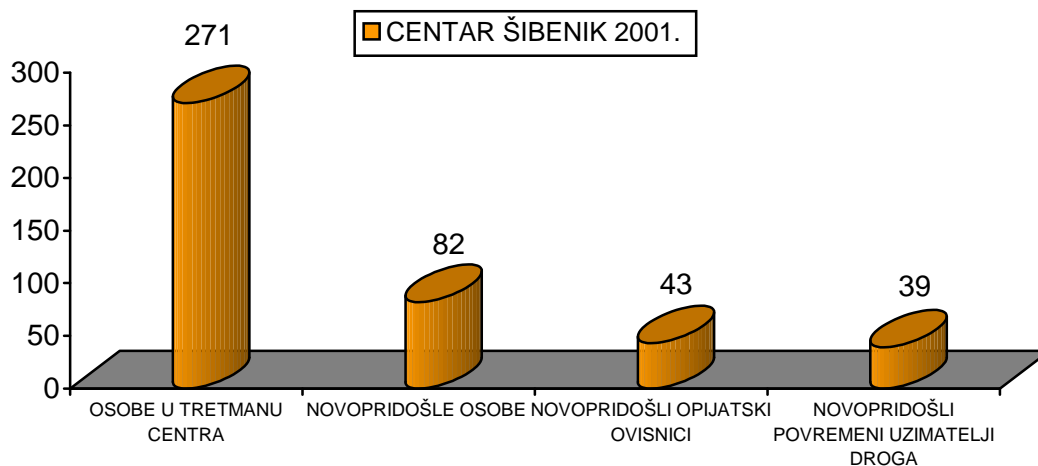
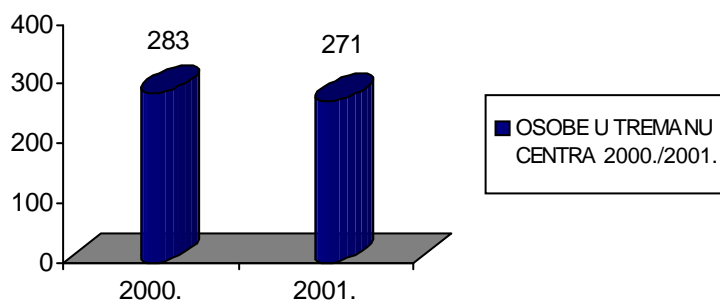
2. PULA

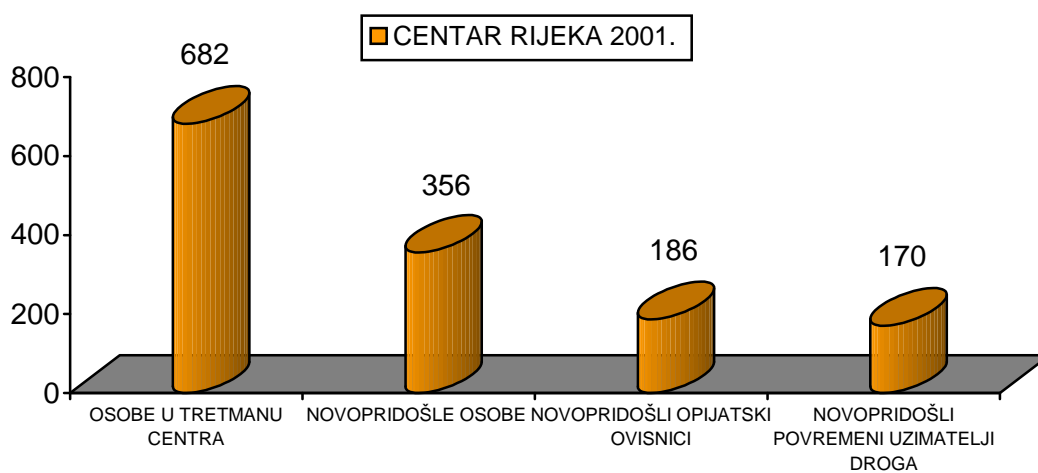
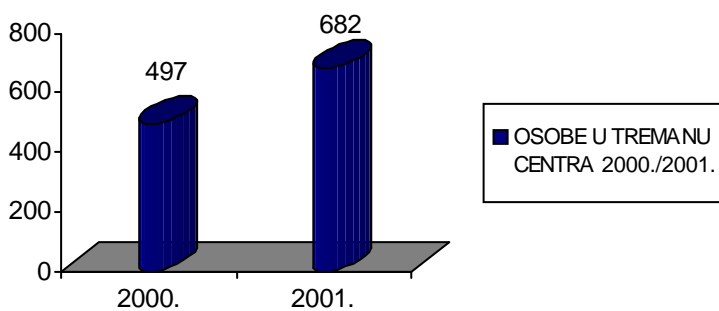
3. ČAKOVEC

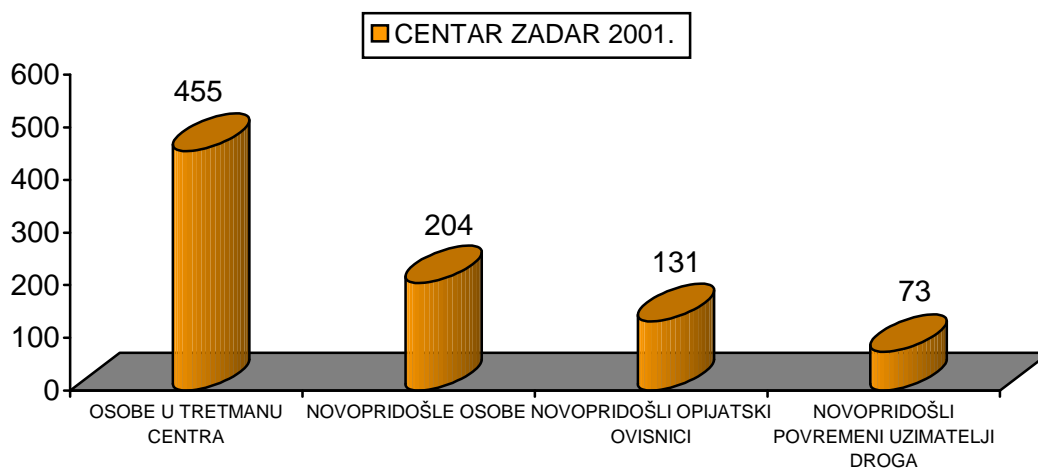
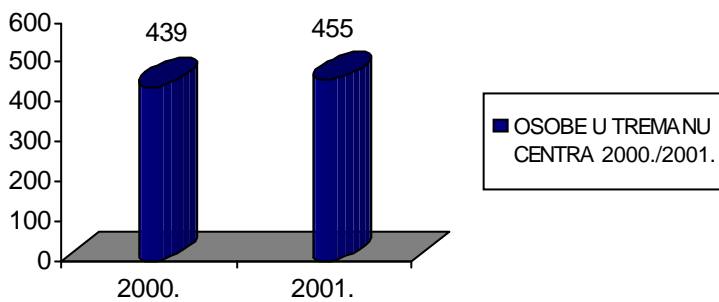
4. ŠIBENIK

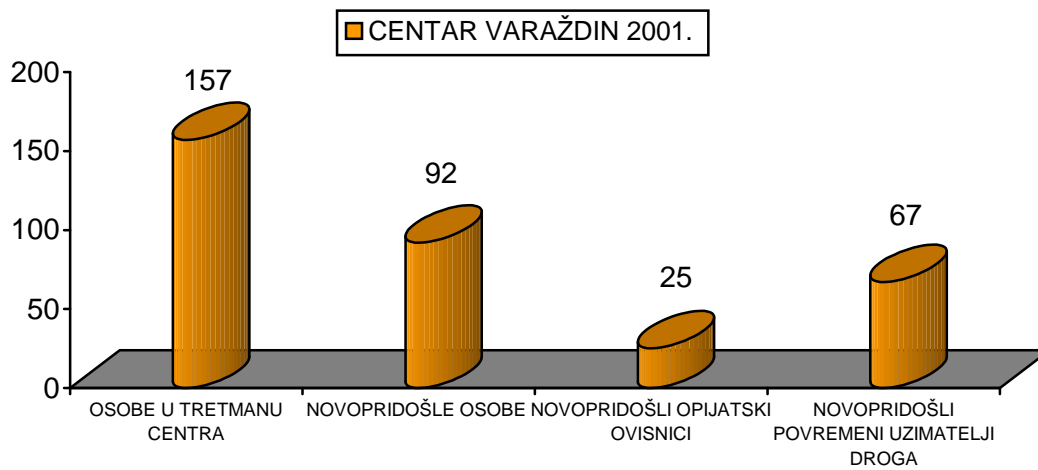
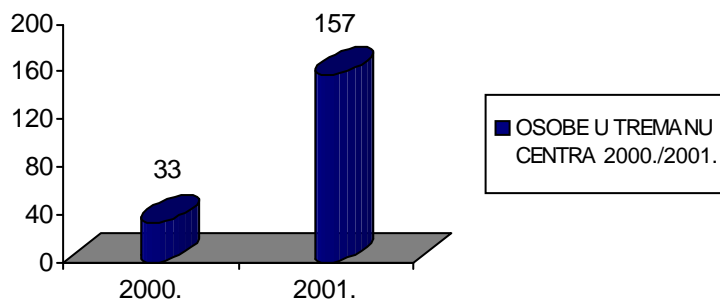
5. RIJEKA

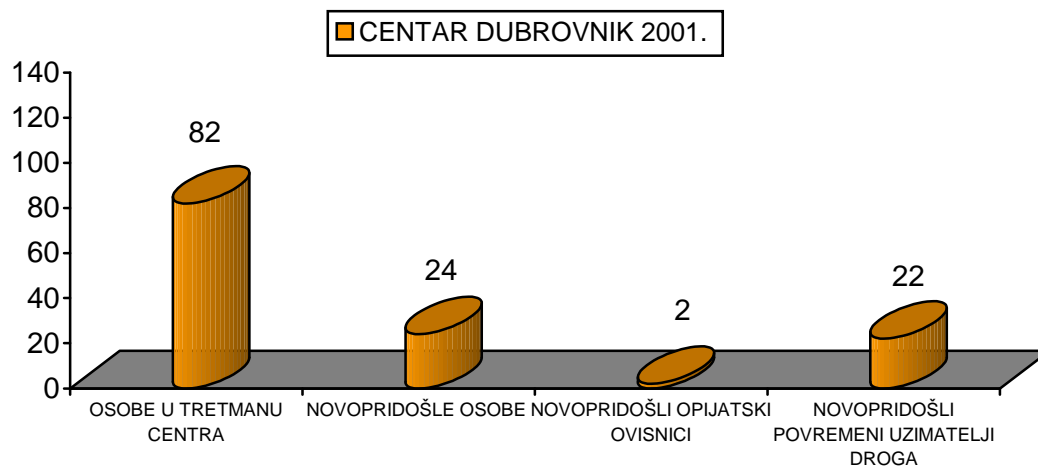
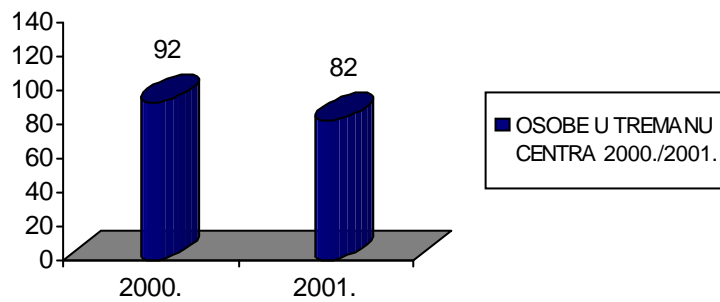
6. ZADAR

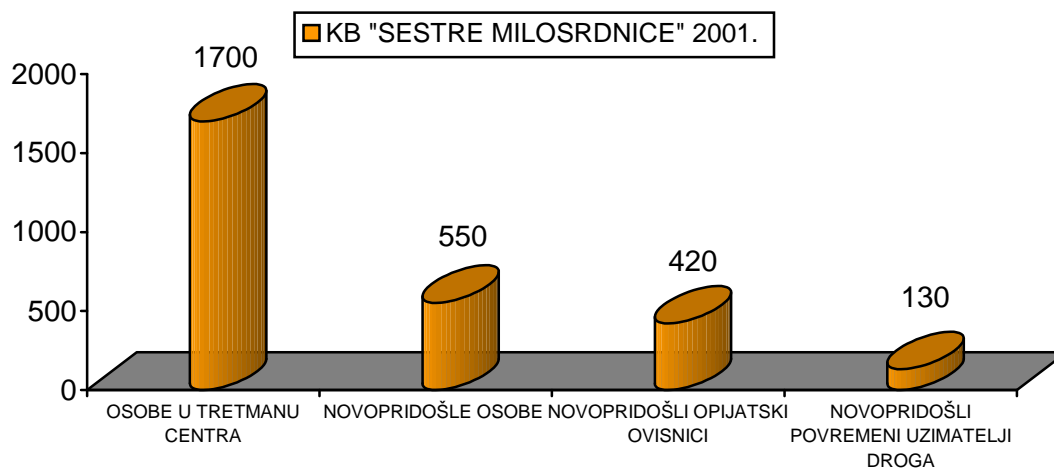
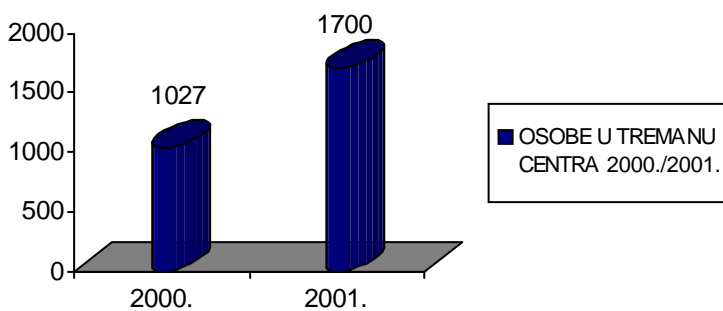
7. VARAŽDIN

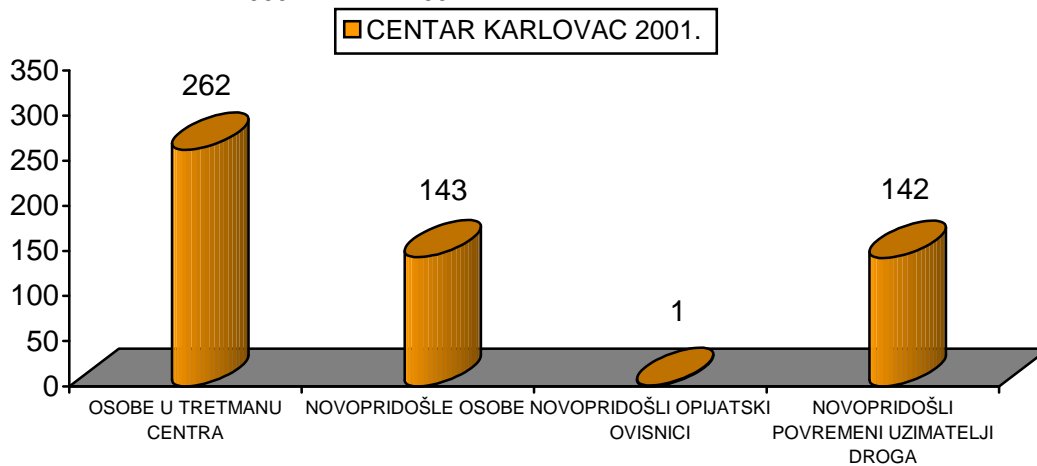
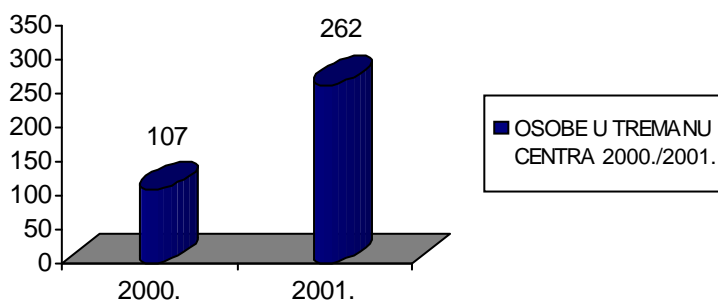
8. DUBROVNIK

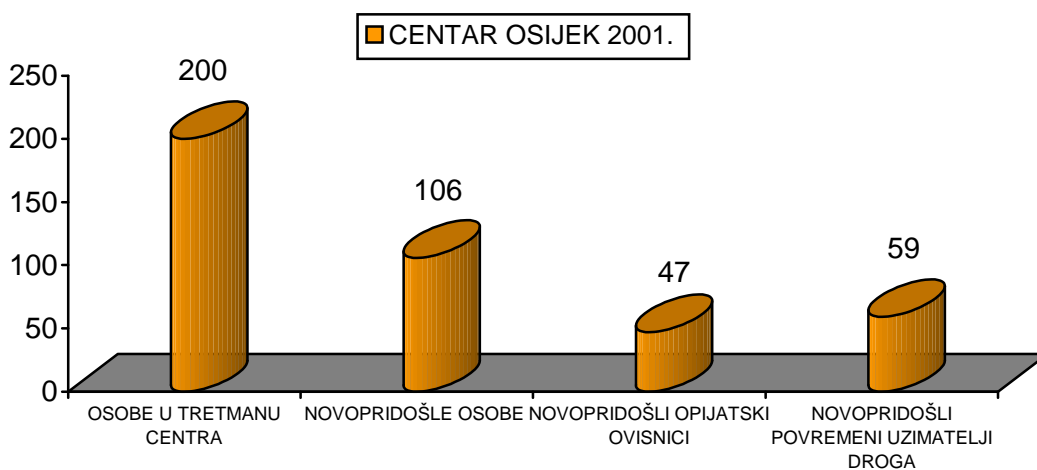
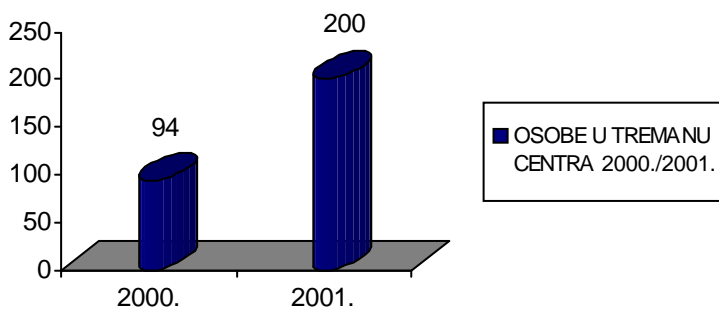
9. KB "SESTRE MILOSRDNICE"

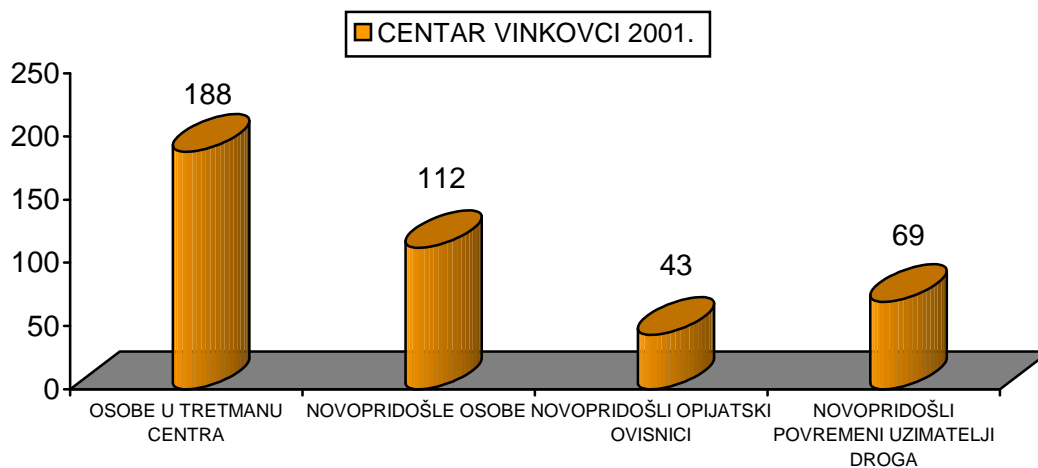
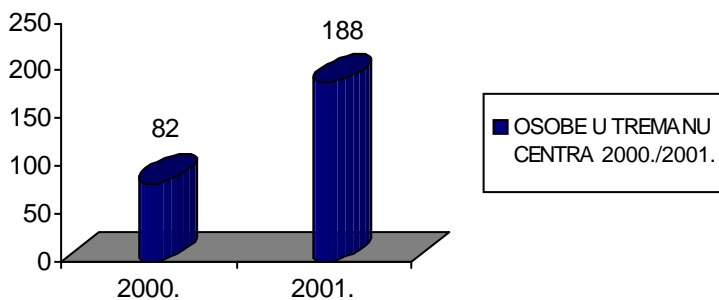
10. KARLOVAC

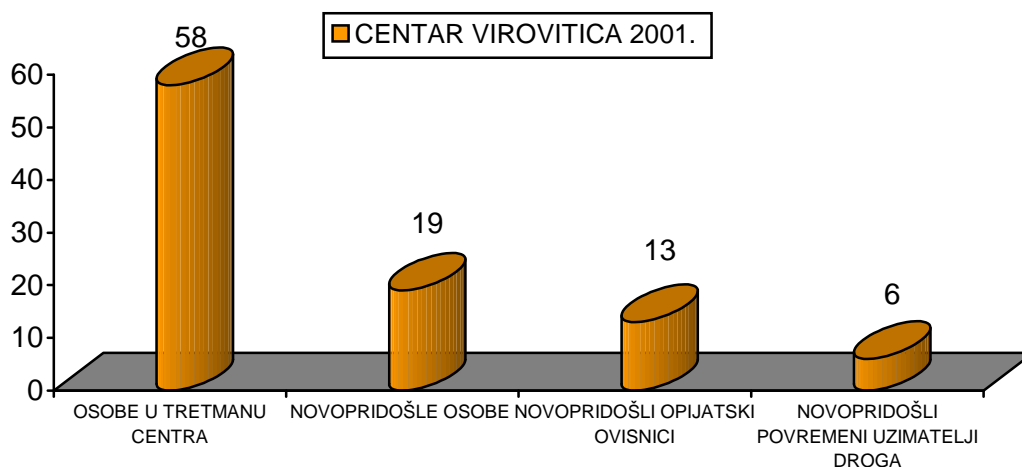
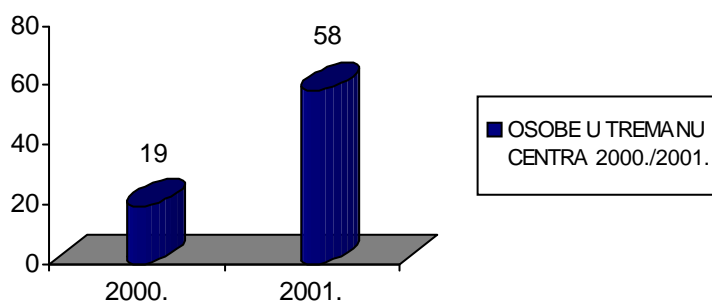
11. OSIJEK

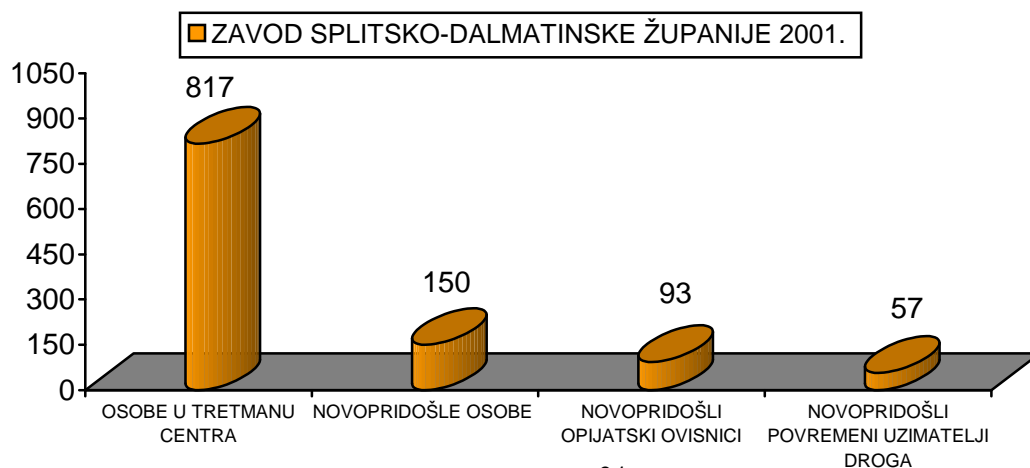
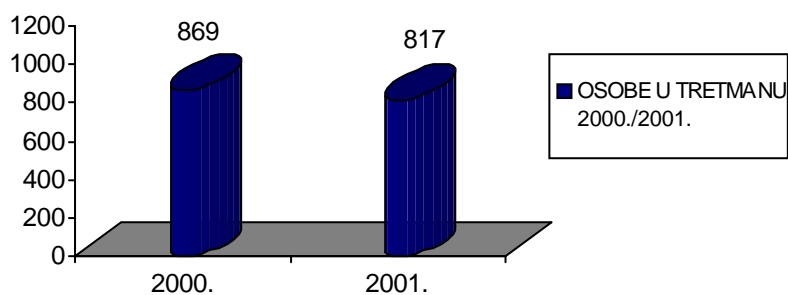
12. VINKOVCI

13. VIROVITICA

14. SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA

OBRAZLOŽENJE I USPOREDNI PRIKAZ PODATAKA HRVATSKOG ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO I CENTARA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI

Podaci o osobama liječenim zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama prikupljaju se u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo iz nekoliko izvora. Za bolnički liječene ovisnike dostavlja se, kao i za svakog bolnički liječenog pacijenta psihijatrijski obrazac. Za pacijente koji su liječeni ambulantno (Centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje), dostavljaju se podaci na posebnom obrascu o uživaocu psihoaktivnih droga, nazvanom "Pompidou obrazac" prema Pompidou grupi Vijeća Europe koja ga je i preporučila (NN 44/2000).

Većina centara podatke o osobama u tretmanu nije dostavila pravodobno do kraja ožujka 2001, što je i ove godine ometalo Hrvatski zavod za javno zdravstvo u izradi cjelovitog izvješća te uvjetovalo različitost podataka, koji odražavaju stvarno stanje u liječenju, rehabilitaciji i resocijalizaciji osoba u sustavu zdravstva te je i konačno izvješće o stanju bolesti ovisnosti unutar centara, Hrvatski zavod za javno zdravstvo Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga dostavio 14. kolovoza 2002.

Od Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje zatraženo je pojašnjenje o zatečenom stanju te pojašnjenje nastale situacije, kako bi se u zakonskom roku podaci mogli prikupiti. Prema njihovim kazivanjima neki od Centara objasnili su da su krivo shvatili koje prijave trebaju slati, pa su poslali samo novoprijavljene osobe. Kako su navedeni Centri naknadno slali Pompidou listiće Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, neprestalno je dolazilo do izmjene podataka što je Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga ometalo u izradi cjelokupnog i vjerodostojnog Izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj tijekom 2001./2002. godine.

Također, Hrvatski zavod za javno zdravstvo mišljenja je kako je do različitosti podataka došlo i zbog toga jer su Centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti svaku osobu koja je po prvi put došla k njima u Centar prijavljivali kao novu osobu, bez obzira da li se ona već ranije liječila u nekoj drugoj ustanovi ili Centru.

Pojedini Centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, primjerice Grad Zagreb, izvijestili su kako se određeni broj osoba pozivao na anonimnost te za njih nisu ispunjavali Pompidou listiće.

Zbog navedenih nesporazuma, bez obzira na sastanak održan u prosincu 2001. godine, a vezan uz ispunjavanje Pompidou listića, očite razlike u podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti dogodile su se i ove godine, kao i godinu prije. Cjelovitu evidenciju osoba u tretmanu centara i analiza iste te programi koji će se provoditi u novim zdravstvenim ustanovama za prevenciju i liječenje ovisnosti biti će dostupni po okončanju organizacijskog ustroja i sistematizacije poslova iz djelatnosti Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti.

Tablica 15. Ambulantni dolasci u Centre za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti - podaci HZJZ i Centara

CENTRI ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	AMBULANTNI DOLASCI HZJZ - podaci	AMBULANTNI DOLASCI CENTRI - podaci
Centar Zagreb - Jarun	358	1.040
KB Sestre milosrdnice	1.896	1.700
ŽC Karlovac	39	262
ŽC Varaždin	150	157
ŽC Rijeka	623	682
ŽC Virovitica	25	58
ŽC Zadar	157	455
ŽC Osijek	163	200
ŽC Vinkovci	70	188
ŽC Šibenik	90	271
Zavod Split	154	817
ŽC Pula	596	612
Centar Poreč	55	140
ŽC Dubrovnik	28	82
ŽC Čakovec	84	122
Druge ustanove	3	/
UKUPNO	4.521	6.786

Tablica 16. Opijatski ovisnici u tretmanu Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u 2001. - podaci HZJZ i Centara

CENTRI ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	OPIJATSKI OVISNICI HZJZ - podaci	OPIJATSKI OVISNICI CENTRI - podaci
Centar Zagreb - Jarun	18	161
KB Sestre milosrdnice	1.552	1.400
ŽC Karlovac	4	3
ŽC Varaždin	62	104
ŽC Rijeka	429	426
ŽC Virovitica	18	33
ŽC Zadar	154	977
ŽC Osijek	92	109
ŽC Vinkovci	44	102
ŽC Šibenik	57	186
Zavod Split	94	848

ŽC Pula	460	460
Centar Poreč	55	108
ŽC Dubrovnik	0	69
ŽC Čakovec	59	84
UKUPNO	3.098	5.070

Tablica 17. Novopridošli opijatski ovisnici u Centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti - podaci HZJZ i Centara

CENTRI ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI	OPIJATSKI OVISNICI HZJZ - podaci	OPIJATSKI OVISNICI CENTRI - podaci
Centar Zagreb - Jarun	11	66
KB Sestre milosrdnice	217	420
ŽC Karlovac	1	1
ŽC Varaždin	21	25
ŽC Rijeka	164	186
ŽC Virovitica	12	13
ŽC Zadar	95	131
ŽC Osijek	32	47
ŽC Vinkovci	24	43
ŽC Šibenik	33	43
Zavod Split	83	93
ŽC Pula	117	130
Centar Poreč	43	47
ŽC Dubrovnik	0	2
ŽC Čakovec	16	23
UKUPNO	869	1.270

2.1.3. TERAPIJSKE ZAJEDNICE I KOMUNE

U skladu s Nacionalnom strategijom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, koja definira provedbu programa rehabilitacije i resocijalizacije liječenih ovisnika u terapijskim zajednicama, komunama i centrima za rehabilitaciju, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga zatražio je od tih ustanova pojedinačna izvješća o aktivnostima i programima koje provode u Republici Hrvatskoj. Utvrđeno je da se u 28 kuća za stacionarni boravak provode programi sljedećih terapijskih zajednica, komuna i centara:

1. RETO CENTAR
2. SUSRET
3. CENACOLO
4. REMAR
5. SAVEZ
6. IZAZOV MLADEŽI
7. NARCONON ADRIATIC
8. PET + ŽIVOT BEZ OVISNOSTI
9. KUĆA NA POLA PUTA
10. ZAJEDNICA PAPE IVANA XXIII

U njihovim programima skrbi o liječenim ovisnicima u Republici Hrvatskoj smještene su 673 osobe koje su državljani naše zemlje.

Prikupljanje podataka o tretmanu ovisnika u nevladinu sustavu počelo je u 2002. Prema podacima nevladina sektora, broj osoba u njihovu tretmanu, ali i osobe koje je društvo uključilo u programe, iz osobnih razloga uvjetovanih stigmatizacijom, žele ostati anonimne.

Programi terapijskih zajednica i komuna su raznovrsni, no ipak treba istaknuti kako je veći dio terapijskih zajednica i komuna vjerskog oblika, odnosno tretman u njima se temelji na osnaženju intenzivnijeg življenja vjere uz okupacijsko-radnu terapiju. U tim programima uz vjerske osobe, programe najčešće koordiniraju uspješno izliječeni ovisnici, a stručno je osoblje manje zastupljeno.

Kriteriji ulaska u terapijsku zajednicu ili komunu su različiti - od mogućnosti izravnog uključivanja u program komuna «Reto centar», «Remar» do obveznih kolokvija u terapijskoj Zajednici «Cenacolo», «Savez» ili Domu za ovisnike zajednice «Susret».

Predviđeno vrijeme trajanja programa rehabilitacije i resocijalizacije liječenih ovisnika je od dvije do tri godine. Ulasci i napuštanje terapijskih zajednica i komuna određeno je slobodnom voljom rehabilitanta.

Programi rehabilitacije i resocijalizacije temelje se na promjeni životnih navika, osnaženju socijalnih vještina u sučeljavanju sa životnim poteškoćama i problemima te pronalaženju rješenja.

Vladin Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga počeo je poboljšavati suradnju s terapijskim zajednicama i komunama u svrhu kvalitetnije i cjelovitije provedbe sufinanciranih programa.

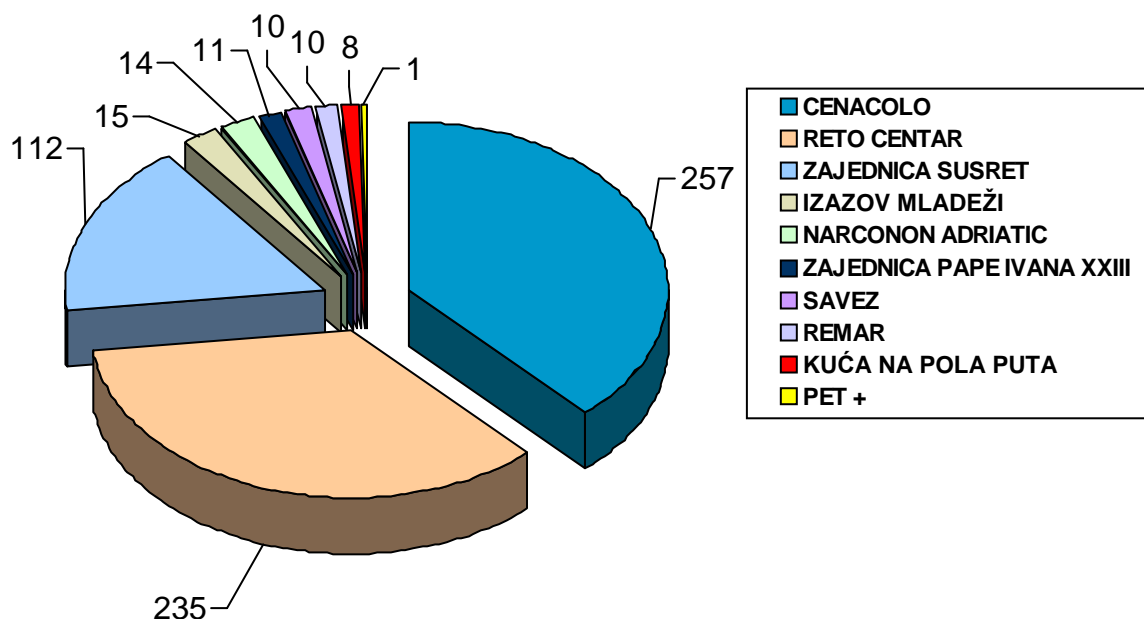
Tablica 18. Tablični prikaz terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj i broj osoba u njihovim programima skrbi o liječenim ovisnicima

NAZIV TERAPIJSKE ZAJEDNICE	BROJ OSOBA NA LIJEČENJU 2001. U RH	BROJ KUĆA U RH	MJESTA	BROJ OSOBA NA LIJEČENJU 2001. IZVAN RH
RETO CENTAR	235	6	Dubrava Sesvete Gradići(2) Klis Šine	
ZAJEDNICA PAPE IVANA XXIII.	11	2	Veliki Prolog Gornji Orah (Vrgorac)	
KUĆA NA POLA PUTA	8	1	Petrinja	
PET + ZA ŽIVOT BEZ OVISNOSTI	1	1	Petrinja	
ZAJEDNICA SUSRET	112	4	Slavonija Dalmacija	
SAVEZ	10	1	Baška (Otok Krk)	
CENACOLO	257	8	Ugljani Biograd Novigrad Vrbovec Šaringrad Šišinec Varaždin Međugorje	37 Hrvata iz kuće u Međugorju (B i H)
REMAR	10	2	Pula Zagreb	370 Hrvata tijekom 2001. poslano izvan RH
IZAZOV MLADEŽI	15	2	Pula	
NARCONON ADRIATIC	14	1	Rakalj - Krnica	
10 terapijskih zajednica	673	28 kuća		

Do sada je poznato da u programu vjerske Zajednice «Cenacolo» ima 37 hrvatskih državljana koji borave u zajednici u Međugorju. U inozemstvu (Španjolska), u programe terapijske Zajednice «Remar» uključeno je 370 ovisnika s prebivalištem u Republici Hrvatskoj.

Na osnovi toga, moguće je ustvrditi da je u tretmanu terapijskih zajednica i komuna u 2001. bilo 1.080 osoba.

Slika 12. Prikaz broja osoba u tretmanu terapijskih zajednica u 2001. u Republici Hrvatskoj

Resocijalizaciju osoba liječenih od ovisnosti potrebno je početi provoditi i u državnim ustanovama u nadležnosti Ministarstva rada i socijalne skrbi. U tom cilju Ministarstvo je izradilo idejni projekt za ustanovu za prihvata, smještaj i rehabilitaciju ovisnika na području Primorsko-goranske županije. Grad Rijeka izdao je lokacijsku dozvolu za gradnju potrebnih objekata, čime su stvoreni uvjeti za pripreme radnje gradnje objekta za državnu komunu. Nakon izdavanja građevne dozvole početak će gradnja smještajnih kapaciteta za prvu skupinu korisnika. Za opisanu namjenu u državnom proračunu za 2002. predviđeno je 2.000.000,00 kn.

Ministarstvo rada i socijalne skrbi sufinancira ustanovu za skrb i resocijalizaciju ovisnika gdje program rehabilitacije i resocijalizacije provodi Zajednica «Susret». Za tu je svrhu sklopljen ugovor za skrb 82 osobe i dvoje djece. Program resocijalizacije provodi se u tri kuće s ukupno 115 osoba u tretmanu. Radnja je počela i četvrta kuća u kojoj stacionarno borave ženske osobe. Smještajni kapacitet te kuće je 27 kreveta. Iz proračuna za programe resocijalizacije i rehabilitacije te skrbi ovisnika Zajednica «Susret» sufinancirana je u iznosu od 2.697.870,00 kuna.

U tijeku je i registracija nove ustanove za skrb o ovisnicima na području Male Gorice kod Petrinje «Kuća na pola puta», gdje će Udruga za pomoć obitelji ovisnika – UPO, provoditi program resocijalizacije ovisnika.

Značaj udruga koje se bave programima pomoći ovisnicima i njihovom resocijalizacijom je prepoznata te se planira daljnje jačanje njihove uloge u skrbi o ovisnicima.

2.1.4. ZATVORENICI - OVISNICI U PENALNOM SUSTAVU

Tretman zatvorenika ovisnika o drogama dio je Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga prema kojoj je zatvorska administracija dužna stvoriti uvjete za kvalitetnu organizaciju rada s ovisnicima, odnosno donijeti odgovarajuće programe, osigurati prostor i stručne timove. Propisana je i obvezna izobrazba pravosudne policije, zdravstvenih djelatnika i stručnog osoblja (socijalni radnici, pedagozi, psiholozi) i senzibilizacija upravnog osoblja za probleme ovisnika i ovisnosti.

Početakom 2001. godine počeo se organizirano provoditi stručni program rada s ovisnicima. Program liječenja počinje dolaskom u pritvor u kojem se provodi metadonska detoksifikacija za one ovisnike koji su na metadonskom programu bili prije dolaska u pritvor, a za ostale metadonsku detoksifikaciju propisuje isključivo psihijatar.

Zatvorenici se u tretman uključuju u slučajevima kada je odlukom suda uz kaznu zatvora izrečena sigurnosna mjera liječenja od ovisnosti i ako je tijekom postupka psihosocijalne dijagnostike kod zatvorenika utvrđena ovisnost o drogama ili na vlastiti zahtjev (dragovoljno).

Metode rada sastoje se od skupnih socioterapijskih postupaka, pojedinačne terapije, radno-okupacijskih programa, kontakata s članovima obitelji i povezivanje s centrima za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u socijalnoj sredini.

Tijekom 2001. godine u Okružnom zatvoru u Zagrebu počeo je program tretmana ovisnika osuđenih na kratke kazne (do 6 mjeseci) koji je registriran kao znanstveni projekt koji, uz zatvorsko osoblje, provode profesori i studenti Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Program se temelji na uključivanju zatvorenika za vrijeme izdržavanja kazne u program rada centara za suzbijanje ovisnosti u društvenoj zajednici i uspostavi odnosa sa studentom-volonterom koji se nastavlja i nakon izlaska na slobodu.

U ovom izvještajnom razdoblju organizirana je izobrazba zdravstvenih timova, službenika pravosudne policije i stručnih suradnika za tretman. Održan je program edukacije o temama: sociopatodinamika razvoja ovisnosti; skupni rad s ovisnicima; važnost liječenja ovisnika u sprečavanju "kriminalizacije"; ubrojivost ovisnika; važnost vještačenja i provedbe mjere obveznog liječenja; mjesto i uloga penalnog sustava u provedbi sprečavanja zlouporabe droga, tretman ovisnika u penalnom sustavu i suradnja s drugim institucijama.

Službenici tretmana (socijalni radnici, pedagozi i psiholozi), terapeuti u skupinama ovisnika završili su edukaciju koja se sastojala iz teorijskog dijela i praktičnih vježbi u Državnom centru za suzbijanje ovisnosti, čiji će stručnjaci biti supervizori rada s ovisnicima u Kaznenom zavodu Lepoglavi, gdje kaznu izdržava najveći broj zatvorenika ovisnika o drogama te u Odgojnom zavodu u Turopolju.

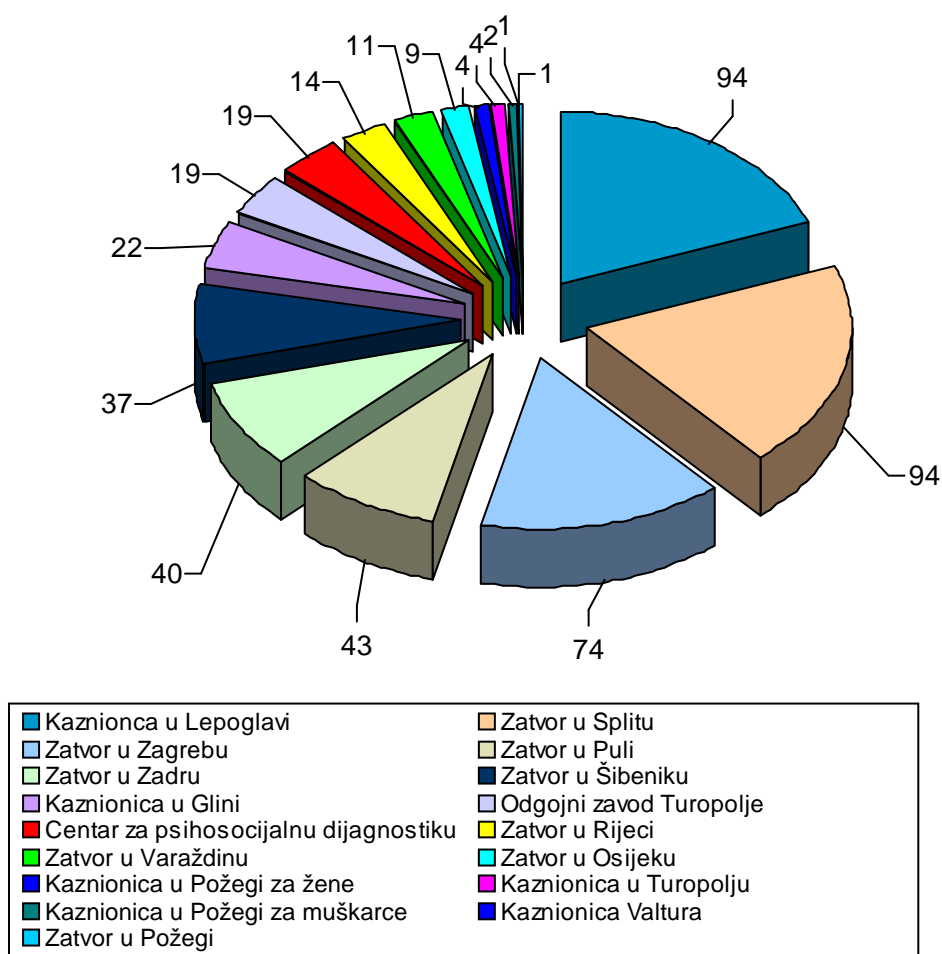
Tijekom 2001. godine, na prevenciji i liječenju ovisnika o drogama i zbrinjavanju posljedica ovisnosti u zatvorima nastavljena je i inozemna suradnja hrvatskog zatvorskog sustava sa stručnim međunarodnim organizacijama zaduženim za to područje. U tom smislu, osobito važnim ocjenjujemo nazočnost predstavnika hrvatskog zatvorskog sustava Europskoj konferenciji o alternativama lišavanja slobode ovisnika o psihoaktivnim drogama u organizaciji «*Cranstoun drug services*» i «*ENDHASP*» (Europska mreža tretmana ovisnika o psihoaktivnim drogama i oboljelih od AIDS-a u zatvorima) te Europskoj konferenciji o temi: «*Zatvori, droga i društvo*» u organizaciji WHO-a, Vijeća Europe i Pompidou skupine. Na tim su konferencijama donesene preporuke za izobrazbu kadrova europskih zemalja kroz međunarodnu razmjenu, radi promoviranja jedinstvenog pristupa tretmanu ovisnika u zatvorskim sustavima. Ponuđeni su i odgovarajući programi koje bi djelomično financirale spomenute međunarodne udruge i organizacije. Predlaže se, u skladu s mogućnostima, slanje stručnjaka na izobrazbu u inozemstvo i organiziranje seminara koje bi provodili inozemni stručnjaci u našem zatvorskom sustavu.

Prema Izvješću Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Republike Hrvatske u zatvorskom sustavu bilo je ukupno 488 zatvorenika - ovisnika.

Najviše zatvorenika - ovisnika o drogama bilo je u:

1. Kaznionici u Lepoglavi - 94 ovisnika i
2. Zatvoru u Splitu - 94 ovisnika
slijedi:
3. Zatvor u Zagrebu - 74 ovisnika
4. Zatvor u Puli - 43 ovisnika
5. Zatvor u Zadru – 40 ovisnika
6. Zatvor u Šibeniku – 37 ovisnika
7. Kaznionica u Glini - 22 ovisnika
8. Odgojni zavod Turopolje - 19 ovisnika
9. Centar za psihosocijalnu dijagnostiku - 19 ovisnika
10. Zatvor u Rijeci - 14 ovisnika
11. Zatvor u Varaždinu - 11 ovisnika
12. Zatvor u Osijeku - 9 ovisnika
13. Kaznionica u Požegi za žene - 4 ovisnice
14. Kaznionica u Turopolju - 4 ovisnika
15. Kaznionica u Požegi za muškarce - 2 ovisnika
16. Kaznionica Valtura - 1 ovisnik
17. Zatvor u Požegi – 1 ovisnik

Slika 13. Zatvorenici - ovisnici u penalnom sustavu

Prema vrstama psihoaktivne droge među zatvorenicima-ovisnicima najveći je broj ovisnika o opijatima (40,7%), slijede: "više droga i ostale droge" 35,2%, zatim sedativi i hipnotici 11,8%, canabinoidi 7,3%, stimulativna sredstva 1,8%, kokain 1,6 % i na kraju halucinogeni 1,2 %.

2.1.5. PODACI O SMRTI OD DROGA I PSIHOTROPNIH LIJEKOVA U 2001/2002.

Prema podacima Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Laboratorij za toksikološka vještačenja) u 2001. u Republici Hrvatskoj od posljedica trovanja opojnim drogama umrle su 53 osobe. Najčešći uzrok trovanja i smrti je heroin, odnosno heroinska smjesa i metadon te kombinacije heroina i metadona. Od ostalih uzroka smrti kao posljedice trovanja drogama sve su češći kokain i ecstasy te kombinacije tih droga s heroinom. Treba napomenuti da su najčešći uzrok smrti trovanja s različitim kombinacijama narkotika i psihoaktivnih tvari (lijekova) od kojih je najčešća kombinacija heroina i metadona te od lijekova neuroleptik promazin (Prazine) i opioidni analgetik tramadol (Tramal) te u manjem broju slučajeva kombinacije kokaina, heroina, metadona i ecstasya.

Od posljedica trovanja heroinom (diacetyl-morfin) ili heroinskom smjesom (diacetyl-morfin, monoacetyl-morfin, kodein, acetyl-kodein, papaverin, kofein, fenobarbiton, kinin, šećeri, cement, metalna prašina itd.) umrlo je 34 osoba. Od 34 osobe 18 ih je umrlo od posljedica trovanja heroinom bez primjesa ostalih droga ili psihoaktivnih tvari. Od preostalih 16 smrti u vezi s heroinom najčešće kombinacije su heroina s metadonom i tramadolom te rjeđe s kokainom i ecstasyem.

Od posljedica trovanja metadonom bez primjesa ostalih droga ili psihoaktivnih tvari umrlo je 8 osoba. Broj smrtnih slučajeva u vezi s metadonom je 16 osoba, a najčešće su kombinacije metadona i heroina te metadona i kokaina, promazina (Prazine), tramadola (Tramal) i ecstasya.

Od posljedica trovanja kokainom bez primjesa ostalih droga i psihoaktivnih tvari umrle su 2 osobe. Ostalih smrti u vezi s kokainom je ukupno 4 i to su najčešće kombinacije kokaina s heroinom i ecstasyem.

Smrtnih slučajeva vezanih za ecstasy ima ukupno 4 od kojih se čak u 3 slučaja uz ecstasy nalaze i heroin i metadon, a u jednom slučaju uz heroin i metadon je i kokain.

U 2002. zaključno s 13. svibnja godine 2002. od posljedica trovanja drogama umrlo je 15 osoba. Glavni uzrok trovanja s opojnim drogama te smrti jesu heroin i metadon. Od posljedica trovanja heroinom umrlo je 7 osoba. Od toga su 4 osobe umrle od trovanja heroinom bez primjesa ostalih sredstava. Kod preostala 3 smrtna slučaja uz heroin su nađene i ostale droge ili psihoaktivne tvari i to najčešće metadon te tramadol, diazepam i karbamazepin. Smrtnih slučajeva u vezi s metadonom ima 8 od kojih su 4 vezana isključivo za metadon. U ostala 4 slučaja, kod 3 se nalazi tramadol i diazepam, a u jednom slučaju se nalazi heroin s metadonom.

Treba istaknuti da se svi psihoaktivni lijekovi dobivaju na recept od liječnika opće prakse, a na preporuku specijalista psihijatra te da je njihova zloraba

postala značajan medicinski problem. Naime, upravo su kombinacije različitih psihoaktivnih lijekova s drogama smrtonosne, te bi se o tome trebalo povesti računa prilikom kontrole propisivanja lijekova i liječnika specijalista i liječnika opće prakse.

Smrt je najčešće posljedica predoziranja ali i nečistoća u drogama koje izazivaju mnoge različite bolesti: zatajenja pluća, meningitisa do sepse.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, Centra za vještačenje "Ivan Vučetić" udio heroina u heroinskoj smjesi je od 10 – 35 %, rjeđe do 50 %. Ulični heroin je čistoće 1 – 35 %, a 'ROCKS' nekad više od 50 %, može biti čak do 86 %, no na tržištu je trenutno čistoće oko 30 %. Čistoća kokaina je 50 – 80 %, dok su XTC čistoće oko 30 %.

Najčešća punila za heroin su šećer (laktoza, saharoza, fruktoza) i CaCO₃, a aktivni dodaci heroinu su kofein, prokain, paracetamol i metadon, aktivne primjese prirodno prisutne u smjesi su kodein, morfin, papaverin i noskapin.

Najčešće punilo za kokain je također šećer, a aktivni dodatak je lidokain i prokain.

Ecstasy se najčešće puni šećerom (laktoza, fruktoza, groždani šećer), manitol i sorbitol, a aktivni dodaci ecstasyju su kofein, acetilsalicilna kiselina, paracetamol, efedrin, kinin, isosafrol i lidokain.

Najčešći smrtni slučajevi zabilježeni su u populaciji od 18 do 25 godina.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, od 1986. godine u populaciji ovisnika od side ukupno je oboljelo 15 i.v. narkomana. Iz Pompidou listića za 2000. (3713 osoba), od 38 % (1394) testiranih, HIV pozitivne su 23 osobe (0,6 %), čak 62 % nikada nije testirano ili se ne zna jesu li testirani. 28% (240) su hepatitis B pozitivni a 69 % (594) su hepatitis C pozitivni.

Prema nalazima iz Pompidou listića za 2001. na sidu je testirano 32,4 % (1575) osoba. HIV pozitivno je 0,4 %, odnosno 19 osoba, dok 42,3% (2055) ovisnika nikada nije testirano. Statistika potvrđuje da je od 989 osoba, oboljelih od bolesti uzrokovanih uzimanjem droga u 2001., 279 osoba, odnosno 28,2 % hepatitis B pozitivno i 69,5% (687) je hepatitis C pozitivno.

2.1.6. LIJEČENJE OVISNIKA

Posao liječenja ovisnika neprocjenjivo je koristan za društvo, posebice zbog smanjenja širenja droge na zdravu mladež i smanjenja drugih oblika kriminala koji počinjuju neliječeni ovisnici, ali i zbog smanjenja širenja B i C hepatitisa, HIV infekcije, uništavanja obitelji ... Sve je to samo dodatni razlog kako bi se znatno smanjio negativan utjecaj uzimanja droga na zdravlje, ali i povećao broj ovisnika koji će biti uspješno liječeni. Ništa od toga ne može se postići ni u jednoj zemlji u kojoj prevladava heroinski tip ovisnosti, gdje ovisnici u velikom porastu koriste drogu intravenozno, ako se ne omogući laka dostupnost njima prihvatljivih oblika liječenja.

Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga provodi se na tri osnove:

1. primarna prevencija – zaštita zdrave populacije,
2. zaštita konzumenata i ovisnika – programi liječenja ili «*Harm reduction*» programi te
3. programi smanjenja ponude.

Osnovna načela u organizaciji i provedbi tretmana ovisnika su maksimalna individualizacija pristupa i omogućavanje dostupnosti programa, razvoj mehanizma aktivnog pristupa, prilagodba ciljeva tretmana realnim očekivanjima, mogućnost provedbe jednog od programa detoksikacije (program uz primjenu opijatskih agonista ili program bez primjene istih), provedba programa održavanja i spore redukcije metadona, mogućnost specifičnih psihoterapijskih postupaka (obiteljska terapija, reintegracija, potpora separaciji i osamostaljenju) te standardizacija postupaka detoksikacije u bolničkim i izvanbolničkim programima po najboljim načelima struke.

Uloga **liječnika obiteljske medicine** u liječenju ovisnosti je važna jer je liječnik prva osoba u zdravstvenom sustavu kojem se ovisnik obraća za pomoć, a zatim i glavni nositelj provođenja metadonskog programa u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Kako bi liječnik najbolje funkcionirao u toj ulozi, potrebno mu je omogućiti kvalitetnu izobrazbu i intenzivnu suradnju s psihijatrima i centrima za prevenciju i liječenje ovisnosti da bi na taj način liječenje ovisnika postalo njihova rutinska aktivnost. Kako sada stvari stoje, na osnovi rezultata ankete koju je Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga proveo, stopa ovisnika registriranih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na 100.000 stanovnika u Republici Hrvatskoj iznosi 34,81, a stopa ovisnika u metadonskom programu također u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na 100.000 stanovnika je 17,59. Stopa liječenih ovisnika je među najnižima u Europi. Broj ovisnika po timu, u obradi podataka pristiglih pojedinačno iz ordinacija opće medicine je 10 puta veći (4,66) nego što je pokazala obrada skupnih podataka iz domova zdravlja (0,42).

Bolničkim liječenjem trebali bi biti obuhvaćeni ovisnici intoksicirani psihoaktivnim tvarima, oni s apstinencijskim sindromom te ovisnici s psihotičnim poremećajima. Sve do početka ove godine detoks program provodio se samo u Zagrebu u KB "Sestre milosrdnice" i Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Vrapču. Zato je Ministarstvo zdravstva izradilo i financiralo

program za organizaciju regionalnih specijalnih jedinica za detoks program. Cilj programa bio je otvaranje detoks jedinica u kliničkim ili županijskim bolnicama i povećanje krevetnih kapaciteta za liječenje ovisnika: Split (5 kreveta), Rijeka, Osijek, Pula, Zadar, Dubrovnik (4 kreveta), Zagreb (12 kreveta) te Šibenik, Karlovac, Varaždin, Slavonski Brod, Vinkovce, Sisak (po 2 kreveta).

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo najveći broj osoba bolnički liječenih i dalje je u stacionarnom tretmanu bolnica Grada Zagreba. Tako je od 1.030 osoba u stacionarnom tretmanu čak 749 stacionarnih boravaka bilo u bolnicama Grada Zagreba.

U suradnji s Hrvatskim psihijatrijskim društvom dogovorena je izrada sveobuhvatnog programa liječenja u bolničkom i ambulatnom tretmanu a u svrhu suzbijanja zlouporabe metadona. Primarni program liječenja ovisnika ostao bi i nadalje «*drug free*» program kao vrhunac psihijatrijskog liječenja koji se provodi isključivo u bolnicama. Istodobno, potrebno je u skladu s europskom strategijom «*Harm reduction*» pristupa, osigurati načelo dostupnosti metadonskog programa prema indikacijama koje će na prijedlog Povjerenstva za prevenciju zlouporabe metadona prihvatiti Hrvatsko društvo psihijatara i Ministarstvo zdravstva (kako bi se što više ovisnika uključilo u program i pristalo na liječenje u što ranijoj fazi ovisnosti).

U Centrima za prevenciju i liječenje ovisnosti, između ostalog, provodi se i metadonski program liječenja ovisnosti. Upravo je zbog njegove dostupnosti veći broj opijatskih ovisnika uključen u liječenje pri centru. U svrhu smanjenja zlouporabe metadona osnovano je Povjerenstvo za kontrolu primjene supstitucijske terapije metadonom, čiji je zadatak izrada algoritma metadonskog programa, definiranje preciznih indikacija za primjenu metadona i prijedlog modela komunikacije s liječnicima primarne zdravstvene zaštite. Povjerenstvo je, između ostalog, predložilo uvođenje centraliziranih jedinica za distribuciju metadona (u praksi već postoje pozitivni primjeri tako organizirane distribucije-npr. centri u Zadru i Rijeci) kao rješenja kojim bi se, sa smanjenom mogućnošću zlouporabe, u program liječenja uključila kategorija kriminaliziranih ovisnika koji nisu obuhvaćeni drugim programima liječenja i primarnom zdravstvenom zaštitom. Ministarstvo zdravstva zatražilo je od HZZO-a da regulira izdavanje metadona po preporuci specijalista psihijatra ili liječnika Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti te isključivo na ruke liječnika čime će se dodatno reducirati zloporaba metadona.

Proces rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika kao vrlo važne faze za održavanje postignute apstinencije potrebno je ostvariti kroz programe za prihvata ovisnika nakon završetka detoksikacije (primjer projekta «*Kuća na pola puta*»), a putem suradnje s terapijskim zajednicama i komunama čije bi standarde rada i način komunikacije trebalo definirati Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Ministarstvom zdravstva.

2.2. ZAPLJENE ILEGALNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.2.1. ZAPLJENE ILEGALNIH DROGA MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA

Kriminalitet u vezi sa suzbijanjem krijumčarenja i zluporabom opojnih droga globalni je problem s dugoročnim posljedicama u zdravstvenoj, socijalnoj i gospodarstvenoj razini nacionalnih entiteta. Svjetski trend kontinuiranog povećanja zluporabe opojnih droga odražava se na povećanje krijumčarenja i trgovine ilegalnim drogama.

U Republici Hrvatskoj također je prisutan uzlazni trend spomenutoga kriminaliteta čije čimbenike uvjetuje :

- globalizacija i pokretljivost stanovništva,
- turistička i pomorska orijentacija Republike Hrvatske kao srednje europske zemlje te
- liberalizacija graničnog prometa, kao dio integralnog procesa u Europskoj zajednici.

Hiperprodukcija opojnih droga u svijetu odražava se i na povećanje krijumčarenja opojnih droga u zemljama Zapadne i Istočne Europe. Povećana dostupnost svih vrsta opojnih droga na ilegalnom narko-tržištu, uvjetuje pad cijene istih i posljedično pogoduje pojačanom interesu, to jest povećanom potražnjom.

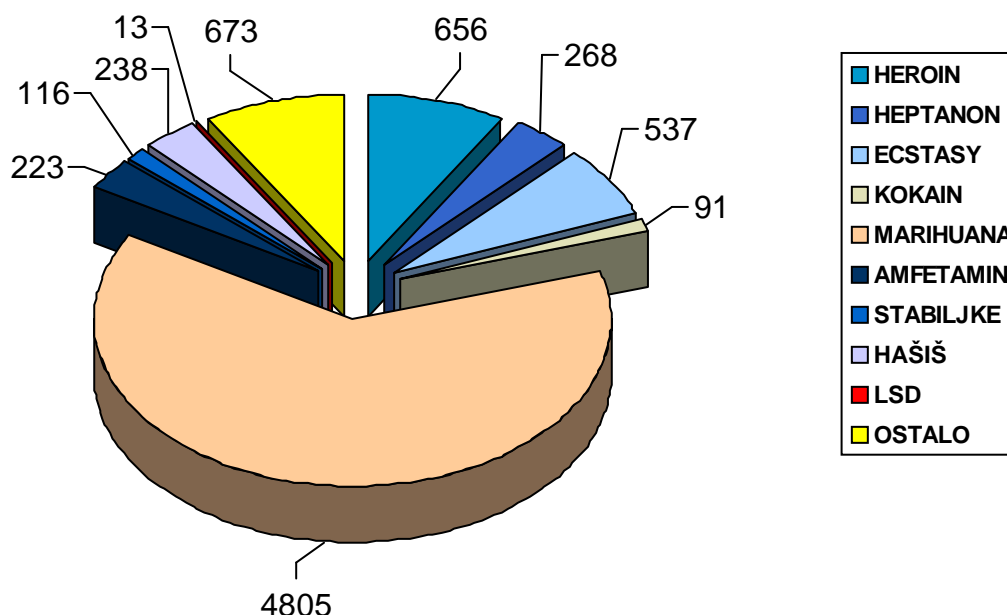
Represivni sustav u Republici Hrvatskoj ulaže velike napore da se organiziranim i kontinuiranim djelovanjem suprotstavi narko-kriminalu. Ilegalne droge na hrvatskom tržištu inozemnog su podrijetla i zato je važno sudjelovanje policije i carine u bilateralnoj i međunarodnoj suradnji usmjerenoj presijecanju međunarodnih kanala trgovine drogom. Gestrateški položaj Republike Hrvatske u programima suzbijanja zluporabe droga poznat je pod nazivom «Balkanska ruta», koja je uz izmijenjene putove bila aktivna i tijekom rata. U globalnom suzbijanju zluporabe droga unapređenje međunarodne suradnje Republike Hrvatske sve je više važno jer se naša područja definiraju kao tranzitno područje za plasman heroina na zapadnoeuropsko ilegalno tržište.

Tablica 19. Vrsta opojne droge, broj zapljena te količina zapljenjene droge tijekom 2001.

VRSTA OPOJNE DROGE	BROJ ZAPLJENA	KOLIČINA ZAPLJENJENE DROGE
heroin	656	19 kg 568,57 grama
heptanon	268	4.190.00 tableta
ecstasy	537	12.905.75 tableta

kokain	91	1 kg 486,73 grama
lišće konoplja marihuana	4.805	737 kg 911,67 grama
amfetamin	223	0 kg 930,69 grama
stabljika konoplja	116	2. 843 komada
hašiš	238	4 kg 558,99 grama

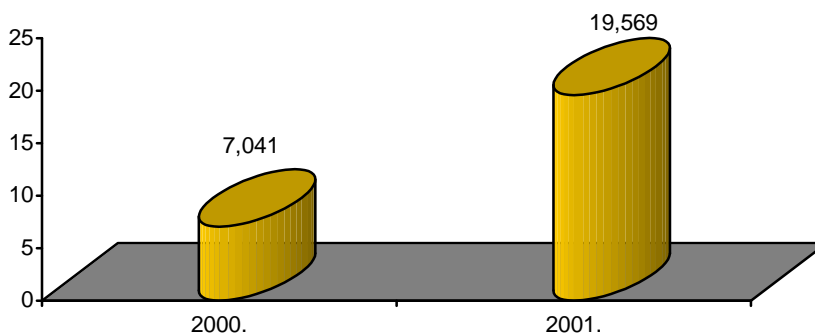
Slika 14. Strukturalni prikaz broja ostvarenih zapljena različitih vrsta opojnih droga tijekom 2001.

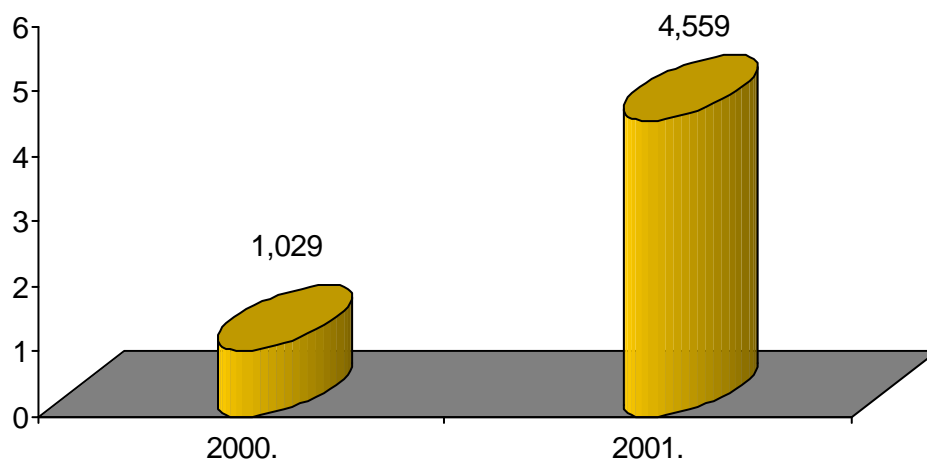
Na zahtjev Interpola Ministarstvo unutarnjih poslova tijekom 2001. provelo je više provjera, nadzora nad distribucijom prekursora i tom prilikom nisu utvrđene nikakve nepravilnosti ili zlouporabe.

Slika 15. Usporedni prikaz broja ostvarenih zapljena ilegalnih vrsta opojnih droga u Republici Hrvatskoj tijekom 2000/2001.

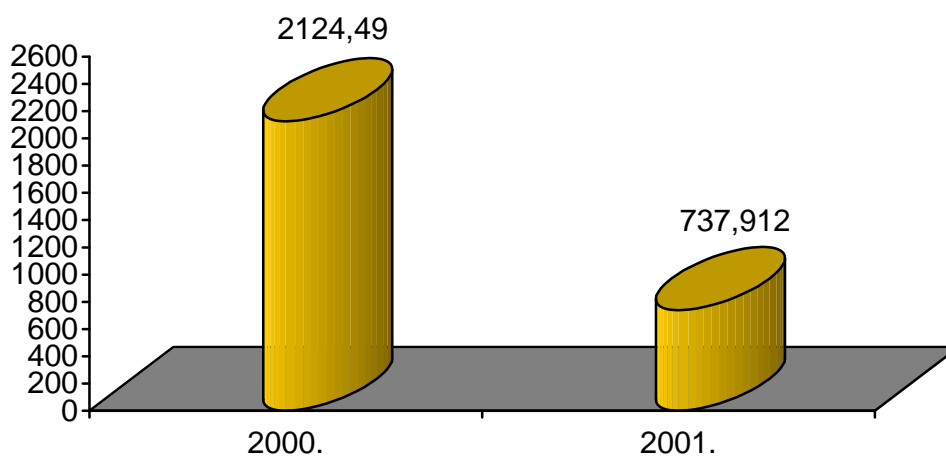
Slika 15.1. ZAPLJENE ILEGALNOG HEROINA TIJEKOM 2000/2001. (u kg)

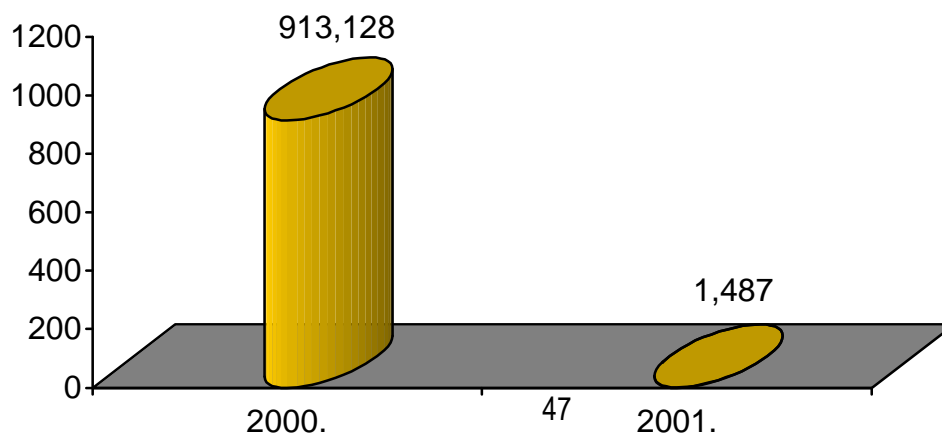
Slika 15.2. ZAPLJENE ILEGALNOG HAŠIŠA TIJEKOM 2000/2001. (u kg)

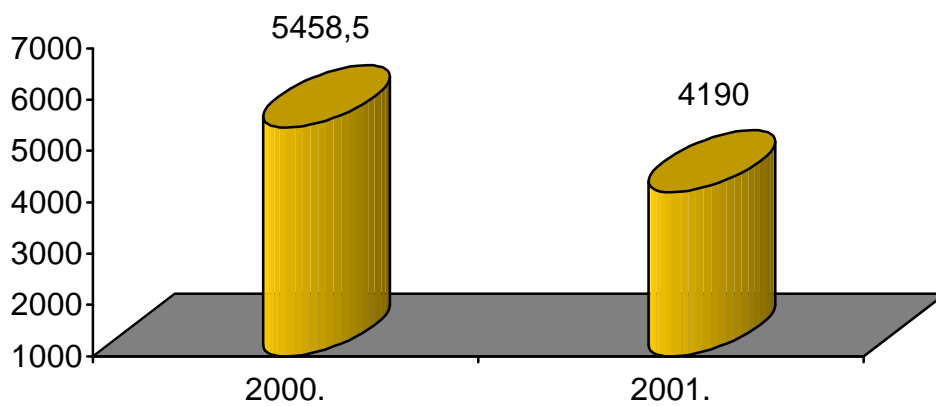
Slika 15. 3. ZAPLJENE ILEGALNE MARIHUANE TIJEKOM 2000/2001. (u kg)

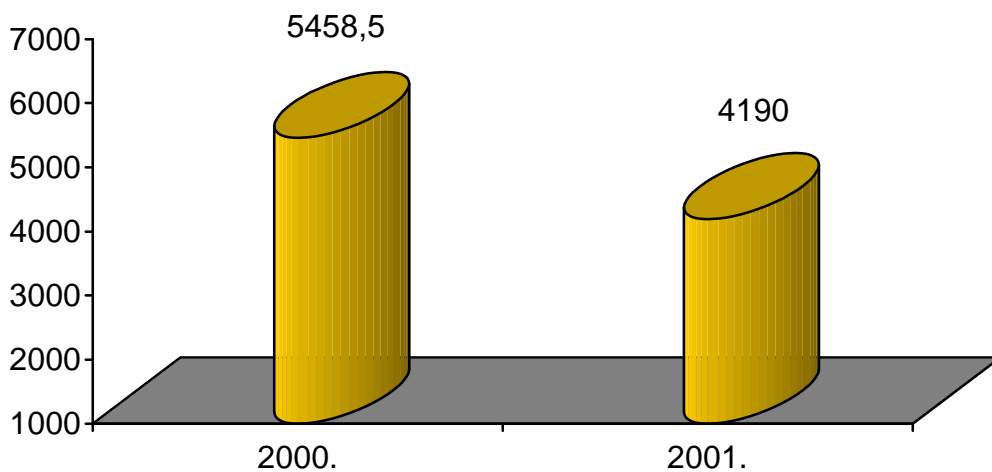
Slika 15. 4. ZAPLJENE ILEGALNOG KOKAINA TIJEKOM 2000/2001. (u kg)

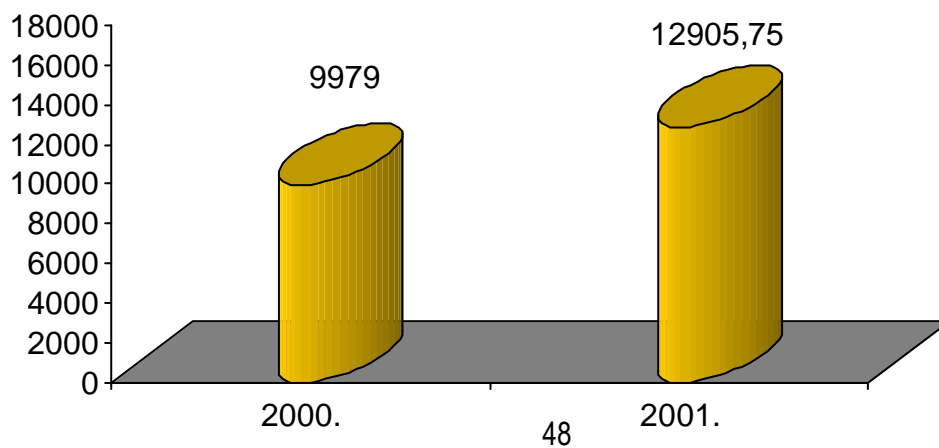
Slika 15. 5. ZAPLJENE ILEGALNIH AMFETAMINA TIJEKOM 2000/2001.
(u gramima)

Slika 15. 6. ZAPLJENE KOLIČINE HEPTANONA TIJEKOM 2000/2001.
(u tabletama)

Slika 15. 7. ZAPLJENE ILEGALNOG ECSTASY-a TIJEKOM 2000/2001.
(u tabletama)

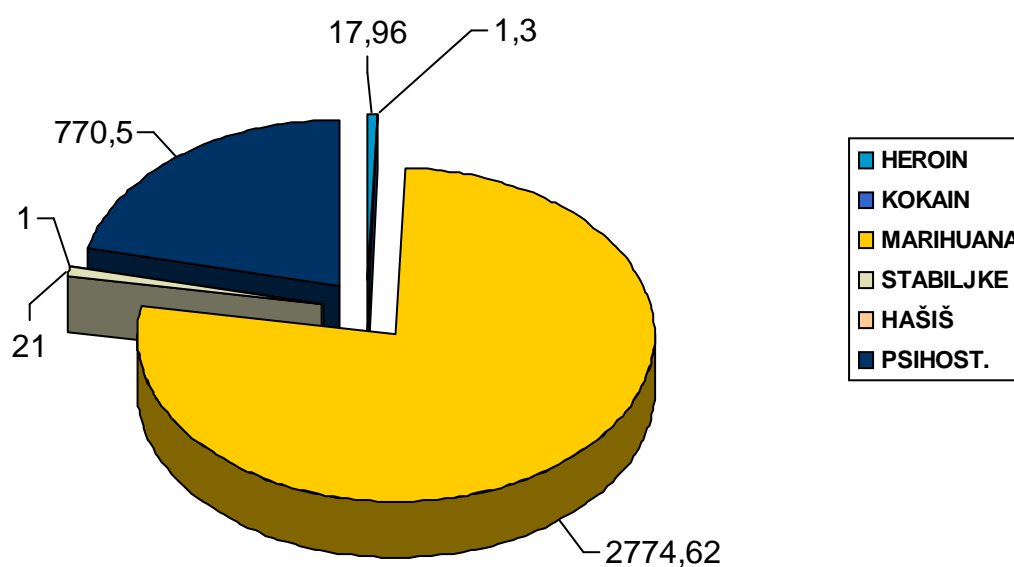

Slika 15. 8. ZAPLJENE ILEGALNOG LSD-a TIJEKOM 2000/2001.
(u dozama)

2.2.2. ZAPLJENE ILEGALNIH DROGA MINISTARSTVA OBRANE

Slika 16. Strukturalni prikaz broja ostvarenih zapljena različitih vrsta opojnih droga tijekom 2001. u Oružanim snagama Republike Hrvatske

Časnici istražitelji uglavnom samostalno, ili u suradnji s Kriminalističkom policijom MUP-a Republike Hrvatske, oduzeli su sljedeće količine opojnih droga od 2000. do kraja 2001.

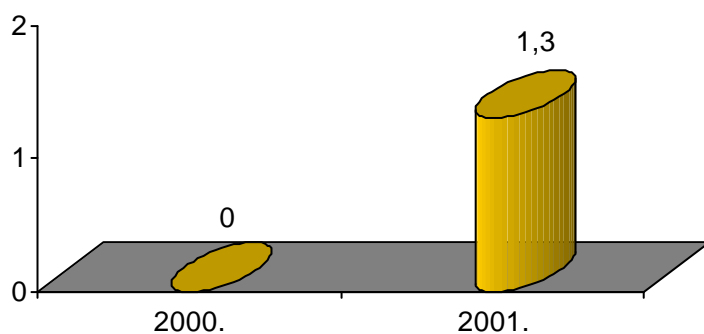
Tablica 20. Oduzeta opojna droga od pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske

ODUZETA OPOJNA DROGA OD PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE						
Godina	KOKAIN (u gr.)	HEROIN (u gr.)	MARIHUANA (u gr.)	HAŠIŠ (u gr.)	INDIJSKA KONOPLJA (u gr.)	PSIHOST. (tablete kom.)
2000.	/	37,65	15.204,47	25,70	600,00	528,00
2001.	1,3	17,96	2.774,62	1,00	21,00	770,50
Σ	1,3	55,61	17.979,09	26,70	621,00	1298,50

Slika 17. Usporedni prikaz broja ostvarenih zapljena ilegalnih vrsta opojnih droga u Oružanim snagama Republike Hrvatske tijekom 2000/2001.

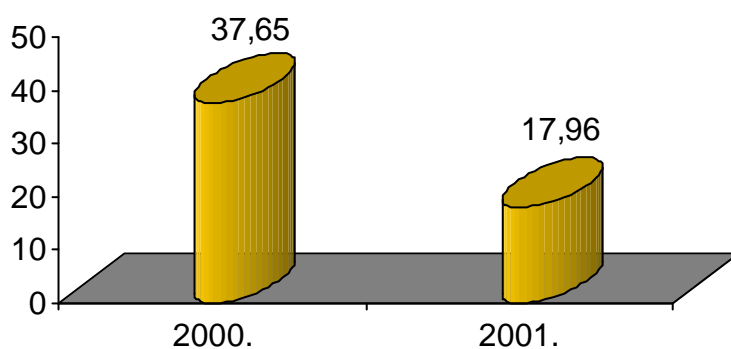
Slika 17.1. ODUZETI ILEGALNI KOKAIN OD PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE 2000/2001.

u gramima

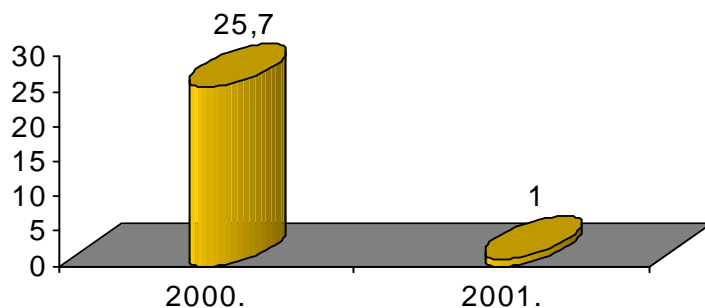
Slika 17.2. ODUZETI ILEGALNI HEROIN OD PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE 2000/2001.

u gramima

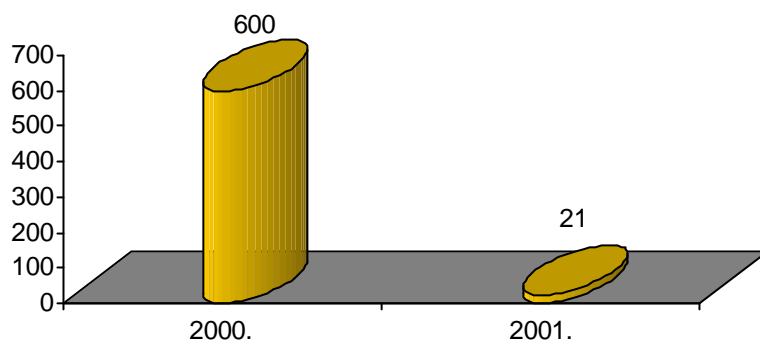
Slika 17.3. ODUZETI ILEGALNI HAŠIŠ OD PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE 2000./2001.

u gramima

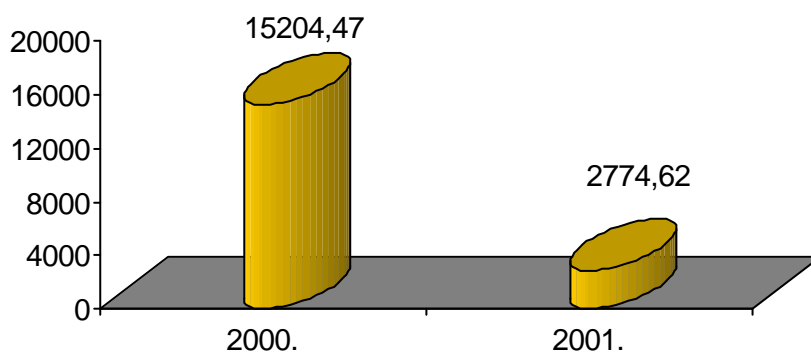
Slika 17.4. ODUZETA INDIJSKA KONOPLJA OD PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE 2000./2001.

u kom.

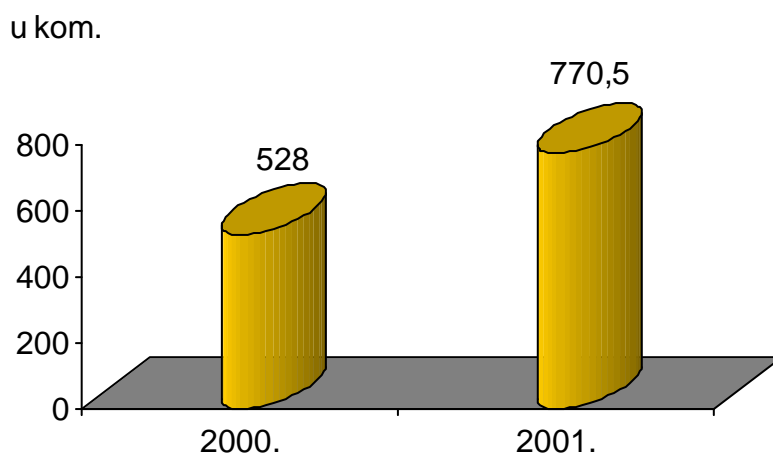

Slika 17.5. ODUZETA MARIHUANA OD PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE 2000./2001.

u gramima

Slika 17.6. ODUZETE PSIHOTROPNE TVARI OD PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE 2000/2001.

2.2.3. ZAPLJENE ILEGALNIH DROGA MINISTARSTVA FINANCIJA – CARINSKA UPRAVA

Dolje navedena tabela prikazuje zapljene opojnih droga Carinske uprave 2001:

Tablica 21. Zapljene opojnih droga 2001.

Vrsta opojne droge	2000.	2001.
Heroin	509 grama	105,50 grama
Hašiš	4,5 grama	3.216,10 grama
Marihuana	13,964 kg	62,084 kg
Kokain	5,902 kg	1,0 grama
Amfetamini	1,0 kg	/
LSD	/	/

2.3. TRENDVI KRIJUMČARENJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj krijumčarenje opojnih droga obavlja se cestovnim, željezničkim, pomorskim i zračnim putem. Krijumčarenje različitih vrsta opojnih droga ima i svoje specifičnosti:

a) Kokain

Kokain se najčešće krijumčari brodovima, tj. takozvanim kontejnerskim prometom te iz zemalja proizvođača, (Južna Amerika) dolazi na europsko područje u veće europske pomorske luke. Dosadašnje ostvarene zapljene većih količina kokaina, pokazuju da je on bio namijenjen ilegalnom narko-tržištu zapadnoeuropskih zemalja. Manje količine kokaina krijumčare se zračnim prometom, gotovo iz svih svjetskih odredišta, ali i putem poštanskih pošiljki. Za pretpostaviti je da će se povećanjem intenziteta prometa roba u pomorskim lukama Republike Hrvatske povećati broj pokušaja krijumčarenja opojnih droga kroz njih, na putu prema krajnjem odredištu.

b) Marihuana i hašiš

Marihuana i hašiš uglavnom pristižu u većim količinama iz Afrike te se krijumčare pomorskim putem, dok ih u manjim količinama pojedinačno unose strani turisti tijekom ljetne turističke sezone. Zbog vrlo povoljnih makro-klimatskih uvjeta, određeni dio marihuane je produkt domaćeg ilegalnog uzgoja. Također sve prisutniji je i oblik krijumčarenja marihuane i to u većim količinama, cestovnim prometom iz Federacije Bosne i Hercegovine i SR Jugoslavije.

c) Sintetičke droge

Sintetičke droge poput amfetamina i proizvoda amfetamina, najčešće u obliku tableta ecstasya, krijumčare se na razne načine iz Zapadne Europe. No, posljednjih su godina sintetičke droge sve prisutnije na narko-tržištu Istočne Europe, gdje se bilježi uzlazni trend proizvodnje to jest porast broja ilegalnih laboratorija.

d) Heroin

Zloporaba heroina i krijumčarenje heroina kroz Hrvatsku kao tranzitno područje za Zapadnu Europu, gorući je problem suzbijanja zloporabe droga.

Svjetski i europski pokazatelji vezani za proizvodnju, krijumčarenje i zlorabu heroina, s vrlo visokim stupnjem pouzdanosti, upućuju na pretpostavku da se veliki dio heroina namijenjen tržištu Zapadne Europe krijumčari tzv. "Balkanskom rutom". Podrijetlo krijumčarenog heroina je područje Zlatnog polumjeseca (Afganistan, Pakistan, Iran).

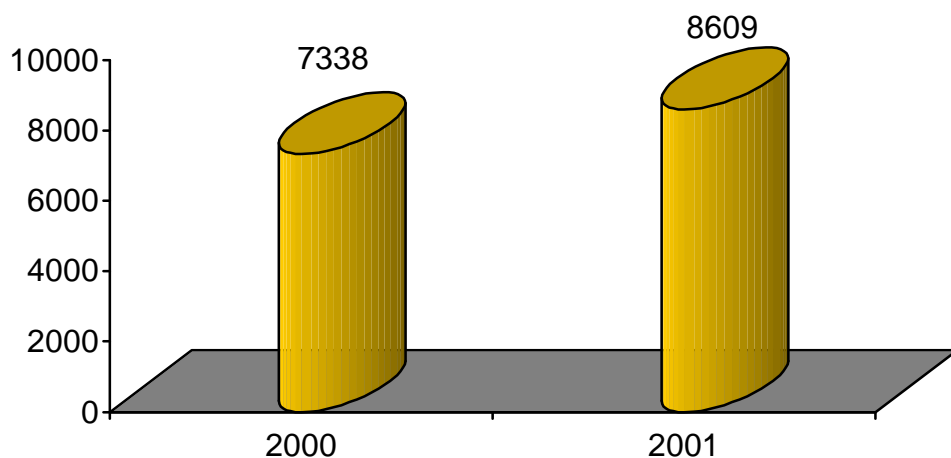
Premda je "Balkanska ruta" bila aktivna i tijekom rata, normalizacijom odnosa sa SR Jugoslavijom i otvaranjem međunarodnih graničnih prijelaza te ponovnim uključivanjem u europske prometne koridore, pretpostavlja se intenziviranje krijumčarenja heroina uslijed povećanja protoka roba i putnika. Za istaknuti je pojačani trend krijumčarenja putem kontejnerskog prometa u većim pomorskim lukama na Jadranskom moru.

2.4. KRIMINALITET VEZAN ZA ZLOUPORABU OPOJNIH DROGA

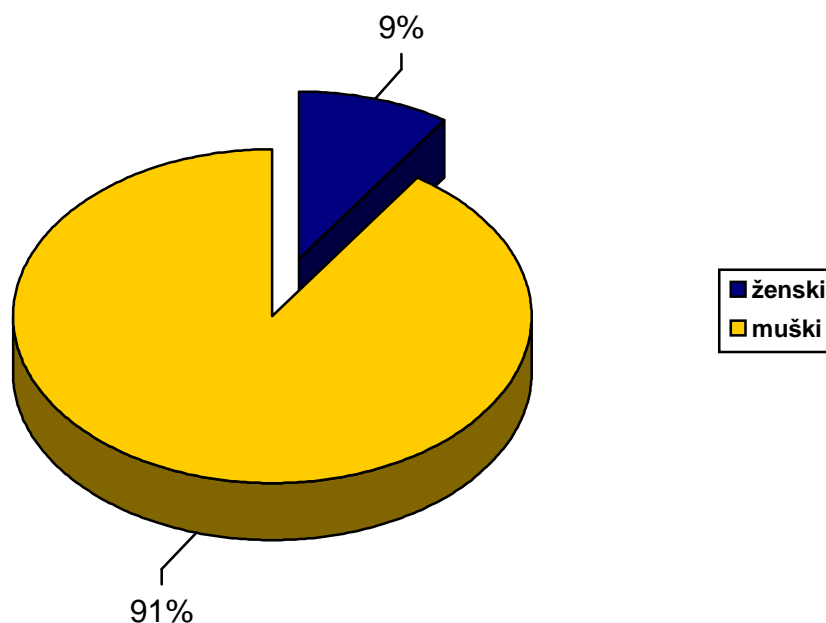
2.4.1. KAZNENA DJELA U ODNOSU NA POČINITELJE PUNOLJETNE OSOBE, MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE I MALOLJETNIKE

U Republici Hrvatskoj je u 2001. prijavljeno 8609 kaznenih djela u svezi s čl.173. Kaznenog Zakona, što je porast za 17,32 % u odnosu na 2000. kada je prijavljeno 7338 kaznenih djela.

Slika 18. Prikaz kaznenih djela u svezi sa zloruporabom opojnih droga za 2000/2001.

Slika 19. Prikaz odnosa kazнено prijavljenih osoba po spolu tijekom 2001.

Usporedni prikaz kaznenih djela u svezi sa zloporabom opojnih droga 2000/2001. – Statistički pokazatelji Državnog odvjetništva Republike Hrvatske

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske za godišnje izvještajno razdoblje analiziralo je kriminalitet u svezi s čl.173 Kaznenog Zakona za sve punoljetne osobe (osobe od navršene 18. godine života) te maloljetne počinitelje kaznenih djela (osobe od navršene 14. do navršene 18. godine života).

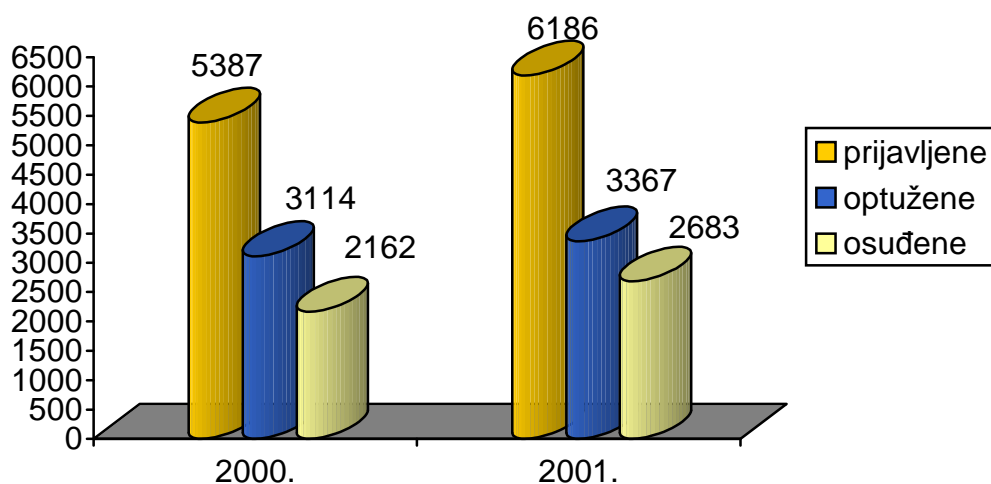
a) Punoljetne osobe

Za punoljetne osobe, u svim oblicima kaznenog djela zloporabe opojnih droga iz čl. 173. Kaznenog Zakona Republike Hrvatske u 2001. nastavlja se kontinuirani porast broja počinitelja pa se u odnosu na 2000. bilježi porast 18% (6.186:5.387).

Rješenje o odbacivanju kaznene prijave pozivom na načelo svrhovitosti, pri čemu je u velikom broju slučajeva naložena i posebna obveza odvikavanja od droge u Centru za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, Državno odvjetništvo donijelo je za 1.143 punoljetne osobe što je udio od 24,7% u ukupnom broju.

Tijekom 2001. optuženo je 3.367 osoba, što je za 8% više nego u 2000. (3.367:3.114). U istom izvještajnom razdoblju osuđene su 2683 osobe ili 24% osoba više nego u 2000. (2.683:2.162).

Slika 20. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA SVE OBLIKE KAZNENOG DJELA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČI. 173. KAZNENOG ZAKONA REPUBLIKE HRVATSKE

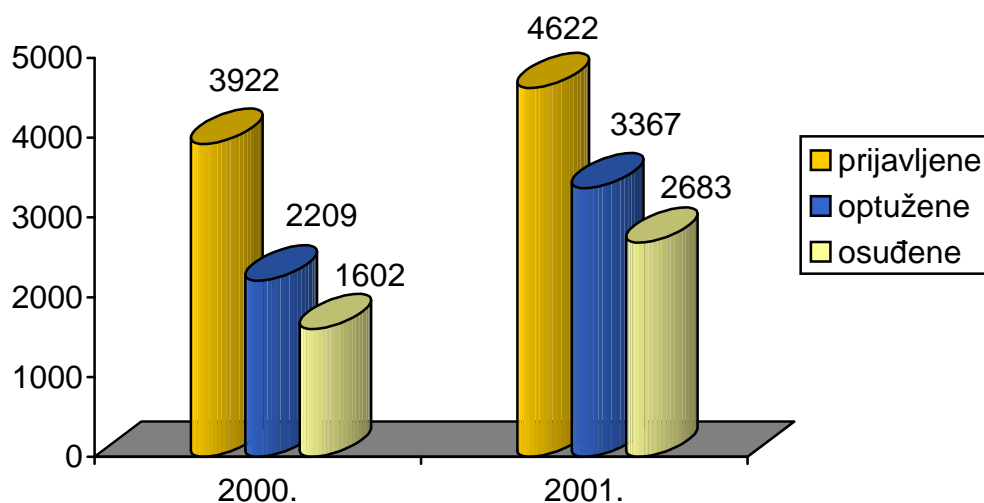

Za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl.173. Kaznenog Zakona Republike Hrvatske za 2677 osoba izrečene su sljedeće kazne :

- kazna zatvora 449 osoba (16%),
- novčana kazna 318 osoba (11,8%),
- uvjetna osuda 1489 osoba (55,6%)
- sudska opomena 150 osoba (5,6%)

Kazna zatvora izrečena je za kazneno djelo preprodaje opojne droge i za organizirane oblike toga kaznenog djela.

Slika 21. PRIJAVLJENE, OPTUŽENE I OSUĐENE PUNOLJETNE OSOBE ZA KAZNENO DJELO ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ ČI. 173. st. 1. KAZNENOG ZAKONA REPUBLIKE HRVATSKE (posjedovanje opojnih droga)

Za kazneno djelo posjedovanja opojnih droga tijekom 2001. evidentirano je 4.622 punoljetnih osoba, što je povećanje od 17% u odnosu na 2000. (4.622:3.922).

Rješenja o odbacivanju kaznene prijave pozivom na načelo svrhovitosti i upućivanjem osoba u Centre za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, Državno odvjetništvo donijelo je za 1.118 osoba, što predstavlja udjel od 24% u ukupnom broju.

Tijekom 2001. za kazneno djelo iz čl.173.st.1. Kaznenog Zakona Republike Hrvatske :

- optuženo je 3.367 osoba, 52% više u odnosu na 2000. (3.367:2.209)
- osuđeno je 2.683 osoba, 67% više nego tijekom 2000. (2.683:1.602)

Temeljem čl.173.st.1. Kaznenog Zakona Republike Hrvatske za 2030 osoba izrečene su sljedeće sankcije:

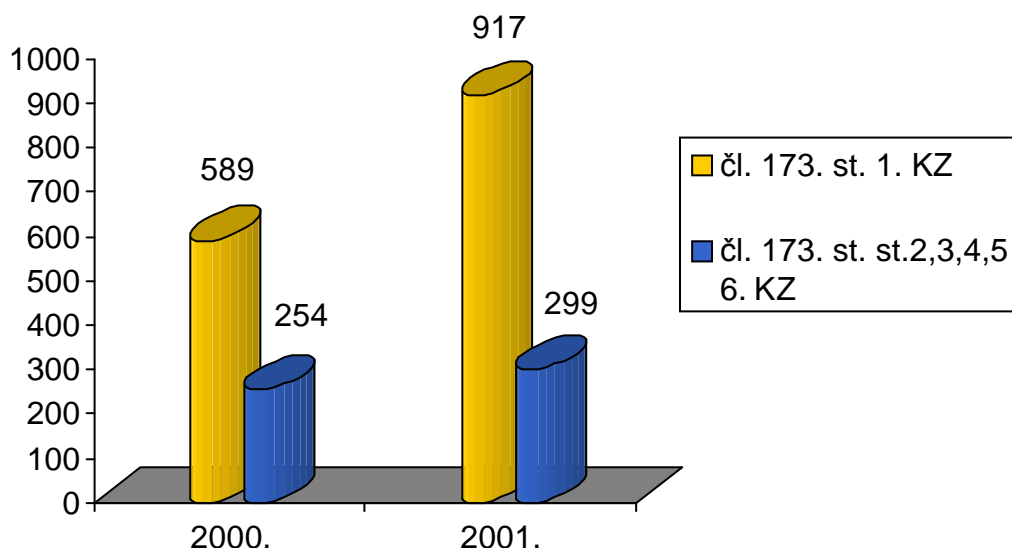
- kazna zatvora 7 osoba ili 3,7%,
- novčana kazna 316 osoba ili 15,5%,
- uvjetna osuda 1291 osobu ili 63,5%,
- sudska opomena 140 osoba ili 6,8%,
- maloljetničke sankcije 116 mlađim punoljetnim osobama ili 5,7%.

Posjedovanje opojnih droga u ukupnom kriminalitetu vezanom za zlorabu opojnih droga participira sa 74,7% svih prijavljenih punoljetnih osoba (4622:6186).

b) Maloljetne osobe

Uvid u kretanje kriminaliteta vezanog za zlorabu opojnih droga maloljetnih osoba za sve oblike kaznenog djela iz čl.173. Kaznenog Zakona iskazuje se sljedećim prikazom.

Slika 22. PRIJAVLJENI MALOLJETNICI ZA KAZNENO DJELO ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA IZ čl. 173 KAZNENOG ZAKONA REPUBLIKE HRVATSKE

Tijekom 2001. za sve oblike kaznenog djela iz čl.173. Kaznenog Zakona prijavljeno je 1216 maloljetnih osoba ili i 44% više u odnosu na 2000. (1.216:843).

Za kazneno djelo posjedovanja opojnih droga iz čl.173.st.1. Kaznenog Zakona Republike Hrvatske tijekom 2001. prijavljeno je 917 maloljetnih osoba ili 55% više u odnosu na 2000. (917:589). Taj oblik izvršenja kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl.173.st.1. Kaznenog Zakona u ukupnom kriminalitetu vezanom za drogu maloljetnih osoba participira sa 75,4%.

Državno odvjetništvo donijelo je rješenje o odbacivanju kaznene prijave, uz upućivanje u Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, za 438 maloljetnih osoba.

Zaključno, oblik izvršenja kaznenog djela – neovlašteno posjedovanje stvari ili pripravaka koji su zakonom proglašeni opojnim drogama iz čl.173 st.1. Kaznenog Zakona Republike Hrvatske značajno je utjecala na porast te vrste kriminaliteta.

Najblaži oblik spomenutoga kaznenog djela čl. 173. st. 1. Kaznenog Zakona Republike Hrvatske u ukupnom kriminalitetu vezanom za drogu sudjeluje sa 74,7% svih prijavljenih punoljetnih osoba (4.622:6.186), a isti oblik toga kaznenog djela u ukupnom kriminalitetu vezanom za drogu maloljetnih osoba sudjeluje sa 75,4% (917:1.216).

Na temelju navedenog valja istaknuti činjenicu da unatoč tome što je državno odvjetništvo tijelo kaznenog progona, ono u skladu sa strategijom Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe u slučajevima kad to zakon dopušta, primjenjuje načelo svrhovitosti te prema punoljetnim i maloljetnim osobama donosi rješenja o odbacivanju kaznene prijave, ako one ispune naređenu im posebnu obvezu – odvikavanja od opojnih droga u nekom od centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti ili u savjetovalištu Centra za socijalnu skrb.

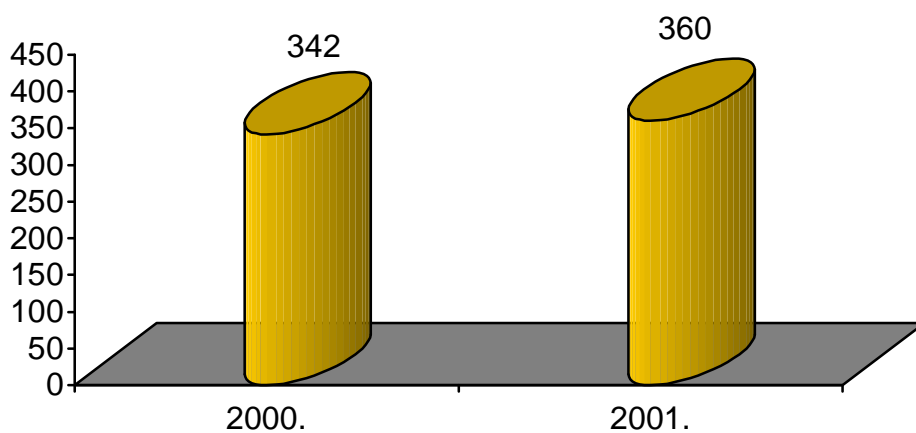
2.4.2. KAZNENA DJELA U ODNOSU NA POČINITELJE PRIPADNIKE ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE

Suzbijanje zlouporabe opojnih droga potrebno je provoditi na svim razinama aktivnim uključanjem građanstva, ali i vojnih osoba. U vojnim institucijama s obzirom na ustroj i rad moguće je učinkovito preventivno djelovati.

Stroge zakonske mjere u postrojbama Oružanih snaga Republike Hrvatske provodi Vojna policija otkrivanjem slučajeva zlouporabe droga i podnošenjem kaznene prijave protiv počinitelja.

U 2001. bilježi se veći stupanj angažiranja redarstvene vlasti i pojačane edukativne aktivnosti kako bi se što veći broj ročnika i aktivnih osoba uključio u programe prevencije.

Slika 23. Počinitelji kaznenog djela zlouporabe opojnih droga u Oružanim snagama Republike Hrvatske 2000/2001.

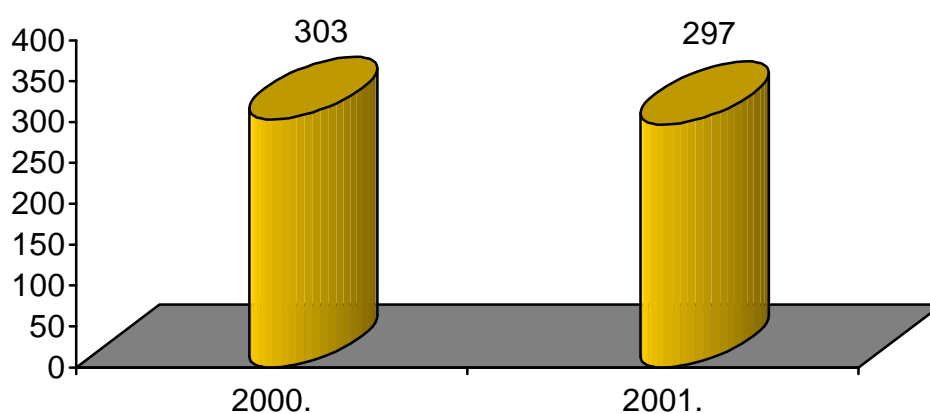

Tablica 22. Tablični prikaz 2000./2001.

2000.	2001.	Razlika u % 2000/2001.
342	360	5,26%

Kako je vidljivo u 2001. bilježi se blagi porast broja počinitelja kaznenog djela zlouporabe opojnih droga i iznosi 5,26%.

Slika 24. Podnijete kaznene prijave za počinitelje kaznenog djela zlouporabe opojnih droga 2000/2001.

Tablica 23. Tablični prikaz 2000./2001.

2000.	2001.	Razlika u % 2000/2001.
303	297	- 1,98%

Tablica 24. Usporedni tablični prikaz podnijetih kaznenih prijava za počinjena kaznena djela zluporabom opojne droge od 1993-2001.

Godina	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	Σ
Broj kaznenih djela	20	32	31	50	160	201	317	303	297	1411
Odnosni postotak		60%	-3,1%	61,2 %	220%	25,5%	57,7%	-4,4%	-1,0%	

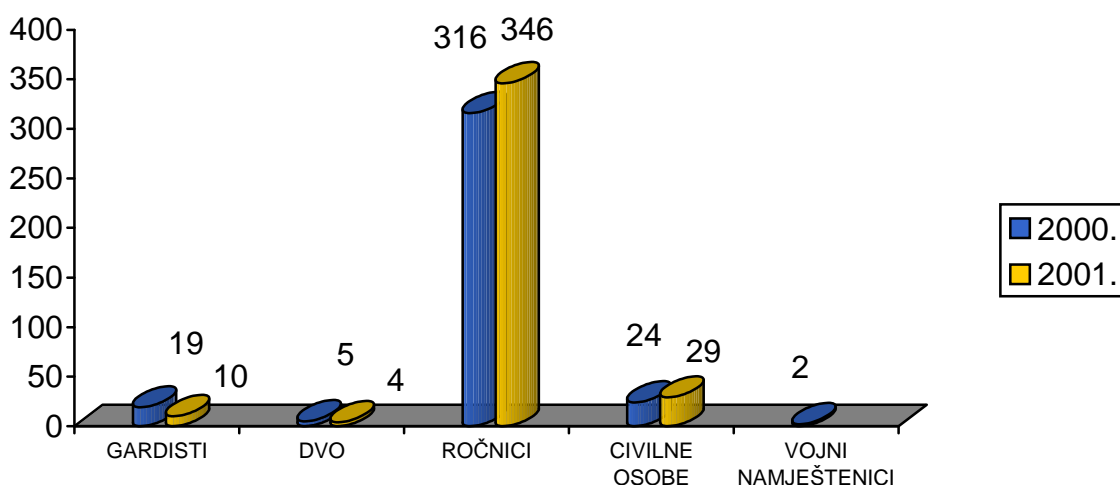
Iz tabličnog prikaza vidljivo je da je, s obzirom na epidemiju heroinske ovisnosti koja je zahvatila Republiku Hrvatsku 1998, najveći broj kaznenih prijava za kaznena djela zluporabe droga evidentiran 1997. kao najava epidemije. Broj kaznenih djela povećavao se u 1998. i 1999. Kako je u 2000. evidentirano stagniranje trenda opijatskog tipa ovisnosti te se intenzivirao preventivni rad i pravodobno otkrivanje problema, uz činjenicu da je veći broj ovisnika ušao u neki od oblika skrbi, u 2001. je počeo trend blagog pada kaznenog djela zluporabe opojnih droga.

Tablica 25. Usporedni tablični prikaz počinitelja kaznenih djela prema strukturi počinitelja tijekom 2000/2001.

Godina	Gardijske brigade	DVO	Ročnici	Vojni namještenici	Civilne osobe	UKUPNO
2000.	19	5	316	2	24	366
2001.	10	4	346	/	29	389
Σ	29	9	662	2	53	755

Problematika, s obzirom na status počinitelja toga kaznenog djela prikazana je, usporedbe radi, i sljedećim grafikonom.

Slika 25. Počinitelji kaznenih djela prema strukturi počinitelja tijekom 2000/2001.

Ukupan zbroj počinitelja kaznenih djela zloporabom opojne droge od ukupno 18 postrojba Oružanih snaga Republike Hrvatske s najvećim brojem počinitelja jest 269 počinitelja ili 75,0% od ukupnog broja, dok je od ukupno 65 postrojba u ostalih 47 postrojba evidentirano 77 počinitelja, ili 25,0% od ukupnog broja.

Od ukupno 297 kaznenih prijava podnijetih nadležnim Općinskim državnim odvjetništvima protiv 360 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske i 29 civilnih osoba, u 135 slučajeva postupalo se nakon zaprimljene obavijesti o počinjenom kaznenom djelu i zaplijeni opojne droge djelatnika MUP-a, u 139 slučajeva nakon dojave nadređenih zapovjednika postrojba Oružanih snaga Republike Hrvatske, a u 23 slučajeva podnošenje kaznenih prijava rezultat je provedbe operativnih mjera i radnji te zapljene opojnih droga djelatnika Vojne policije.

Analizirajući iznesene podatke zaključno se može utvrditi da je tijekom 2001. zabilježen pad podnijetih kaznenih prijava za kaznena djela počinjena u svezi sa zloporabom opojnih droga, koji u odnosu na isto razdoblje 2000. (303 kaznenih prijava) predstavljaju smanjenje za 2%.

Nadalje, tijekom 2001. zabilježeno je povećanje evidentiranih kaznenih djela za 5,2% u odnosu na 2000. Najzastupljeniji počinitelji kaznenog djela su ročni vojnici na temeljnoj i specijalističkoj obuci, kojih je tijekom 2001. evidentirano 166 kao počinitelja, ili 46,11% od ukupnog broja prijavljenih pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Prema strukturi počinitelja kaznenog djela tijekom prve polovine 2001. najzastupljeniji su vojnici, ukupno 346 vojnika ili 96,11% od ukupnog broja počinitelja, zatim 4 pripadnika gardijskih brigada i 4 djelatne vojne osobe. Najviše ročnih vojnika kao počinitelja toga kaznenog djela zabilježeno je u postrojbama Zapovjedništva za obuku, u Središtu za obuku pješastva u

Požegi, ukupno 44 ročna vojnika ili 12,2% od ukupnog broja evidentiranih ročnih vojnika. Drugi s po 32 ročna vojnika je ustroj Središte za obuku pješništva Sinj i Središte za obuku pješništva Pula s 22 prijavljena ročna vojnika.

Prema vremenu izvršenja kaznenog djela najviše ih je počinjeno u ožujku, ukupno 35 kaznenih djela ili 9,7% od ukupnog broja, zatim u srpnju, ukupno 32 kaznena djela ili 8,8% od ukupnog broja, dok je najmanje kaznenih djela počinjeno u prosincu, 10 kaznena djela – 2,7%.

U otkrivačkoj djelatnosti najveći broj kaznenih djela otkrili su nadređeni zapovjednici i to u 139 slučajeva, ili 46,8% te djelatnici MUP-a u 135 slučajeva ili 45,4% i Vojna policija u 23 slučaja ili 7,8%.

Djelatnici MUP-a Republike Hrvatske imaju ovlasti postupati izvan vojnih objekata i vojarni te su u 135 slučajeva otkrili opojnu drogu na tom području, to jest na javnom mjestu. Iz toga se zaključuje da je povećan broj 139 slučajeva pronalaska časnika i 23 vojne policije, sveukupno 162 evidentirana pronalaska opojne droge kod pripadnika Oružanih snaga zaplijenjeno u krugu samih vojnih objekata i vojarni, to jest da se pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske susreću s problemom opojne droge i izvan vojnog života, kada nisu u nadležnosti postupanja pripadnika Vojne policije. Činjenica o relativno visokoj zastupljenosti postotka otkrivanja posjednika opojnih droga zapovjednog kadra pojedinih postrojba Oružanih snaga je logična i pokazuje da je upravo ta struktura vojnih osoba, koja je i sveprisutna u vojarnama i vojnim objektima, gdje se brine o životu, redu i stezi podređenih ročnih vojnika, ključna u razrješenju problema postojanja opojnih droga u vojarnama i da se njihovim angažiranim pristupom može postići veća otkrivenost, a time i snažnija prevencija.

Tablica 26. Tablični prikaz počinjenih kaznenih djela pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske s obzirom na mjesto počinjenja tijekom 2001.

Godina	Ukupan broj događaja	Izvan vojarne (MUP RH)	U vojarni	Pronašli nadređeni časnici	Vojne policije	Ukupan broj pripadnika OS RH	Ročnici	Ročnici u vojarni
2001.	297	135	162	139 (4 nepoznate osobe)	23	369	346	182

2.5. MEĐUNARODNA SURADNJA

Na području međunarodne suradnje ostvareni su iznimno dobri kontakti s međunarodnim organizacijama. Predstavnici Vijeća za međunarodnu kontrolu narkotika (INCB) i predstavnici UNDCP-a posjetili su Ministarstvo zdravstva da bi provjerili provedbu konvencija koje reguliraju proizvodnju i promet opojnih droga i psihotropnih supstancija te radi prikupljanja opširnijih informacija o stanju zakonodavstva na istom području. Organizaciju i sadržaj posjeta spomenuta izaslanstva ocijenila su pozitivnima.

Ministarstvo zdravstva je dalo preporuku za sudjelovanje naših stručnjaka iz županijskih centara na seminaru «*Drugs Policy in the European Context*» u sklopu programa pomoći ADEPT-a u Nizozemskoj, a predstavnici ministarstava sudjelovali su na stručnim skupovima u organizaciji UNDCP-a i INCB u Beču i Budimpešti.

Također je uspostavljena međudržavna suradnja s Republikom Slovenijom i Republikom Austrijom u svrhu razmjene iskustva u prevenciji bolesti ovisnosti, liječenju i resocijalizaciji ovisnika.

U globalnom suzbijanju zlouporabe droga poboljšanje međunarodne suradnje iznimno je važno za našu zemlju jer se naša područja definiraju kao tranzitno područje za plasman heroina na zapadnoeuropsko ilegalno tržište.

3. IZVJEŠĆE O RADU VLADINE KOMISIJE ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U 2001.

- Članovi su sudjelovali u stručnim mišljenima pri donošenju Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga.
- Organizirala potporu i superviziju rada mreže centara za sprečavanje i izvanbolničko liječenje ovisnosti te koordinativne sastanke s voditeljima centara.
- Provela analizu strukture zaposlenika, način rada i prikupljanje epidemioloških podataka županijskih centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, kao utvrđenje stvarnog stanja za pripremu prijedloga ustroja Hrvatskog zavoda za prevenciju bolesti ovisnosti.
- Definirala financijske potpore radu centara za prevenciju i suzbijanje ovisnosti i prioritete otvaranja novih centara u županijama.
- Definirala otvaranje detoks jedinica u bolničkim ustanovama.
- U suradnji s Hrvatskim psihijatrijskim društvom dogovorila izradu općeg programa liječenja ovisnika u bolničkom i ambulantnom tretmanu te izradu programa kontrole i nadzora primjene podržavajući metadonske terapije u liječenju opijatskih ovisnika.
- U provedbi «*harm reduction*» programa podržala otvorenje novih punktova za provedbu programa smanjenja štete u cilju smanjenja rizika širenja HIV infekcije i hepatitisa B i C.
- Ispunila obveze prema međunarodnim tijelima i organizacijama UNDCP-a i INCB-a i poboljšala suradnju.
- Suradivala s predstavnicima nevladina sektora, terapijskih zajednica i komuna.
- Podržala preventivne programe koji se temelje na intersektorskoj suradnji.
- Intenzivno suradivala s medijima na poticanju prevencije ovisnosti.

4. IZVJEŠĆE O PROVEDBENOM PROGRAMU IZVRŠENJA NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DRUGA U REPUBLICI HRVATSKOJ 2001.

1. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

Ministarstvo zdravstva je uz redovite aktivnosti provedbenog programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga provodilo i koordinaciju na međuresorskoj razini svih aktivnosti na području provedbe Nacionalne strategije te izvršavalo sve stručno-administrativne poslove tadašnje Komisije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske.

Tijekom 2001. Odjel za lijekove provodio je kontinuirani nadzor nad uvozom i izvozom narkotika i psihotropnih supstancija te dostavljao redovita kvartalna i godišnja izvješća «*International narcotics control board-u*» u Beč. U skladu s dogovorom s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom gospodarstva, Ministarstvo zdravstva izdavalo je dopuštenje za uvoz efedrin klorida (iz skupine prekursora) za potrebe galenskih laboratorija. Dozvola za uvoz u skladu sa zakonom o otrovima izdavala se i za sljedeće prekursore droga: methyl ethil keton, idrokloričnu i sumpornu kiselinu i toluen za potrebe industrije.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Županijski zavodi za javno zdravstvo kontinuirano su provodili programe mjera zaštite visoko rizične skupine intravenskih ovisnika cijepljenjem protiv hepatitisa B, a u Program obveznog cijepljenja uključeno je cijepljenje protiv hepatitisa B kao obvezno za školsku populaciju. Ugovoreno je otvaranje još devet (9) detoks jedinica u Općim županijskim bolnicama pri odjelima za psihijatriju u Zadru, Šibeniku, Dubrovniku, Varaždinu, Sisku, Slavanskom Brodu, Vinkovcima i Karlovcu te u Specijalnoj bolnici za psihijatriju Jankomir. Time se osigurava još trideset (30) kreveta za provođenje *detoks* programa za ovisnike uz ravnomjernu dostupnost. Počete su aktivnosti, a izvršenje ugovornih obveza i ostvarenje spomenutih kapaciteta kreveta planirano je tijekom 2002.

Počela je primjena Pravilnika o ispunjavanju Pompidou listića i dostavi podataka Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo u Registar za bolesti ovisnosti. Zbog što boljeg prikupljanja i ujednačavanja podataka te uvida u problem ovisnosti, ministarstvo je nakon izvršenih očevida u području vođenja evidencije u svim Županijskim centrima za prevenciju ovisnosti, organiziralo edukaciju predstavnika centara i terapijskih zajednica o popunjavanju Pompidou listića.

Vezano za normativne djelatnosti Ministarstvo zdravstva je izradilo konačni tekst Nacrta prijedloga Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga koji je 24. studenog 2001. donesen u Hrvatskom saboru te se pristupilo izradi podzakonskih propisa na temelju tog Zakona (prijedlog nacrta Uredbe i Odluke za osnutak Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti, Lista opojnih droga i sredstava iz kojih se može dobiti opojna droga...). Osnovano je i stručno Povjerenstvo za izradu provedbenih propisa o načinu propisivanja opojnih droga i psihotropnih supstancija na recept te o načinu provedbe supstitucijske terapije metadonom radi smanjenja zlouporaba u prometu na malo (izrada u tijeku).

Na području preventivnih aktivnosti, a sukladno zaključku Hrvatskog sabora, Ministarstvo zdravstva izradilo je edukativni letak namijenjen roditeljima, nastavnicima i svima koji rade s djecom i mladima s ciljem upoznavanja sa znacima konzumiranja opojnih droga i drugih sredstava ovisnosti. Županijskim centrima i savjetovalištim poslana je knjiga «*Droga opća opasnost*» na korištenje u provođenju preventivnih programa po županijama u koje su bili uključeni roditelji (savjetovališni rad, predavanja, javne tribine i sl.). Iznimno dobra suradnja ostvarena je s udrugama građana te su kroz zajedničke aktivnosti podupirani preventivni programi za suzbijanje ovisnosti i promicanje zdravog stila življenja populacije te programi pomoći ovisnicima koje su organizirale udruge građana, strukovne udruge i društva.

S ciljem promicanja medijske suradnje u suradnji s Narodnim radijem tijekom godine provodio se Projekt promocije zdravlja i zdravog stila življenja bez alkohola, pušenja i droga pod nazivom «*Bravo za tebe ako nisi danas zapalio cigaretu/ konzumirao alkohol/ uzeo drogu*» i «*Nije sramota reći - u pomoć*» (jinglovi i kontakt emisije), koji se nastavlja i u 2002. Krajem godine ugovoreno je emitiranje zdravstveno-preventivnih jinglova na Zagrebačkom radiju koje će se nastaviti i u 2002. Na HTV-u snimljena su i emitirana tri dokumentarna filma o prevenciji ovisnosti, liječenju ovisnosti i odvikavanju u terapijskim zajednicama, radi prevencije konzumiranja droga te obavješćivanja javnosti o veličini i težini problema ovisnosti i mogućnostima pomoći ovisnicima. Posebni programi ostvareni su u sklopu TV emisija namijenjenih djeci i mladima radi prevencije konzumiranja opojnih droga i pomoći ovisnicima (dječji festival «*Dorica*» i emisija za mlade «*Pomozi mama*»).

2. MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE SKRBI

U cilju osnutka terapijske zajednice za prihvata, smještaj i rehabilitaciju ovisnika od Grada Rijeke dobivena je lokacijska dozvola za gradnju potrebnih objekata te je pripremljena dokumentacija potrebna za izdavanje građevne dozvole.

Za potrebe ovisnika u središnjoj Hrvatskoj, uključujući i Grad Zagreb, od Varaždinske je županije zatražen prostor bivše bolnice za psihičke bolesnike u Banjskim dvorima a za osnutak državno-prihvatnog, dijagnostično-trijažnog centra u Zagrebu zatražen je prostor bivše bolnice za liječenje plućnih bolesnika na Plešivici. No, od Kliničke bolnice «*Šalata*», kao vlasnika, dobiven je negativan odgovor budući da je taj prostor planiran za drugu namjenu.

U tijeku je rješavanje registracije «*Kuća na pola puta*» u Maloj Gorici kod Petrinje kao Doma socijalne skrbi Udruge roditelja za pomoć ovisnicima iz Zagreba a s Domom za ovisnike Zajednica «*Susret*» sklopljen je ugovor za 82 odrasle osobe i dvoje djece. Budući da je otvorena i četvrta kuća namijenjena za rehabilitaciju žena ovisnika na Čiovu, zatraženo je plaćanje povećanog broja korisnika.

3. DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU OBITELJI, MATERINSTVA I MLADEŽI

U sklopu programa afirmacije uspješnog roditeljstva, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži počeo je s izradom Nacionalne obiteljske politike. Tijekom 2001. pokrenuti su projekti «*Model dijagnostičko-savjetodavnog praćenja ranoga dječjeg razvoja i potpore obiteljima s malom djecom*» i projekt «*Njegovateljice za djecu*», pri čemu je pripremljen program edukacije njegovateljica. Kroz preventivne programe za mlade koji su napustili školovanje pokrenut je istraživački projekt «*Fenomenološke i sociodemografske osobitosti maloljetničke delinkvencije u uvjetima tranzicije, rata i poraća i aktivnosti nadležnih društvenih subjekata*», a u pripremi je i Nacionalni program djelovanja za mlade. U suradnji s Institutom za društvena istraživanja provodi se Projekt ispitivanja vrijednosnog sustava mladih.

4. MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA

Ministarstvo vanjskih poslova tijekom 2001, ostvarilo je suradnju sa svim relevantnim međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave nadzorom i suzbijanjem zlouporabe opojnih droga, posebice s UN-ovim programom za kontrolu droga (UNDCP), Međunarodnim odborom za kontrolu narkotika (INCB), UN-ovom Komisijom za narkotičke droge (CND), Vijećem Europe i Svjetskom zdravstvenom organizacijom. Posebna pozornost posvećena je poticanju hrvatskih vlasti za uspostavom bliske suradnje s odgovarajućim tijelima u Bosni i Hercegovini i SR Jugoslaviji tom području.

Tijekom 2001. Ministarstvo vanjskih poslova organiziralo je boravak izaslanstva Međunarodnog odbora za kontrolu narkotika (INCB) te Ureda UN-a za program kontrole droga (UNDCP) u Republici Hrvatskoj te je u pregovorima s UNDCP-om dogovorilo sudjelovanje naše zemlje u regionalnom projektu u području smanjenja ponude i potražnje droga.

5. MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA

Tijekom 2001. Ministarstvo prosvjete i športa donijelo je Program mjera za pojačanje sigurnosti u školama s ciljem identificiranja, neutralizacije i otklanjanja uzroka nasilničkog ponašanja, to jest radi poboljšanja sigurnosti učenika u školama. Također je ostvarena iznimno dobra suradnja s koordinatorima školskih preventivnih programa (ŠPP) u odgojno-obrazovnim ustanovama Republike Hrvatske. Održano je nekoliko seminara, kao npr. za prosvjetne djelatnike uključene u županijska povjerenstva sustava prosvjete, za edukaciju edukatora u odgojno-obrazovnim ustanovama, za razrednike šestih i sedmih razreda osnovne škole te za razrednike prvih razreda srednjih škola te seminar za ravnatelje osnovnih i srednjih škola.

6. MINISTARSTVO OBRANE

Ministarstvo obrane nastavilo je s kontinuiranim aktivnostima redarstvenih vlasti na otkrivanju zlouporabe opojnih droga u redovima Oružanih snaga što je rezultiralo podnošenjem 297 kaznenih prijava za 360 kaznenih djela u 2001. U cilju pojačanog preventivnog djelovanja održan je seminar «*Suzbijanje zlouporabe opojnih droga u Oružanim snagama Republike Hrvatske*».

Odjel kriminalističke vojne policije Službe vojne policije angažirao je dva vodiča pasa uvježbana za otkrivanje opojnih droga te je proveden 51 pojačani nadzor po postrojbama Oružanih snaga Republike Hrvatske. Psi za otkrivanje opojnih droga sudjelovali su i u provedenim metodske-pokaznim vježbama u organizaciji Odjela kriminalističke vojne policije s ciljem prevencije i izobrazbe zapovjednog kadra.

7. MINISTARSTVO FINACIJA – CARINSKA UPRAVA

Ministarstvo financija – Carinska uprava, s ciljem stručnog osposobljavanja i sudjelovanja carinskih službenika na suzbijanju ilegalnog prometa opojnih droga, tijekom 2001, organizirala je nekoliko seminara i specijalističkih tečajeva: poznavanje opojnih droga i njihovih značajki, uporaba priručnih narko-testova i uzimanje uzoraka, provjera prijevoznih sredstava i kontejnera, rad s tehničkom opremom i pomagalicama za pregled konstrukcijskih dijelova vozila i kontejnera, uporaba službenih pasa kod otkrivanja opojnih droga, osobna pretraga putnika. Održan je i seminar za službenike koji rade na poslovima pregleda robe u uvozu i izvozu iz poznavanja tvari koje se, prema vrijedećim popisima, smatraju kao psihoaktivne tvari ili prekursori, a za čije učinkovito suzbijanje krijumčarenja je nužno donijeti podzakonske akte u skladu sa Zakonom o sprečavanju neovlaštene uporabe opojnih droga. Izobrazbu su provodili domaći stručnjaci i oni iz UNDCP-a i Engleske carine. Ministarstvo financija – Carinska uprava i tijekom 2001, nastavila je i poboljšala međunarodnu suradnju sa svim relevantnim stranim organizacijama i agencijama, posebice s: carinskim službama drugih zemalja, Svjetskom carinskom organizacijom (WCO), UNDCP-em te Specijalnim vladinim agencijama za borbu protiv droge (DEA i druge).

8. MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Službenici MUP-a svojim kontinuiranim aktivnostima na mjestima javnog okupljanja za koja se pretpostavlja nazočnost preprodavatelja i potrošača droga, sprečavaju uspostavu otvorenih narko-scena te strogim mjerama smanjuju dostupnost droga i stvaranje većeg broja novih ovisnika o drogama. Sprečavanje ulične preprodaje i potrošnje droga ima i preventivno djelovanje u ranom otkrivanju povremenih uzimatelja i ovisnika o opojnim drogama. Poslovi kontrole prekursora obuhvatili su i provjere nadzora nad uvozom, izvozom, provozom, prodajom te skladištenjem psihotropnih tvari, na traženje Interpola i na osnovi svoje prosudbe. Tom prigodom nisu utvrđene nikakve nepravilnosti. U suradnji s inozemnim ministarstvima i djelatnicima policije, službenici MUP-a sudjelovali su u akcijama suzbijanja zlouporabe droga protiv organiziranih skupina koje se bave međunarodnom trgovinom i krijumčarenjem opojnih droga. Uz provođenje preventivno-represivnih mjera usmjerenih učinkovitijem suzbijanju svih oblika krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga, nastavilo se s kontinuiranom izobrazbom zaposlenika kriminalističke policije.

9. MINISTARSTVO PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE

Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokale samouprave u izvješću o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2001, a u svezi

normative i drugih djelatnosti izvijestilo je o donesenom Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (NN br. 88/2001) koji je središnje tijelo za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, s obzirom na to da je trgovina i krijumčarenje droge u neposrednoj vezi s organiziranim kriminalom i pranjem novca. Usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež (NN br. 12/02.) koji propisuje posebnu primjenu kazneno-pravnih sankcija prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama. Nadalje, donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (propisuje između ostalog proširenje općih izvida kaznenih djela kojim se otkrivaju kaznena djela i počinitelji, a mogu se samo iznimno upotrijebiti kao dokaz pa predviđa nove izvide kao nadzor nad isporukom predmeta te određuje posebne izvide kaznenih djela vezanih za simuliranu kupnju predmeta, simulirano davanje i primanje potkupnine), koji je na snagu stupio 21. svibnja 2002. (NN br. 58/02.). Zakon o prekršajima izglasan je u Saboru 11. srpnja 2002.

10. DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske izvijestilo je o uvidu u kretanje kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. Kaznenog zakona, za punoljetne i maloljetne osobe, u svim njegovim oblicima za 2001. Pri tome se uočava kontinuirani porast broja počinitelja punoljetnih osoba toga kaznenog djela pa je tako ta vrsta kriminaliteta u odnosu na 2000. porasla za 14%. Za sve oblike kaznenog djela iz čl.173. Kaznenog zakona prijavljeno je 44% maloljetnih osoba više u odnosu na 2000. Za kazneno djelo posjedovanja opojnih droga iz čl.173.st.1. Kaznenog zakona, prijavljeno je 55% maloljetnih osoba više nego u 2000. Kazneno djelo posjedovanja opojnih droga iz čl. 173. st. 1. Kaznenog zakona, kao najblaži oblik toga kaznenog djela, u ukupnom kriminalitetu vezanom za drogu sudjeluje sa 74,7% svih prijavljenih punoljetnih osoba, dok isti oblik toga kaznenog djela u ukupnom kriminalitetu vezanom za drogu maloljetnih osoba sudjeluje sa 75,4%.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske u skladu sa strategijom Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe, a u slučajevima koje zakon dopušta, povodom svoje odluke o kaznenoj prijavi primjenjivalo je načelo svrhovitosti te prema mlađim punoljetnim i maloljetnim osobama nije pokrenut kazneni postupak, ako su ispunile naloženu im posebnu obvezu – odvikavanja od droge u Centru za liječenje i prevenciju ovisnosti ili u savjetovalištu Centra za socijalnu skrb.

11. MINISTARSTVO GOSPODARSTVA

Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske prema programskom dokumentu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga tijekom 2001. nije imalo nikakvih konkretnih zaduženja. Zato njega, do donošenja Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, nije bilo moguće uključiti u provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Ministarstvo gospodarstva, preko svoga predstavnika u svojstvu imenovanog člana Vladine Komisije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga sudjelovalo je u radu Komisije tijekom 2001.

5. FINANCIJSKO IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA ZA PROVEDBU NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA 2001.

U Republici Hrvatskoj u 2001. za programe prevencije i suzbijanja zlouporabe opojnih droga utrošeno je ukupno 13.495.234,73 kn, a za aktivnosti koje pridonose realizaciji Nacionalne strategije u Republici Hrvatskoj utrošeno je 3.030.072,76 kn.

Specifikacija utrošenih sredstava:

Centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti iz sredstava Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva zdravstva, Grada i/ili Županije sufinancirani su u iznosu od 6.781.990,00 kn

Tablica 27. Sufinanciranje Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti 2001.

R. br	CENTAR	Vlada Republike Hrvatske	Grad i/ili Županija
1.	POREČ	60.000,00	91.100,00
2.	PULA	100.000,00	521.000,00
3.	ZADAR	350.000,00	240.000,00
4.	SPLIT	95.000,00	1.600.000,00
5.	KB "SESTARA MILOSRDNICA"	180.000,00	/
6.	RIJEKA	180.000,00	368.500,00
7.	DUBROVNIK	140.000,00	250.000,00
8.	VARAŽDIN	115.000,00	363.960,00
9.	ČAKOVEC	110.000,00	23.430,00
10.	KARLOVAC	100.000,00	187.000,00
11.	VIROVITICA	100.000,00	100.000,00
12.	VINKOVCI	100.000,00	275.000,00
13.	ŠIBENIK	350.000,00	25.000,00
14.	OSIJEK	120.000,00	637.000,00
	Ukupno kn:	2.100.000,00	4.681.990,00

Udruge za prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga iz sredstava Državnog proračuna za 2001. preko Ureda za udruge, sufinancirane su u iznosu od 614.660,00 kuna i to za provedbe programa koji se odnose se na borbu protiv ovisnosti o drogama te pomoć ovisnicima i njihovim obiteljima.

Tablica 28. Sufinanciranje Udruga za prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga iz sredstava Državnog proračuna za 2001. preko Ureda za udruge

R. br	Naziv udruge	Naziv projekta/programa	Iznos (kn)
1.	SOS TELEFON-POZIV U POMOĆ, VIROVITICA	Program besplatne pomoći pojedincima i obiteljima suočenima sa stresnim, kriznim i traumatskim situacijama, ovisnostima i egzistencijalnim problemima	24.000,00
2.	UDRUGA «MOST», SPLIT	Poseban odgojni postupak	28.000,00
3.	UDRUGA ZA CJELOVITI RAZVOJ ČOVJEKA «FILAN-TROP», OSIJEK	Teatrom i smijehom protiv droge	19.947,00
4.	HUMANITARNA ORGANIZA-CIJA zajednica «Susret», SPLIT	«Plexus»-pilot program za mlade: konzumente heptanona (u heptanonskom tretmanu)	113.280,00
5.	UDRUGA «NOVI ŽIVOT», SPLIT	Savjetovalište za pomoć u rješavanju problema ovisnosti o drogama	20.000,00
6.	DRUŠTVO ZA KIBERNETIKU PSIHOTERAPIJE, RIJEKA	Program prevencije rizičnih ponašanja kod srednjoškolaca	44.000,00
7.	UDRUGA ZA POMOĆ MLADIMA «HELP», SPLIT	Program smanjenja štete za područje Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije	92.000,00
8.	HRVATSKA UDRUGA ZA OBOLJELE OD HIV-A, ZAGREB	Edukacijsko-informativni program HIV/AIDS	20.000,00
9.	LIGA ZA BORBU PROTIV NARKOMANIJE, SPLIT	Više prevencije-manje ovisnosti	10.000,00
10	SPLIT-ZDRAVI GRAD, SPLIT	1700 načina kako provoditi slobodno vrijeme	12.000,00
UKUPNO kn:			383.227,00

Za ostale programe prevencije i suzbijanja zlouporabe opojnih droga utrošeno je:

Ministarstvo zdravstva

Ministarstvo zdravstva je sredstva za provedbu programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga osiguralo u državnom proračunu za 2001. na skupnoj poziciji «Aktivnosti»: sredstva za Program izvršenja nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj i drugi zdravstveni programi. Za spomenute svrhe utrošeno je kako slijedi:

Tablica 29. Sufinanciranje iz sredstava Državnog proračuna za 2001. preko Ministarstva zdravstva

R. br	Naziv projekta/programa	Iznos (kn)
1.	Detox program	1.480.000,00 kn
2.	Potpورا programima udruga građana koje se bave prevencijom bolesti ovisnosti i programima terapijskih zajednica	330.000,00 kn
3.	Preventivno-promidžbene aktivnosti:	
	TV - film i emisije	261.670,00 kn
	Radio emisije	182.600,00 kn
	Edukativni leci	298.900,00 kn
	UKUPNO:	743.170,00 kn
4.	Ostale aktivnosti i informiranje	270.020,25 kn
	UKUPNO:	2.823.190,25 kn

Ministarstvo prosvjete i športa

Ministarstvo prosvjete i športa je sredstva za provedbu programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga osiguralo u državnom proračunu za 2001. na skupnoj poziciji "Izdaci za programe prevencije ovisnosti". Za to je utrošeno je kako slijedi:

Tablica 30. Sufinanciranje iz sredstava Državnog proračuna za 2001. preko Ministarstva prosvjete i športa

R. br	Naziv projekta/programa	Iznos (kn)
1.	Jednodnevni seminari	120.000,00kn
2.	Edukacija edukatora u odgojno-obrazovnim ustanovama	150.000,00 kn
3.	Učenički inovativni projekti u sklopu preventivnih programa u osnovnim i srednjim školama	200.000,00 kn
4.	kupnja literature u sklopu provedbe preventivnih programa u školama	132.880,00 kn
5.	Predavanja i radionice u Gradu Zagrebu (honorari)	26.077,48 kn
	UKUPNO:	628.957,48 kn

Ministarstvo rada i socijalne skrbi

Tablica 31. Sufinanciranje iz sredstava Državnog proračuna za 2001. preko Ministarstva rada i socijalne skrbi

R. br	Naziv projekta/programa	Iznos (kn)
1.	Boravak 82 ovisnika u Doma za ovisnike Zajednice «Susret»	2.697.870,00 kn
	UKUPNO:	2.697.870,00 kn

Ministarstvo obrane

Tablica 32. Sufinanciranje iz sredstava Državnog proračuna za 2001. preko Ministarstva zdravstva

R. br	Naziv projekta/programa	Iznos (kn)
1.	Prevenција zlouporabe opojnih droga u Oružanim snagama Republike Hrvatske	200.000,00 kn
	UKUPNO:	200.000,00 kn

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži

Tablica 33. Sufinanciranje iz sredstava Državnog proračuna za 2001. preko
Ministarstva zdravstva

R. br	Naziv projekta/programa	Iznos (kn)
1.	Aktivnosti koje pridonose realizaciji Nacionalne strategije u Republici Hrvatskoj	3.030.072,76 kn
	UKUPNO:	3.030.072,76 kn

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstvo vanjskih poslova nisu dostavili specifikaciju utrošenih sredstava jer u proračunu nemaju posebno predviđenih sredstava za provedbu Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, nego se njihova provedba osigurava iz ukupnih financijskih sredstava proračuna spomenutih ministarstava.

Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave nisu doznačena nikakva financijska sredstva za provedbu Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga pa zato ono nije moglo dostaviti specifikaciju utrošenih sredstava.

6. PROVEDBENI PROGRAM IZVRŠENJA NACIONALNE STRATEGIJE SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ 2002. I PLANIRANA FINANCIJSKA SREDSTVA ZA 2002.

U skladu s programima rada resornih ministarstava Republike Hrvatske za 2002. te Provedbenom programu Nacionalne strategije suzbijanje zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, uz koordinaciju s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a na osnovi Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga i drugih zakonskih akata, ministarstva Republike Hrvatske provodit će sljedeće zadatke:

1. MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA

Ministarstvo vanjskih poslova tijekom 2002. planira organizirati susret predstavnika Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske s predstavnicima srodnih tijela u susjednim zemljama te provedbu obveza koje je i do sada imalo, između ostalog: sudjelovanje stalnog predstavnika Republike Hrvatske u radu Skupine za suradnju u borbi protiv zlouporabe opojnih droga i nezakonite trgovine drogama Vijeća Europe (Skupina Pompidou) u Strassbourgu, sudjelovanje izaslanstva Republike Hrvatske na Konferenciji o kontroli opojnih droga i psihotropnih supstancija u Europi u listopadu 2002, sudjelovanje izaslanstva Republike Hrvatske na zasjedanju CND-a (Komisiji za narkotične droge) u Beču te sudjelovanje na sastanku šefova nacionalnih tijela HONLEA također u Beču.

Što se tiče financijskih implikacija, i tijekom 2002. Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske u sklopu svog djelokruga rada koristi vlastita predviđena proračunska sredstva.

2. DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO REPUBLIKE HRVATSKE

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske tijekom 2002. nastavlja pratiti stanja i kretanja svih oblika kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. Kaznenog zakona Republike Hrvatske te primjenom načela svrhovitosti u predkaznenom postupku u odnosu na maloljetne, mlađe punoljetne i punoljetne osobe.

Za tiskanje Priručnika o radu stručnih suradnika i državnih odvjetnika na problematici vezanoj za kaznena djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. Kaznenog zakona te istraživanje vezano za dosadašnje postupanje u istim predmetima tijekom 2002. predvidjelo je, uz financijsku potporu, 50.000,00 kn.

3. MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i dalje će kontinuirano provoditi i poduzimati sve operativno-kriminalističke, operativno-taktičke mjere i postupke zbog učinkovitijeg suzbijanja najorganiziranijih pojava oblika proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje droga. Nadalje, pratit će sve oblike

krijumčarenja opojnih droga na svjetskoj razini, radi pravodobnog uočavanja istih, ili sličnih pojava oblika kaznenih djela u Republici Hrvatskoj. Posebna pozornost dat će se osmišljavanju metoda za učinkovito suzbijanje, to jest što učinkovitija provedba kriminalističkih obrada, pri čemu će usko surađivati s policijama stranih zemalja i specijaliziranim, međunarodnim tijelima. U svrhu sprečavanja krijumčarenja heroina tzv. "Balkanskom rutom", Ministarstvo unutarnjih poslova, u suradnji s drugim tijelima državne uprave, poglavito s Ministarstvom financija - Carinskom upravom, poduzimat će sve zakonom propisane mjere i postupke za presijecanje lanca krijumčarenja opojnih droga iz zemalja proizvođača (Jugoistočna Azija, Bliski Istok, Turska), na zapadno i istočno područje europskih zemalja. U skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca, posebna pozornost će se posvetiti presijecanju dotoka novca zarađenog na ilegalnoj trgovini opojnom drogom. Nastavit će se provoditi preventivno-represivne mjere usmjerene "uličnoj redukciji" droga i sprečavanju uspostave otvorenih narko-scena kako bi se smanjila dostupnost opojnih droga. Posebna pozornost tijekom 2002. usmjerit će se preventivnim obilascima otvorenih prostora u neposrednoj blizini osnovnih i srednjih škola, koje će obavljati policajci uz stalnu suradnju s djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova. Nastavit će se stručno usavršavanje službenika MUP-a na području suzbijanja krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga te uključivanje u rad međunarodnih stručnih seminara i tečajeva u inozemstvu.

U proračunu MUP-a, kao ni do sada, nema posebno predviđenih financijskih sredstava za provedbu Nacionalne strategije, nego se provedba osigurava iz ukupnih sredstava proračuna MUP-a Republike Hrvatske. Znatnija će se sredstva uložiti u nabavu suvremenije tehničke opreme, ponajviše u sustav veza i informatičke sustave.

4. MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE SKRBI

Ministarstvo rada i socijalne skrbi tijekom 2002. planira gradnju i otvorenje državne komune u Rijeci te financirati resocijalizacijske ustanove za boravak ovisnika u stacionarnim kućama Zajednice «Susret».

Za te aktivnosti u državnom proračunu predviđen je iznos od 4.460.000,00 kn.

5. MINISTARSTVO OBRANE

Ministarstvo obrane planira izraditi program aktivnosti, odrediti nositelje i propisati načine provedbe akcije prevencije na razini Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske, sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe droga, prema novoj organizaciji i ustroju MORH-a i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Planirana je edukacija liječnika u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Nastavit će se edukacija djelatnog i ročnog sastava te izraditi prigodni promidžbeni materijali. Tijekom 2002. planirana je pojačana suradnja s regionalnim centrima za prevenciju ovisnosti i zdravstvenim ustanovama zbog povezivanja sustava i pravodobnog uključivanja u tretman pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske. Planiran je istraživački projekt za procjenu raširenosti zlouporabe opojnih droga u vojnom sustavu te poboljšanje epidemiološkog praćenja.

Za provedbu spomenutih aktivnosti iz proračuna Zdravstvene zaštite Uprave za ljudske resurse MORH-a planirano je oko 350.000,00 kn.

6. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

Ministarstvo zdravstva će u 2002. nastaviti s redovitim aktivnostima nadzora nad proizvodnjom i prometom opojnih droga, psihotropnih supstancija i prekursora te normativnim aktivnostima na izradi provedbenih propisa koje ministar zdravstva donosi na temelju Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga. S obzirom na to da je osnovan Hrvatski zavod za prevenciju ovisnosti, a ministarstvo je u suradnji s Crvenim križem Grada Zagreba osiguralo prostor za rad, nastaviti će se s postupkom uključivanja županijskih centara za prevenciju ovisnosti u Zavod za bolesti ovisnosti. Potrebna financijska sredstva za plaće svih koji će biti zaposleni u zavodu i županijskim centrima osigurana su u državnom proračunu u sklopu Ministarstva zdravstva.

Kao potpora u provedbi programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i dalje će se nastaviti osnivati detoks jedinice.

7. MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA

Od siječnja do lipnja 2002. Ministarstvo prosvjete i športa je u suradnji s županijskim koordinatorima/cama radilo na osnaživanju županijskih povjerenstava u sustavu školstva tako da su u svim županijama održani seminari za prosvjetne djelatnike uključene u povjerenstva, a posebno se radilo na deset točaka ŠPP-a. Preventivni programi u sustavu školstva obuhvaćaju sve oblike ovisnosti (alkohol, duhan i droge) i sva rizična ponašanja koja mogu biti znak za skretanje u zlouporabu sredstava ovisnosti.

Pokrenuta je inicijativa priređivanja brošure o vrtićnim preventivnim programima i brošure - priručnika pod nazivom "Prevenција ovisnosti putem satova razredne zajednice u srednjoj školi" za razrednike srednjih škola i brošuru za učenike srednjih škola pod nazivom "Vršnjaci vršnjacima", koje bi trebale biti gotove do kraja 2002.

Pedeset odgojno-obrazovnih ustanova priredilo je projekte učeničkih inovacija u slobodno vrijeme i dobilo financijsku potporu za njihovu realizaciju u lipnju 2002. (npr. "Do zdravlja najsigurnije stižem bez ovisnosti", "Reći NE nije dovoljno", "Moj izbor je zdravije, a ne ovisnost", "Kako reći ne negativnim izazovima života - parlaonica", "Mladi i droga", "Jabukom protiv opijata", "Recite životu DA, izaberite život", "Kvalitetno roditeljstvo - vršnjaci vršnjacima", "Vezom na platnu protiv ovisnosti - djeca s posebnim potrebama", "Rad na sebi, lijep ponašanje - radionice", "Umjetnošću i zdravim životom protiv ovisnosti" i dr.). Velik broj osnovnih i srednjih škola organiziralo je izvannastavne slobodne aktivnosti uz potporu lokalne zajednice.

U izvješćima svih županijskih koordinatorica (dostavljenim za prvo polugodište 2002.), ističe se da su školski preventivni programi prepoznati i prihvaćeni u njihovim županijama kao značajan doprinos primarnoj prevenciji zlouporabe sredstava ovisnosti u Republici Hrvatskoj. U njihovim društvenim sredinama osviješčena je važnost promicanja zdravih stilova života te su osigurani uvjeti za veću uključenost djece i mladih u izvanškolske aktivnosti i

različite inovativne projekte što i jest glavni cilj rada na provedbi školskih preventivnih programa.

Kako bi se i dalje tijekom 2002. unaprijeđivali dosadašnji kvalitetniji pomaci u radu odgajatelja, nastavnika, razrednika i ravnatelja u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i učeničkim domovima, Ministarstvo prosvjete i športa nastaviti će provoditi školske preventivne programe. Veliki pomak do sada su pokazali projekti učeničkih inovacija pa će se s njima nastaviti i tijekom ove godine. Radit će se i dalje na poboljšanju rada malih školskih povjerenstava i pripremiti letak za roditelje i učenike srednjih škola te različite brošure za nositelje školskih preventivnih programa.

Kako bi se kompetentno moglo govoriti o padu ili porastu ovisnosti kod učenika, provest će se anketa o pojavnosti svih vrsta zlouporabe sredstava ovisnosti.

U Državnom proračunu osigurano je 850.000,00 kuna za potporu provedbi prevencije ovisnosti u sustavu školstva.

8. MINISTARSTVO PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE

Usvajanjem Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga stekli su se uvjeti za provedbu planirane praktične izobrazbe sudaca i državnih odvjetnika koji se u svom radu suočavaju s problemima vezanim za opojne droge, a za koji su osigurana sredstva od 100.000,00 kn koje je na račun Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave doznačio Zavod za kaznene znanosti Mošćenice Pravnog fakulteta u Rijeci. Zato su Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske i Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, zajedno s Ministarstvom zdravstva, a u suradnji sa Zavodom za kaznene znanosti Mošćenice, pripremili jednodnevne seminare edukacije sudaca i državnih odvjetnika iz područja opojnih droga koji su održani u travnju i svibnju 2002. za suce općinskih i županijskih sudova i državne odvjetnike općinskih i županijskih državnih odvjetništava iz pojedinih regionalnih područja Republike Hrvatske.

Vezano uz program tretmana ovisnika u zatvorskom sustavu u 2002. potrebno je:

- nastaviti s izobrazbom službenika pravosudne policije u devet (9) zatvora i tri (3) kaznionice, u trajanju od trideset i tri (33) nastavna sata, po cijeni jednog nastavnog sata - cca 350 kn,
- nastaviti s izobrazbom terapeuta u trajanju od dvadeset (20) sati na praktičnim vježbama, po cijeni jednog nastavnog sata – cca 500 kn,
- publikacija promidžbenog materijala za zatvorenike »*Reci NE!* – *Reci DA!*«, 2500 komada u iznosu od cca 7.000,00 kn,
- nabavka urin – testova za otkrivanje prisutnosti opojnih sredstava, 2000 komada po cijeni cca 28 kn,
- nabavka stručne literature iz područja ovisnosti za službenike zatvorskog sustava i zatvoreničke knjižnice, cca 20.000,00 kn te
- osiguravanje financijskih sredstava u centrima za sprečavanje i izvanbolničko liječenje ovisnosti, radi posjeta kaznionicama i zatvorima u svrhu uključivanja zatvorenika u programe vanjskih

terapijskih zajednica te pomoći u organizaciji poslijepenalnog prihvata (promidžbeni materijali, putni troškovi, stručna literatura i sl.).

Predviđeni troškovi za provođenje programa su cca 105.000,00 kn.

9. DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU OBITELJI, MATERINSTVA I MLADEŽI

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži u 2002. namjerava nastaviti provoditi programe koji su se provodili i tijekom 2001: afirmacija uspješnog roditeljstva, provedba preventivnih programa za mlade koji su napustili školovanje, razrada i koordinacija posebnih programa za organizaciju kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena mladih, izdavanje brošura i letaka namijenjenih rizičnoj populaciji mladih, prezentacija podataka o vrijednosnom sustavu mladih te organizacija seminara za izobrazbu nevladinih udruga i vjerskih zajednica po regijama.

Za 2002. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži za aktivnosti koje pridonose realizaciji Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, u sklopu godišnjeg plana rada, planira utrošiti oko 2.077.850,00 kn. Točan naziv programa i konačan iznos utrošenih sredstava za njihovu realizaciju znat će se krajem godine, budući da Državni zavod tijekom cijele godine prima zamolbe za pružanje potpore pojedinim programima, a njihovo financiranje ovisi o njihovoj kvaliteti, opsegu i trajanju.

7. IZVJEŠĆE O RADU UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA ZA RAZDOBLJE OD KRAJA 2001. DO SVIBNJA 2002. GODINE

Prihvaćanjem Zakona za suzbijanje zlouporabe opojnih droga (u daljnjem tekstu Zakon) u studenom u Hrvatskom saboru, stekli su se uvjeti za osnutak Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga (u daljnjem tekstu Ured) i Zavoda za prevenciju bolesti ovisnosti, čime je omogućena uspostava koordinacije na razini ministarstava u provedbi programa izvršenja Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini Ureda te posebice provođenje programa prevencije i liječenja preko Hrvatskog zavoda za prevenciju bolesti ovisnosti (u daljnjem tekstu Zavod).

- Članovi Komisije sudjelovali su u stručnim mišljenima pri donošenju Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga.
- Nakon donošenja Zakona sastavljen je popis prekursora čime je RH ispunila međunarodnu obvezu, a čime se onemogućava izrada sintetičkih opojnih droga. Popis prekursora izdan je u službenom glasilu RH.
- Prihvaćanjem Zakona i pripremom programa preko Ureda i Zavoda, Hrvatska je dobila snažnu potporu međunarodnih organizacija UNDCP-a i INCB-a koja je, preko Ministarstva vanjskih poslova, poslana potpredsjednicima Vlade Republike Hrvatske i ministrima u čijim se resorima rješava problem ovisnosti.
- U službenom izvješću Međunarodnog odbora za kontrolu narkotika, za 2001. godinu ističe se zadovoljstvo postignućima hrvatskih zdravstvenih vlasti u tretmanu ovisnika o opojnim drogama i o strategijama za prevenciju zlouporabe droga. U izvješću stoji kako su programi tretmana koji se provode u Republici Hrvatskoj visokog standarda, raznoliki i prilagođeni individualnim slučajevima. Programi prevencije zlouporabe opojnih droga su osmišljeni i redovito se provode za specifične, ciljane skupine, kao što su djeca, roditelji, učitelji, socijalni radnici, liječnici, suci...
- Ured je pojačao aktivnosti na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Osim rada na legislativi, aktivno se uključio u regionalnu i subregionalnu suradnju, posebice sa susjednim državama koje su na tzv. "Balkanskoj ruti", poglavito s Republikom Slovenijom, Federacijom Bosne i Hercegovine te SR Jugoslavijom. UNDCP je mišljenja kako bi Hrvatska, s obzirom na svoja znanja i iskustva te stupanj razvijenosti organizacije i zakona, mogla postati određenim modelom ostalim zemljama u regiji.
- Sastavljen je prijedlog otvaranja novih terapijskih zajednica, na način da se postojeći bivši vojni objekti prenamjene u svrhu otvaranja novih terapijskih zajednica, komuna. Odluku o provedbi programa donijet će Povjerenstvo ministara (ministar obrane, predstojnica Ureda za državnu imovinu) zajedno s potpredsjednikom Vlade čije je osnivanje u tijeku.
- Uspostavljeno je povjerenje i rad između Ureda i terapijskih zajednica, komuna koji su do sada bili prepušteni sami sebi, a skrbe za oko 20% ovisnika. Posebice je osnažena suradnja sa Zajednicom «Cenacolo»

koja skrbi za više stotina ovisnika državljana Republike Hrvatske, unutar i izvan naše zemlje.

- U programe prevencije i skrbi o ovisnicima snažno su se uključile Udruge za prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Udruge roditelja, Udruge građana, terapijske zajednice, komune..., čiji su predstavnici predloženi članovi Stručnog savjeta Ureda i time aktivno uključeni u rješavanje problema na svim razinama.
- Preko Udruga roditelja potpomaže se otvaranje savjetovališta koji zapošljavaju bivše ovisnike ali su otvoreni i za roditelje te za komunikaciju s građanima.
- Prema epidemiološkoj analizi podataka o broju ovisnika registriranih u Registru za bolesti ovisnosti pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo po pojedinim županijama, prema broju prijavljenih osoba u tretmanu u postojećim županijskim centrima, prema postojećim angažiranim timovima u tim centrima Ured je, u suradnji sa Zavodom, počeo izradu prijedloga sustava i broja timova za uspostavu sustava za prevenciju i liječenje bolesti ovisnosti.
- U suradnji s Hrvatskim psihijatrijskim društvom dogovorena je izrada sveobuhvatnog programa liječenja u bolničkom i ambulantnom tretmanu, a u svrhu suzbijanja zlouporabe metadona. Istodobno u skladu s europskom strategijom «*Harm reduction*» pristupa osigurava se način dostupnosti metadonskog programa prema indikacijama koja će na prijedlog Povjerenstva za prevenciju zlouporabe metadona prihvatiti Hrvatsko društvo psihijatarata i Ministarstvo zdravstva radi uključivanja što većeg broja ovisnika u program i njihov pristanak na liječenje u što ranijoj fazi ovisnosti.
- U svrhu smanjenja zlouporabe metadona kao jedne od negativnijih učinaka benevolentnosti metadonskog programa osnovano je Povjerenstvo za kontrolu primjene supstitucijske terapije metadonom čiji je zadatak izrada algoritma metadonskog programa, definiranje preciznih indikacija za primjenu metadona i prijedlog modela komunikacije s liječnicima primarne zdravstvene zaštite.
- Zatraženo je od HZZO-a da regulira izdavanja metadona prema preporuci specijalista psihijatra ili liječnika Hrvatskog zavoda za prevenciju ovisnosti te isključivo na ruke liječnika čime bi se dodatno reducirala zloporaba metadona.
- Novim Zakonom o zdravstvenom osiguranju omogućena je zdravstvena zaštita ovisnicima.
- Otvorene su nove detoks jedinice za liječenje ovisnika. Do sada su postojale jedino u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče i KB Sestre milosrdnice, a sada redovito primaju ovisnike: Psihijatrijska bolnica Jankomir (12 kreveta), bolnice u Rijeci, Puli, Osijeku i Splitu (sa 4 na 6 kreveta). U tijeku je osnutak i novih detoks jedinica u Zadru, Varaždinu, Vinkovcima, Sisku, Slavanskom Brodu i Šibeniku.
- Predložena je mreža novih punktova za izmjenu igala i šprica u svim većim gradovima radi prevencije širenja HIV-a te hepatitisa B i C. Odluku donosi Stručni savjet Ureda. Ured je sufinancirao dosadašnju provedbu spomenutih programa.
- Organizirana je izobrazba djelatnika centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje te terapijskih zajednica, komuna o ispunjavanju Pompidu listića čime se konačno uspostavila suradnja Hrvatskog

zavoda za javno zdravstvo i Hrvatskog zavoda za prevenciju bolesti ovisnosti s centrima.

- Organizirana je izobrazba više od sto (100) sudaca i državnih odvjetnika na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga u organizaciji Ureda i Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave.
- Pripremljen je prijedlog edukacije kroz škole, i to:
  1. roditelja i djece, nastavnika, psihologa, pedagoga i drugih djelatnika škole

pripremljen je prijedlog edukacije:

2. za zdravstvene i nezdravstvene djelatnike,
3. za ročnike i vojne namještenike, vojnu policiju.

Odluku o istome donosi Stručni savjet i Povjerenstvo ministara (ministar prosvjete i športa, ministar obrane i ministar zdravstva) kada se uspostavi.

- Pripremljen je program skrbi i liječenja ovisnika kroz zatvore i terapijske zajednice. Odluku o provedbi programa donosi Stručni savjet i Povjerenstvo ministara (ministar pravosuđa, ministar rada i socijalne skrbi) čiji osnutak očekujemo.
- Postignuta je snažna medijska kampanja u borbi protiv ovisnosti o drogama, u kojoj su prvi put uključeni u programe bivši ovisnici, njihovi roditelji, Udruge, predstavnici vlasti, na lokalnoj i državnoj razini, kako kroz radijske, tako i kroz televizijske programe. Predstavnik medija predložen je za člana Stručnog savjeta Ureda.
- Pripremljen je program daljnjih aktivnosti u provedbi programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga preko javnih medija, posebno preko lokalnih radio i televizijskih postaja. Za provedbu toga programa potrebno je mišljenje Stručnog savjeta, čiji je osnutak u tijeku.
- Ured je organizirao i sudjelovao na mnogim okruglim stolovima, tribinama i drugim oblicima javnih rasprava. U svezi s tim aktivirani su studenti-volonteri, s različitih fakulteta, posebice Medicinskog fakulteta, za zajednički rad. Predstavnik mladih, student Medicinskog fakulteta, predložen je za člana Stručnog savjeta.

Uredba o osnutku Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga (NN 18/2002) na snagu je stupila 6. ožujka 2002. Uz predstojnika Ureda, u programu zapošljavanja predviđeno je još četvero (4) djelatnika. Kako bi se omogućila primjerena provedba programa, Vladi Republike Hrvatske je, sukladno Uredbi o osnutku Ureda, predloženo da se osnuje Stručni savjet Ureda, zbog operativnosti provedbe programa i osnutka Povjerenstva Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kao koordinacije na ministarskoj razini, koja utvrđuje politiku i državnu strategiju na području prevencije i suzbijanja ovisnosti. To bi Povjerenstvo na prijedlog Ureda, uz prethodno pribavljeno mišljenje Stručnog savjeta, donosilo opće programe i posebne programe mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Povjerenstvo bi činili ministri na čelu s jednim potpredsjednikom Vlade Republike Hrvatske.

Inicijativa je da se potaknu svi slojevi društva u rješavanju toga gorućeg problema, što je Vladi Republike Hrvatske prvi put proslijeđeno 10. lipnja 2002.